

תשובות שאלות

ואנרות המאור הגדול הגר המערבי מרנא
ורבנא רבינו משה המימוני ז"ל שבאו אליו
פסורה וממערב מצפון וסיים מחבמי ערפת
וספרד ותימן ובבל

תשובות שארות

להלך במלך

חסד נוסח כתב הזכות שאות פסלח החכם האוניתי הרב ה
 הגדול הפילוסוף הארי רבינו משה איש האהים וצל כן הרב
 הדין רבינו מיימון הספדי יחזיקו אל הרב הגדול החכם
 ר' חסדאי הלוי הספדי ז"ל ממפר לעיר אלה סכר ריחה ונה
 אחד מתלמידיו איבדו האבות פאיתו רש"ח לו על סמוי
 אחר התלמוד הכני כפצע להדריך כי בסמועה המורה ה
 הסביעני מורי הרב סחיה שלח אשמיד אדם על סתב ידו
 ולא אערום למפורו או להשתקו לאדם וכן קבלתי עלי גם
 אחרי כן כועדתי והוסף להסביעני על ככה וקפסי דחיתו
 שלא יתן לו הכתב סכת ככתב יהו להסיב על סלנותך עד
 שאשתיקנו ככתב ידוי מכל וקום אהתך עזה פלי וחי אפי
 להסיב פמי כבודך דיקם כל זכאי אדם נכח וחסם כחך שראוי
 יותר לעמוד על סתרי תורה ודרי חכמת ולומ' לך דברי מומי
 הרב כלסונס אי אפיסר אבל אחליף הלסון חלני הענין כח
 סקיא עד שביע אף דיעד עקר דעת המסיב וצורכיות וית'
 אייר שיבנו במחור תורתו אמן וזה תודך דעני כתסונב
 סאותיך וזה שאלת בעיקר הקדמות והחידוש הוא
 יודע סחסי השלונס ופס לא יפקו דכריהם להעמיד דבר
 אלא כראיה סבורה וזאת היא סאין עליה תשובה וכתורת ה
 האדם יסם סלפני אפלטון כפרו בלאו ית' והניאו ראיות ע
 סהעולם יסן ואין לביב' מכהיב וכתוב האחרונים הודו בלאו
 ית' וס העולם חרם דעת מרעה אכתות אחרוני אחרי הנוד
 בלאו ית' לא אחרו סהעולם יסן ואין לביב' כופה כבריאה
 אבל סעול עלול והוא העלה כדרך סהנר עלה לאורו והעמו
 עלה נלאו וחי אפיס' לעלה סתקדם לעלול ולא עלול בלא עלה
 אלו סלסל ומחלקות לא עמדה ראייה כבורה על אחת מהן אפי
 ראיות בעלמא ה' יא כל אחד מהן לרבריו והראה פנים אף
 לא ראייה ברורה אבל כתברר לי מדכריהם ראייה ברורה על
 ספס ית' סיון וססוף סוף האיל ואפי' לרברי המעתק סבל
 מוריס ס' סבלג עלה למעלה ממנו סהרי יס לו גולס וצויה
 וזרי יסן ספ דרך סליסית ח' אלו עתיק או חדש וסמיהם אי
 איספר בלא ע' יסן מהס' כמזאת אומ' ספק קדמון ספק חרם
 וסס כן גודאי יס סס' כזה כמזא תאמ' סאין העולם לא קדמון
 ולא חרם זה דבר דלא איספר' אבל על מעשה כראשית לא
 כתבררה לי ראייה כבורה וזרי כר סקול כדע' ויין כח להסחיס
 אחד מהן מסח ראייה ברורה וזכני אומר סדעת האדם יס לה
 קן וכל זמן סהספס כנוף איכה יכולה לידע מה למעלה מן
 סטבע ולפי ססיא סורה כטבע אי אפיסר לה לחזות ולריות
 למעלה הלכך בסתכסס הדעת להסתכל למעלה לא תוכל
 כי הדבר גבוה ממנה אבל כל מה סטבע יכולה היא לדעת
 ולהסתכל וזרי חכמי ישראל אעפ' שאמר כן עזאי כל חכמי
 ישראל ומויס בעיני סקליפת הסוס לא יכול להסתכל
 וראיה להרר סלא עמדה ראייה ברורה על אחת מהב' מחלקי
 סהרי כודאי אין סס עוד הרי יודע יסס סס מעלה כדעת

למענה סמעהל סס ומוסס וחי הגבולה וזרי סה עגס
 ססר ולא יתכן בה ברחה וסס וחי סמחה סס כבד סס כ
 כבורה לא ססר וקום לרביה וכן אמה רוחה סלא הרי מ
 חקסס מן הכנאי ראייה אלא על הכנאה עמיה סס הוא כ
 ככו יא ח' ל' נהני ה' קרא מופת אבל לא יבסר ראייה ל
 למעלה מן הכנאה סהכנאה למעלה מן הכנאה ולא הרחיח
 למענה מהכנאה וזה יתחלה דעת וחי ראייה ברורה
 כפיך סס תעמוד על דעת כוכס' וזכרי הוא סוכל
 לרביע כוח סלמעלה מן הטבע וסס רביע ה' כוף הכנאה
 וזין כ' כנאה למעלה ממונו וזרי סהדעה כן החד' אפיסר
 להעמיד ראייה ע' דברי סכנאה וזרי כנאה למעלה מן הכנאה
 ואין הכנאה מעגת מקום סהכנאה חבעה לפיכך לא איספר
 סתיע יוד סראיה עמקום סס' וזרי עמדה' כמזאת אומר
 סאין אדם מעגער כדרי אלא סס כוכר כנכס' וזרי סס' סס
 רבי ע' וזריה סלא הריה כנאי אכל סס וזרי סהיה כנאי לא
 יבוק לסחיל ראייה וחי הוא עקר הדת האמיתית סס ססנו כנכס'
 עליו סססה רבי ע' כנאי וזריה כנאי סס' הרי למענה
 מן כנאי אבל לוסס וזרי מדהה ח' מה סס' סס למטה מן
 הכנאה לא יא דבר על בריו סס' לא יתכן להגיע אליו ה
 למה זה דומה למי סדמה להכניס סל מיוס העולם כקיתן ס'
 קטן וזה סאמרת סאכל האדם לטעון סחוק ס'
 תרתת מן הטבע וזריה כנימוסן ססס כנימוס דעת
 גוף אבל כנימוס כפי' אין אדם יכול לערער סכסס איכה מן
 הטבע ולא עלולת הגלגל אבל המנהיגס וזריה סל גוף
 ממתנות עם הטבע וחכמת הססס איכה מסתנה עם הטבע
 ולא יביכה לו על כן אמרו חכמי הדוסאס סדעות הנפס על
 דרך יסוד הנוף עד סכא חס' אחד ולמד וקבל מן ממי סקרא
 נכססס ואמ' סכססו וזריה סדעות לרעתה וסיו סולג' ס'
 על הטבע וכן אמרו חכמי האמת ככר' סהכל כרי' ססס
 מן מרואס סססס וכ' כקן ה' אומר וליך' סוקיע וזאת
 תמשול כו ומה סאלת על סנת הגלגל רוב
 החכמים סכסיו סאי אפיסר סוכב כ' מוסס כמו סאי
 איספר סעול אפיס' סול בלי סועל ואלו ה' סטבע ה' סק
 לכיכתי סטבע יס' קן וסכלה לכחו והוא סל הגלגל
 סובר תמיד בלי סססו ין לסנר' תיקן כדריע סכסי מחמת
 אלו ולא סלק אדם על זה אלא ססוכר בלאו ית' וסגלגלס
 עמס בעלי כפס וזריה וסכריו וזריה צור סעלמי וסחיס
 וסכיות ודעתם ודכר ססוקק למסה רבי ע' בנאי קול
 ככרא הוא סכנאה מן הטבע ורביס אמרו סלא הרי סס דכרי
 כ' לא קול אלא סכסס מסה רבי ע' היתה אחזה בדעויה
 העליונת סכל' ית' וזריה סומעת על דרך דבור האמרת
 סחיל הנין הדעות האמיתות מה סאין אנו יכולי לידע אף ה'
 הוא וזרי' לא סכה רכ' יוד לומר וסמע את סקול מדבר סאי
 וע' היתה וזריה ככך יעוד ספ' סלוחות סכיות איכה סולכת
 כ' הילכך אין לנו לומר אלא קול ככרא הרי ויסקן סאין העין
 הרי מנא וכן ראינו סלא כתבלה סאי אלא בעכס כיו סס' ס'
 כססס כ' סס' וזרי מוטבת' ל' חנה מן הטובה המוססעת
 ממונו סלא יבורנו דע ספן לזכות וכספרתה סכיתה על מסס

ואת כל המעשה על פי הדברים על פי הדברים וכן הדברים וכן הדברים
אלא טוב ויהי הפך לרצון דבר יגדל תורה ודברי וכן הדבר
שזכות הדבר שזכות לבני טוטה גדולה לבדק שזכותו
תאריך טוטה לאחרים סכל מעשה העליונים טוטה מכל עד
מופל ענה וכל התורה כולה כימזק ומשמרות לכפש
לחזקתך גדולה הדברים והכל וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו'
שעם וענין וכן אמרו חכמי האמת רבו ע' פ' מפני מה לא כ
פ' יגלו עמדי תורה מכלל שיש למצות ששמים אף שלא נתגלו
וכן בתנאי ע' הכסמיה האלק' ע' הפחד על שפמי תורה מן
השעם פרה ארומה וכן חספ רבי' ע' האר' כי שיה חכמתכם
הכינתכם לעיני העמים אשר יאמרו את כל שחקים האלה
דאד' ורק עם חכם וככן הגדול הזה ואלו האמת הן
גדולה לעולם בלא ענין ועלה היאך יודו העמים שזכותם
גדולה כדבריו אלו המאורות ואלו כחכמת אהיב

ומה שאמרת על ענין האבות והבנים כלאמר שיה' לן נוסח
שכן כזכות האב ומה תעלה לכפש האב מקיום נפש הן
והלא אין להבטו בחייו אלא מאדע גופני רע כי יש בדבר
שוד כעלם כי לעולם יהי הארציות על מחק האבות וכן
אתה מוצא בטק' ארס הראשון הכיל מיתו לעולם וכבר
באת אלה בזה הפער בדברך האחרים ומה
פאחלת על האמות קח ידע דרמונה לכה בני ואמר
כונת הלב הם הם הדברים ועל כן אמרו חכמי האמת רבו
ע' ה' חסידי אומות העולם יש להם חלק לעולם הבא אם חסדי
מה שראוי להשיג מיריעת הכורא ית והתקינו כפסם במדות
הטובות ואין בדבר ספק שכל מי שמתקין כפסם בטמרות ה
שמדות ובפירות החכמה כאמור הכוראית כדאי הוא מוכי
שעולם הבא וכל כן אמרו חכמי אמת רבותי ע' אפי' גוף
ועובד בתורת מרעה קרי הוא ככה גדול וכל ענינו על ד
דבר והמגמת פתור מרעה תקן כפסם לכורא ית כהו שאל
ידע ע' ה' שותף ואל לבדד תמיד כי מימיני כל אמוע וכל
פשתכח מרעה לא ככה ושאיפ' משה ענו מאד והוא סוף כ
במרות כפסם וכן אמרו חכמי האמת רבו ע' ש' מאד מאד תי
פכל רוח וכבר ידע מעשה כחכם אחד פילוסוף גדול פ
פיה הולך כפסיכה ויטכ' בחקום האסתות עד סכא ה' מיהס'
ל' מאשמי הספינה והטת' עלינו על מקום האסתות ותרים
ראשו וסדק ושאלו לנו מפני מה אתה פושק ענה והשיב להם
לפי שעתה נתברר לי כוראי סכספי היא פמעלה העליונה
סנא הרביסה כלל בעלנותו זה הענין וכן אמרו חכמי האמת
רבותי ע' ה' מה שעשתה חכמה כתר לראשה עשתה ענות
עקב לכדלת לפי שהיא סוף המדע העובד והכס' הפילוסופי
אמר שחוק הוא שימצא אדם ממלא סלם במדות ובחכמה
ואם ימצאו אותו קוראים אותו איש אלה וכוראי כגון זה הוא
פמעלת העליונים וזה הוא רצון התורה וחכמת שמצרת
ל' תקן הכפס כמדונתיה ובאמונת הכורא ית ועל כן אמר
הכתוב רק עם חכם וככן הגדול הזה וואין כזה ספק
שהאבות וכן וארס הראשון שלא שמרו כלל דברי התורה לא
היו בני גיהנם אלא כוראי כיון שהגיעו והשיגו אותה שראוי
לחקק וזרי הם פמעלה העליונה ואין הדבר תלוי בענינת

והפלה ופסקה כלי העה ואמונה על האמת וכגון זה קדוש
אתה כפיסם ורחוק מכליותיהם ועקר הכל שאין שום דבר
העומד לעולם ולעולמי עולמים אלא הכורא ית ומה
שאמרת על הכסים כבר כתבתי בראיות סביאיתי כ
במאמרינו הנכבד פטר מורה הנבוכים כל מה שראוי לכאר
באם וסוף דבר יש בהם עבדי ויש מהם חכמיים הטובע
כאמת סנהמך לבחם והמים לרס' וכיננ' בהם וזה יתכן
על חכמת סכאמין כי העולם הרס סזה עקר הכל כהו שאומר
חכמים בניי ובין בני ישראל אות היא לעולם כי ססת ימידי
עמה ו' את הסמי ואת הארץ וגו' וכבר כתבתי כל זה בכפרי
מורה הנבוכים פעל דעת סברת סהעולם מחודס הכל יתכן
ומעשה בראש' אינו חיוב ברעית אדקטוטוליס וכבר בארתי
סס סוף הוא ר' ארסנו לא אמר כזה פיש לו בו ראים ברורה
מופתי חתך וכלל אמר לך סכל מה פלמעלה מן הטובע לא
יוב' חכס ופילוסוף להשמיד ראה ברורה עליו אבל מה פ
סכטכע לא יסתר מעיניהם ועל כן אמר רוד ע' הסמיים
שמים ל' והארץ כתן לכני ארס' וכבר כתבתי במקומו כל
מה שיש לומר על דברי ארסנו בחרום העולם והראתי סגי
ושרכתי פמונות על סברתם שמועסה בראשית חיוב ויותר
ומיה שיש להסיב על חרום העולם וזה אמרו סכל דבר סלא
בתברר במוס' אחו כו הדרך פתמוכותיה מועטות
ומה ססאלת על פהוק ויגע על פי ויאמר הנה כגע זה על פ
פשתין וגו' ואמרת ומה סעעלס מן הידיעה היאך ויגע על פי
גניעת נפס בגסס אינו כעלס לא עד שידע כי כל דבור
פיה כדברי הנביא יש לו מעלה כי באמרו ויעף אלי היא
מעלה אחת אחד מן הפרשים היא מעלה אחרת למטה ממנה
ויגע על פי ויאמר סכ' כגע זה על ששתין היא מעלה אחרת
למטה מן הכל וכלל פירוש הירואה כי הדבר טאינו גוף
כפיהיה כו ההייה כומחכמה הדקה הספוטוה ותעעבה פ
מתבסה ות' ד עד סתהיה גופנית מוש כפסע פתלתו א'
אינו גוף וסופו מור גוף מוש כך המראה ויעף אלי דבר
פאינו גוף מכל וכל ומה שאמר ויגע על פי ומלמד שהגיע
כדבר אחר לא כעצמו אלא כגוף ממש סתקר המדי הצביא
פלא לעצבו מתלום הסליחות ומה שאמר אחד מן הפרס'
פשמע דבר רוחי וגפמי מצרבי כי אחד ממשע רוחי ויון
הפרי' מושמעו גופני כי אין סרפה אלא בליה כחומר אחד
סהוא גוף וכן פירוש ותגע לרגליו ולא אמרע על עצמה כ
סנגעת אלא שהגיע כדבר סהוא גוף ופירוש לרגליו דבר
גופני אפילו יאמר באל ית' כל סכן כסיאמר על מלאך וכאלו
ההכרשים יערעו לכביאים כאלו הספנות הכבוניות
ומה שהקסת ואמרת על פיוס עוליס מודדים בני
כי בחלק הראשון ממואמרינו הנכבד פטר מורה הנבוכים
בפרק חמשה עשר ממוכו פירסנו אותו על הנביאים ו
ולחלק שמי כפרק עשירי ממוכו פירסנו אותו על היסמדות
זה החלק לא יקשה עליך כי המראה הסלימות יראה כד' כ
המודכב ופמיט' וכפרסכו על היסמות וזכרנו הסממות
סנברו על הכביאים כי אין לך כביא מעולה אם לא יגבר על
סאמר סלו האם או יד אף לא יגבר על המור סלו יסוד כ

יסוד הארץ כי באש התמונה עולה להשיב ובהקדמות הארץ
 ויבשה ירד לנחמ בן שהשיב עד שיעלה ולא ישוב לירדת
 כמו אליהו זכור לטוב שעלה במרכבת אש ומה שזכרנו
 ואמרנו ומה טוב אמרו עולים ויורדים שהעליה קודם ה
 הירידה ופאר העינין רעננו בזה כי הארץ כנרא בחומר
 הארץ ולפיכך לעולם עלייתו קודמת לירידתו כי הוא במטה
 מטה כנרא עשר מן הדמה

ומה שארית על תחית המיתים גם היא אצלי מכלל
 האותות המכחישים את הטבע כההפך המטה כמש והמיתים
 לדם וכיוצא בהם ויתכן להכחיש הטבע ולהתהלך בטעמו
 על דעת הכורא ית כדרך שהתחיל להיות אחרי אשר לא היה
 וכן אפשר אם רצה הכורא ית להחריבו ולבטלו בטול גמור
 עושה שאין הטבע חיוב וכל זה על דעת האגריים החיובים לא
 יתכן וזה אולם הטבע מלהיות לפי שהכל בחיוב מלפני הא
 יתן וזכרנו אומות יגרות משה רבי ע' לא כאמין בו ולא נודה
 להם ואף לא הניחו ראייה ברורה על זה כל שכן שראיותנו
 גדולו ומרכיב מדברי ראיותיהם הן ממה שכתבר על דרך
 הכנראה שהיא למעלה מן הכלי ואף הם הודו שאם העולם
 חדש יתכן להחריבו ולבטלו בטול גמור אם רצה הפועל ה
 שהוא הא יתגבש אפלטון מודה טרבר זה והוא מודה כי ט
 העולם חדש אך כובר שיש סג גולם מנוי ואנו אומרים
 שלא היה סג לא גולם ולא צורה אכל הכל התחיל וברא הש'
 ית מאין יש אעפ' שמצאתי בדברי הגדה דברים אחרים
 בדברי ר' איעזר הגדול על השמי והארץ מכל מקום ההכרח
 סתויעדו בה כל ישראל זה הוא שהכל היה אין והתחיל ועשאו
 יש והרבה מדרשות ושאלות בבראשית רבה מוכיחו על ככה
 ומה שאמרתי על מה תחית המיתים דע כי
 אנו לא עמדנו על אמתתו של הקבה שנעמוד על כונת מ
 מחשבותיו ולא ידענו ידיעתו איך ידע שהרי כתבר שהוא
 הידע והוא הדעה על כן לא נוכל לדבר בשום דבר איך
 ידע הקבה ולפרש אם ידע דבר זה או לא ידע שאם כן ע
 עמדנו על דתו וכוונתו היודע בכל זה ואל יעלה על
 דעתך שאותם הסודות הגדולים יש בעולם או היה מי שידע
 אותם על אמתתם הוא שחבה אומרת כי א דענוה' ולא כ
 כתבו עלינו והוא ית' וית' יודע ועד כי הרבה עזה עלי
 אהבתך שהכנסתך עד כאן ביותר שאני טרוד ביום ובלילה
 מפני הדבר שארע שכי אברהם יחי לעד חלה ונטה למות
 וזלש' ימים כתי' אשכנ ממונ ופזר הכורא ית' והחל להלך על
 רגליו ולולי אהבתך מרובה לא היה לי לב אפי' לקרוא כתבך
 וכל מה שאפשר לכתוב כתבתי וכוונתי להעתיקו ולשלחו כ
 איך ואם יבזר הכורא ית' יתעלה למצרים עוד אוקיף לך פה
 אל פה כל מה שראוי להוסיף ושלומך ושלום תורתך יסבא
 וירבה כרצונך ורצון אחיך משה בר' מיימון הספרי זצ"ל
 ושלום

עוד לו וצל כתב

תשובת לחכמי קהל עיר מרסילה על שאלתם יא' -
 הגיעה שאלת אלופינו ומיודעינו החכמים המכונים יודעי
 דת ודין הדריס בעיר מרסילה יא' יגן הא ית' בערם וירבה

חכמתם ויגדילו ויארזו תורתם ויצו אתם את הכרחה
 כאשמייהם ובשל משלח ידיהם בחפץ המתפלל בערם השם ה
 והשמיא בשלותם משה בר' מיימון הספרי זצ"ל והיא
 העינה על טוהר כפסם ופסם כודפס אחר החכמו' ומחשבי'
 בחודשי התבונות ורצים לעלות במעלות הדעות האמתיות
 ולמנח' דברי חפץ וכתוב ישר ויהיין הדבר והפאר קהי
 יד י' עמם לפתוח כל סתום ולישר כל עקום אין הבנתו
 מחאת השלה ואעפ' שענפיה מרובים וכל חותם סריגים -
 אילן אחר הוא עקום והוא כל דברי הוכרי פמים החוזים
 בכוכבים והדבר ידוע כי לא הגיע עדיין לידם הקטור
 אשר חכרנו בחשפטי התורה שקראתו משנה תורה שאלו
 הגיע אליכם מיד הייתם יודעים דעתי בכל אותם הדברים
 שאאלתם שהרי ביארנו כל זה הענין בהלכות עז' וחקירת
 הגויים וכמדומה לי שיגיע לידכם קודם כתב תשובה זו ת
 שכבר פטט באי שקליא כמו שפטט במזרח ומערב בתימן
 וע' כ' פ' צריך אכי להשיב לבאר לכם דעו דבותי שאין ראוי
 לו לאדם להאמין אלא באחד משלשה דברים הראשון דבר
 שתייה עליו ראייה ברורה מדעתו של אדם כגון חכמת
 החשבון וגימטריית ותקופות והשני דבר שישינו האדם
 באחד מהמשם הרגשות כגון פירע ויראה שזה שחור וזה
 ארום וכיוצא בזה בראיית עינו או ביטעום שזה מר זה
 מתוק ואו שימשם שזה הם זה קר או שימשם שזה קול כלול
 זה קול חברה או שיריח שזה ריח באיש זה ריח ערב
 וכיוצא באלו והשלישי דבר שיקבל אותו האדם מן הכניאים
 ע' ה' וזן הנדיק' וצריך האדם שהוא בעל דעה לחלק בדעתו
 גם במחשבתו כל הדברים שהוא מאמין בהם ויאמר שזה
 האמנותי בו מפני הקבלה זה האמנותי בו מפני ההרגשה ו
 זה האמנותי בו מפני הדעה אבל מי שיאמין בדבר אחר
 שאינו משלש המינים האלה עליו כאמ' פתי יאמין לכל דבר
 וכן צריכים אתם לידע שכבר חברו הטפסים אלפ' ולשפדים
 וכמה אנשים גדולים בשנים לא בחכמה אברו כל ימייהם
 בלמידת אותם ספרים ודמו שאלתם ההב'ים הם חכמות
 גדו' ות ועלה על לבם שהם חכמים גדולים מפני שידעו ה
 החכמות ההן שהדבר טעונים בו רב העולם או הכל אלא
 אנשים יחידים השרירי' אשר י' קורא הוא דבר שאני מודיע
 לכם והוא החולי הגדול והרעה החולה שכל הדברי' שייוצאו
 כתובים בספרים יעלה על לבם בתחלה שהם אמת וכל שכן
 אם יהיו הספרים קדמוכי ואם כתעסקו אנשי רבים באותם
 ספרים וכשאו נכתבו בהם מיד יקפז דעתו של נמהר לומר
 שאלו דברי חכמה ויאמר בלבו אכן לשקר עשה עט כופרי'
 וכחכם נשאו וכתבו לו כאלה הדברים וזאת היא שאברה
 מלכותיכו והחריבה בית מקדשנו והאריכה גלותנו ע
 והגיעתכו עד הלום שאבותינו חטאו ואינם לפי שמצאו ס
 ספרים רבים כאלה הדברים של דברי החמים בסוככים
 סדכרים אלו הם עיקר עז' כמו שביארנו טענו וכהו אחריה'
 ודמו שהם חכמות משוארות ויש בהן תועלת גדולה ולא כ
 כתעסקו בלמודת מלחמה ולא בכבוש ארצו לא דמו שאותן
 יועילו להם ולפי קראו אותם הכניאי ע' הסכלי ואולי ב

ואילנים ונודאי סבלים ואילנים היו ואחרי התנהו אשר לא
יועילו ולא יצילו כי תהוה המה הלכו
דעו רבותי כי אני חפצתי בדברים אלו הדבה ותחלת למורי
הינה חכמה שקראים אותה בזרת משפטי הכוכבים כלומר
סודע וממנה האדם מה עתיד להיות בעולם או במדינה או
מה יארע לך זה כל ימיו וגם קראתי בענייני עז כלך
במדינה לי שלא כסא לי בעולם ספר בענין זה בלשון ערבי
אשר העתיקו אותו מאשר לשוננו עד אשר קראתי והבנתי לו
ענייניו וירדתי עד סוף דעתו ומאונתם ספרים בתברר לי
טעם כל המדות כי יעלה על לב כל אדם שאינם דברים שים
להם טעם אלא בזרת הכתוב וכבר יש לי חבור גדול בענין זה
בלשון ערבי בראיות ברורות על כל מצוה ומצוה ולא לכך
הוצרכו עתה ואני מוצא לענין שאלתכם דעו רבותי
סכל אותם דברים של בזרת הכוכבים שהם אומרי יארע כך
ולא יארע כך ומולדו של אדם ינוסך שיהיה כך יארע לו כך
ולא כך כל אותם הדברים אינם דברי חכמה כלל לא טפשו
ודאיות ברורות יש לי שאין בהן דופי לבטל כל עיקרי אמתם
הדברים ומעולם לא נתעסק בענין זה ולא חנכו ספר אחד
ומחמי יין שהם חכמים ודאי ולא חנכו אותם בהבוריהם
ולא עשו אונן הטענות שקראוהו חכמה כי אם חכמי הכפרי
והגלדיים והאנטיים והבענייים וזו היתה המונתם ודתם
באותם שמיים אבל חכמי יון והם הפילוסופים שחברו בחכמו
ונתעסקו בכל חכמה השתדלו בראיות ברורות לבטל כל
דבריהם שטו ועזף וגם חכמי פרס הבינו סכל אותם
החכמו טעמו הקדמי והבלדי והמצרי והסנעני העסק
ואל תדמו בהפשטם שאותם הדברים אין שום ראיה להם
ולשיכך לא באין בהם אלא ראיות ברורות וככוחות שאין
בהם דופי יש לי לבטל כל אותם דברים ולא ידבק בהם כי
אם פתי שיאמין לכל דבר או מן שירבה לרמות אחרים
ודעו רבותי שהחכמה שהיא חכמה ודאית היא ידיעת צורת
הגלגלים ומניינם ומדתם ושאר הלכס וזאת סביבת כל אחד
מהם וכשייתם לזר נתון או לזר דרום והביבתם למזרח או
למערב ומזלול כל כוכב וכוכב ודרכן היאך הוא בכל זה
וכיוצא בו חכמי יון ופרס והודו חבורים גדולים והיא
חכמה מפוארה הדבה וממנה יודע לקיית המאורות ומתי
ילקו בכל מקום וממנה יודע מאי זו עלה יראה הירח בקשת
והולך ומתגדל עד שיסלים ויחזור ויחמר מעט וממנה
יודע מתי קר זה הלכס או לא תראה ומאי זה טעם יהיה יום
זה ארוך או קצר ומאי זה טעם יעלו שמי כוכבים כאחד ולא
יסקעו כאחד ומאי זה טעם יהיה יום זה במקום זה יב
שעות ובמקום אחר טו שעות או יו או כוהוא יום אחד
ובמקום אחר יהיו היום והלילה שנים לעולם ובמקום אחר ח
יהיה היום כמו חדש או שמי חדשי או שלשה חדשי עד שתמצא
שתהיה כל השנה כולה פשה חדשים יום אחד וששה חדשים
לפי אחר וכמה עניינים המתמידים יודעו מאונת
חכמה והכל אמת בלי ספק וזה הוא חשבון תקופות
וגימטריאות שאמר חכמי האמת רבותינו עתה א חכמה
וכינה לעיני העינים אבל אלה הדברים של הוכרי שמים

אינם כלום והרי אני מוצא לכם ראשי פיקים מאלת
הדברים שהם כפסונו של עולם דעו רבותי סכל חכמי
אומנו העולם והם הפילוסופים שהם בעלי סכל ומדע הסכימו
כולם מים לעולם ומהיג והוא מכבד הגלגל ואין הגלגל סובב
מאליו ויש להם ראיות רבות להביא מוכת חותך ורזיה ב
ברורה על זה וכזה לא נחלקו בעלי המדע ויש ביניהם
ויחלוקת גדולה בזה העולם כולו שהוא הגלגל ומה שכתבו
רובם אומרי שאינו הווה וכפחד אלא כן עומד היה ויהיה
לעול ולעולמי עולמי והרי הוא כמו שהיה שהוא מסבב אונן
מעולם כך היה זה סובב זה מסבב ופניהם יחד לא יוצא זה
בלא זה ויש מהם אומרים שזה הגלגל היה ניסבד ה
והכורא ית' בראו אבל יש גם דבר אחר מצינו עם הכורא ית'
כמו החמד ביד היוצר ומאונת המצי עמו היא עונה כל מה
סירבה פעמים יעשה מקצת אותו החמד שמים ומקצתו חרץ
ופעמים אם ירצה יקח אותו המקצת פעמה ממנו שמים ע
ועשה ממנו דבר אחר אבל להוציא ים מאין חיי אדם
ויש מן הפילוסופים מי שאמר כמו שאמרנו הקבאים שהם
ית' בראו כל הכוכבים מאין ושאיין הם עם השם ית' דבר אחר
אלא זה הנכבד שהמציאו וכזה הדבר הטו המחלוקת
הגדולה וזה הדבר שהכירו אברהם אבינו ע"ה וכבר חנכו
ברבר זה אלף ספרים בראיות ברורות שישי וך כל אחר וא'
שיחזיק דבריו ועקר התורה התמימה הוא שהבורא ית' לגדו
הוא ראשון והוא אחרון ומבלעדיו אין להים והוא סברא הכל
יש מאין וכל מי שאינו מודה בדבר זה הוא כופר בעקר י
ומקנן כנטיעות וכבר חברתי אמי חבור גדול בלשון ערבי
בעניינים אלה ושם ביארתי הראיות הכי ורות והמופתים
החזקים על מצאות הבורא ית' ושהוא אחד אמתי ושאינו גוף
וגיה ולא כח בגוף ושברתי כל אותן הראיות שאומרי
הפילוסופים שהם ראיות שהעולם לא ככרא וגם פרקתי כל
הקופיות שהקסו עלינו על שאנו אומרים שהכורה ית' ברא ה
הכל יש מאין וכל אלו השלש כתות של חכמי העולם מקודם
ועד עתה כן אלו שאמרנו שהבורא ית' בראו מאונת החמד
המנוי אצלנו תמיד בין אלו שאמרנו פמו שאומרים
הנביאים ע"ה שאין עם דבר אחר עומד עם הש' ית' לא הוא
לברו וכפדנה המציא עולם זה כרצונו מאין ובין אלו שאמרנו
שזה הגלגל אינו הווה וכפחד אלא אם כן עומד היה ויהיה
לעולם ולעולמי עולמי והרי הוא כמו שהקסה שהוא מכבד
אותו מעולם כך היה זה סובב זה מסבב ופניהם יחד לא י
יוצא זה בלא זה כל אלו השלש כתות מחכימים סכל
מה שהיה בזה העולם התחתון מהותית כל כפס היה וכל אינן
וכל עשב וכל מחבב ממני המחבבים הכל הש' ית' עושה
כח שיבא מן הגלגלים והכוכבים וכי כח הש' ית' בך שתחלה
על הגלגלים והכוכבים ומן הגלגלים והכוכבים יצף ויתבטט
בזה העולם ויהיה כל מה שיהיה וכעם שאנו אומרים
שהשם ית' עושה אותות ומופתים על ידי האלואים כך אלו
חכמי הפילוסופים אומרים סכל אלה הדברים הכעסים ב
בעצמו של עולם תמיד על ידי הגלגלים והכוכבים והגלגלים
והכוכבים בעלי כפס ומדע הם וכל אלה הדברים הם אמת

אמת וכבר ביארתי בראיות הרורות שכל אה הדברי אין להם
הפחד בדת ולא עוד אלא שהקרתו ברברי חכמי האמת רבו
ע"ה מן המדרשות שהם אומרים כמו שאומרים הפילוסופים
ואין בהם בין חכמי ישראל והפילוסופים בזה מחלוקת כמו כ
שכבר ביארתי באותם הפרקים וכל אה השלש בתות של
הפילוסופים שאמרו שהכל על ידי הגבלים והכבדים יעשה
ואמרו שזה שיארע לכל כפי אדם מן המאורעות והמקרים ה
הוא קרי ואין לו ענה מלמעלה ולא יועיל בו מולד ולא טבע ו
ולא טעם אצלם זה האיש שטרפו אריה כשטבע בו או זה ה
העבד שטרפו חתול או זה הזבוב שטרפו העכביש ולא
טעם אצלם זה שפכל עליו גל והרגו או חכן שכ דלדלה עליו
מן ההר ונפלה על אילן וכשבר או על אהן אחרת וכשנרהבל
זה יאמרו אקריחי בעלמא . גם אה כפי אדם הכלמאי זה
עם זה על מלכות גדולה כמו עדת כלבים שכלחמים על כ
כבלה ואין בה ליהיה הכל הכה מן הכוכבים גם היות זה האיש
רם וזה עשיר זה בעל כמים וזה עקר יאמרו הפילוסופים
שהוא מקרה . כללו של דבר יאמרו כי מאורעות כל א'
ואחר בין מין האדם בין מין חכהמה בין מין המחצבים א
והאילנות הכל קרי . אבל היות המינים כולם ודברים
הכלולים בכל העולם שאין בו טעם חיה הכל מכה הגבלים
והכוכבים שעקרו מאת השם ית' . וג' ה"ה המחלוקת .
ואמרו בעלי התורה האמתית לא כאמר מאורעות כפי
אדם הם קרי אלא כמשפט כמו שאמרת התורה הצור תמים
פעלו כי כל דרכיו משפט וכו' . ופירש הכביא ואמר
אמר עיניך פקחיו על כל דרכי בני אדם לתת לאיש כדרכיו
וכפרי מעלליו ועל דבר זה הזהירה התורה והעידה
ואמרה ואל לא תשמעו לי ואביא עליכם פורענות ותאמרו
סאנו הפורענו אינן יסורין על הטאותכם אלא קרי ומאורע
משאר המאורעות שארעו בקרי חכי אוכיף לכם מאותו הקרי
זה הוא שכתוב אה תלכו עוני בקרי והלכתי עמכם החומר
קרי . וזה הוא עקר דתינו היא תורת משה רבינו ע"ה שכל
מאורעות שיארעו בעולם וכל יסורין שיבאו בדרך מקרה
לכל בני אדם דין ומשפט הם . וכן אמרו חכמי האמת
רבותינו ע"ה אין מיתה בלא חטא ואין יסורין בלא עון .
ודעו רבותי שעקר מעקרי דתינו וגם הפילוסופים כולם מ
מודים בו שכל מעשי בני אדם הם מפורין להם ואין הם לא
מונעך ולא כופה אלא אם ירעה האדם יעבוד את י' תמיד ו
זיהיה חכם ויטב בבית המדרש יעשה . ואם ירעה לילך
בענת רשעים ולירן עם הגבלים ולצפין עם הנאפים יעשה
ואין עם טבע ולא מולד שמונעך אותה לאחד מן הדרכי לפיך
כטובה וכאמר לו עשה כך וכמה דברי ביארנו בענינים אלו
וכדומים להם בחכור שיש לנו בלשון ערבי או בפי המשנה
וכסאר החכמים . ובכ"פ לנו ראיות של דעת שאין מ
מאורעות בני אדם כמאורעו הבהמו' כמו שאמרו הפילוסופי'
ונכחזו אלו שלש מחלוקות . כיצד הגע עצמך שראובן זה
בורחי ועני ומתו כביו כחיינו וזה שמעון כסם ועשיר ויהיו לו
בכיו לפכיו . ואפשר שיעני שמעון ויחזור בורחי וימותו
בכיו כחיינו וכל זה קרי בעולם ואין עם טבע בעולם ולא כ

מכוכב חגרים לזה האיש שיהיה כך ולזה לא יהיה כך . אלו
דברי הפילוסופים . ודברי מחלוקת השני הוא ענין בעלי
גזרת הכוכבים ששמעתם דבריהם ופסגו הכליהם אצלכם
שהם אומרים שאי אפשר שיסתכה דבר זה לעולם ולעולם לא
יהיה ראובן אלא בורחי ועני ואין לו בן שכן . בתן לו כח מזלו
בעת לדתו ולא יהיה שמעון אלא עשיר וכסם ובעל כמים ח
שיחיו לפכיו שכן כתן לו כח מזלו בעת לדתו . ואלו כ' ברים
שקר הם אצלנו בעלי הדת האמתית . דברי האצטגונין
שקר מפכי הדעת שכל אותן הכלים שאמרו כבר בטלה מ
אותם הדעת הנכונה בראיות ברורות . וגם הם עוד שקר
מפכי קבלת התורה שאם היה הדבר כן מה הועילה התורה
והמצוות והתלמוד לזה האיש וכן כל איש ואיש אין לו כח לעשו'
כלום מדעתו וקרי דבר אחר מושך אותו בעל כרחו להיות
כך וסלא להיות כך . ומה הועילו הצוויים או התלמוד כמנאו
אלו הטפסי' מצטלים תורת משה רבינו ע"ה . ד על שהדעת
מכוללת דבריהם בכל אותן הראיות שאומרים הפילוסופים
לכטל דברי הכפדיים והכלדיים וחכמיהם . וגם דברי
הפילוסופים שאומרים מדברי' אלו קרי שקר הם אצלנו מפכי
קבלת התורה ודרכיה שעליה אנו סומכין ובה אנו מחזיקים
ובדרכיה אנו הולכים . היא שאנו אומרים שזה ראובן ושמעון
אין עם דבר שמונעך זה להיות כסם ועשיר וזה להיות בורחי
ועני . ואפשר שיסתכה הדבר ויהיה הטק כמו שאמרו
הפילוסופים שזה קרי ואנו אומרים שאין זה קרי אלא דבר זה
תלוי ברצון מי שאמר והיה העולם וכל זה דין ומשפט . ואין
אנו יודעין סוף חכמתו של הקכה לידע בתי זה דין ומשפט
גור על זה להיות כך ועל זה להיות כך כי לא כדרכינו ד
דרכיו ולא כמחשבותינו מחשבותיו . אבל חייבים אהנו
לקצוע בדעתנו שאם יחטא שמעון ילקה ויעני וימותו בכיו
וכיוצא בזה . ואם טב ראובן ותקן דרכיו וחפש במעשיו והלך
בדרך ישרה יעשר ויצליח ככל דרכיו ויראה זרע ויחריך ימי
זה הוא עקר התורה . ואל יאמר אדם והרי רבים עשו כן ולא
הנליחו אין זה ראיה כי היה להם עון הגורם או יסורי' . חול
דבר שהוא טוב מזה . כללו של דבר אין דעתנו מנסת דברי
הכוראית ככפי אדם היאך הם בזה העולם ובעולם הבא .
ודעתנו עלה מעיקרא היא שכל דברי החומים בכוכבי' שקר
שקר הם אצל כל בעלי מדע . ואני יודע שאפשר שתחכשו
ותמצאו דברי יחידים מחכמי האמת רבותינו ע"ה כי למוד
וכמסכה וכמדדשות מדבריהם מראים שבעת תולדתו של א'
אדם גרמו הכוכבים כך וכך . אל יקשה זה בעיניכם שאין
דרכשכחיה הלכ' למעשה ונאמר אפירכי ואטיגויי וכן אין ראוי
לאדם להכחיש דברים של דעת שכבר כתאמתו הראיות בהן
ויכעור כפיו מהן ויטלה בדברי יחיד מן החכמים ע"ה שאפשר
שנתעלם מוחנו דבר באותה טעה או שיש באותם הדברים
דמו או אמרם לפי טעה ומעשה שיהיה הלא תראו שהרי כמה
פסוקים מן התורה אינן כפשוטן ולפי פנדוע בראיות של ד
דעת שאי אפשר שיהיה הדבר כפשוטו תרגמו המתרגם
ענין שהדעת שובלת אותה ולעולם אל יסליך אדם דעתו א'
אמרו כי סעיפים הם לפנים לא לאחור . וכבר הגדתי לכם ג

לכם את לבי כדבר. ועל עסקי המשיח אשר זכרתם שהגיעו
 לכם דברים משמי לא היה כך המעשה כמו ששמעתם ולא
 במזרח היה אלא בארץ תימן עמד איש אחד יש לדבר זה כב'
 סכה ואמר שהוא שלחו של משיח מישר דרך לפני ביאתו א'
 ואמר להם כי המלך המשיח הוא יתגלה בארץ תימן וכתקבצו
 אכפסים רבים יהודים וערביים עמו והיה מהסב בהרים והיה
 מטעה אותם ואומ' להם תמיד בואו עמי וכטא לקראת המשיח
 כי הוא שלחני אליכם לישר דרך לפני וכתבו אלי אחינו
 שבארץ תימן כזה גדול והודיעו לי משפטו ודרכו וחדושי
 סדרם להם בתפלות ומה היה אומר להם ואמרו לי שכבר ראו
 מכתביו יו' כך וכך ושאלו לי על זה והבנתי כל הדברים
 והברתי מתוכם דברי כתבם שאותו האיש העני חסר דעת
 אבל היה ירא שמים ואין בו חכמה כלל וכל מה שאמרו
 שבינה או נראה על ידו הכל שקר וכזב ופחד. על היהודים
 יונס וחברתי לתא כיוון בקונדרסים בענין המלך המשיח
 ושימכו וסימני הזמן שיגאלהו בו והזקרתו אותם שיזכירו זה
 האיש שמיא אהר הוא ויאבד הקהלות. בללו של דבר לאמר
 סכה כתפסו וכרחו ממכו כל הכלים אליו ויאמר לו מלך אחד
 מן מלכי הערבים אחר שתפסו מה זאת עשית אמר לו אדוני
 המלך אמת אני אומר כי כדבר י' עשית י' אמ' לו המלך מה
 המופת שלך ענה ואל' לו אדוני המלך חתוך ראשי ואחר כן
 אני אחיה ואקום ואהיה כבדאסוכ' אמ' לו המלך אין לך מופת
 ברול מזה ואם הוא כך אני וכל העולם באמין כדבריך
 כלם אמתיים וטובים וכבדתי וסקר בחלו אבותינו הכל ואין
 בם מועיל מיד גזר המלך ומה ואמ' קחו לי חרב וביאו החרב
 לפני המלך ומה וחתכו את ראשו ובהרב אותו העני תהא
 מיתתו וספר עליו ועל כל ישראל וכעפשו היהודי ברוב המקומ'
 וזמן גדול ועד עתה יש עם חסרי דעת אומרי עתה יהיה
 ויעמוד מקברו. כך היו הדברים ואם שמעתם שהביע כתבי
 לפאם ש'וא אותם הדברים שפלתני בארץ תימן העלתקו ו
 והגיעו לפאם וכבר אמרתי לכם שכל דקדוקי הפלו שלכם
 בענין זה כלם שריגו אילן אחד הם ואני אבנה לכם בדיעתי
 ברו אילנא וקניצו עכפיה ונטעו עץ הדעת הטוב ואכלו מ'
 מפיו וטובו ושלחו ידיכם וקחו גם מעץ החיים ואכלו ותחיו
 לעולם השית ברחמי יזכנו ויזכה אתכם לארות מפרי
 ולשכנע מטובי עד אשר נחיה לעולם אמן כן יאמר י'.
 כרונכם ותאותכם ורצון וחשק כאמן אהבתכם אחיכם ה'
 סחוקים סכית משה בר' מימון הספרדי ז"ל.

ומכנף הארץ פרחו בו קניני. וממנו קניעות כל בני חזני
 בריח סדה אשר ברכו י'. והנו פחמד למראה ותאזה לעיני'
 כן י' בארץ מצרים. כאהלים נטעו י' בארזים עלי מים.
 וזכרו כיון לכנון בכל גלות ירושלים. אשר בשפרד ובכל ארץ
 סבער. ובארזים נכער. בתפוח בעצי היער. ואנכי נטעתי
 שורק כולו זרע אמת לקחת. על מים רבים והיא כפורחת.
 אויגדל ויהי לבטן סורחת. והכה טלליה טללי אורות. לכן מלאו
 קציריה יערות. ותעש בדים ותשלח פארות. אהים נבאות
 יסכה לפני. ותהי מתגברה ותפרש סרסיה. ותהי ערוגה
 משומרת. לעשות עכף. ולשאת פרי להיות לבטן אדרת ויתן
 פריו בעתו ולא יבולו עליו. ולא יבא חום אליו. יזל מי מדליו.
 וככתו תמיד תהי ככונה. וככניו יעלו סכה אחד סכה. יפרח
 כסוסכה. ילכו יונקותיו כלו וערמו. וישלח כזיריו עד סכר
 וחריזון. ידק טרסיו כלככו. ויגן אזה בעריו. ורוח קדים לא
 תמיעדו. ויהי כזיה הודי. וריח לו כלככו. ואל ידו בו כני
 מרי. ויהיה עומד ביופיו ולא יקדו קרי. ונשכנת בטירת לא
 ידאב ולא ימום מפנות פרי. ורוח אהים תרחף עליו רחיה
 ולדפנו תפיפוז תבוסה. ויהי פריו למאכל ועליו לתייפה.
 וכספר עפיה ואכניה יסתעון כל יתבי ארעא. וצאילן חייא
 יהא ביני כל אעא. ורומיה מיטא לשמיא והזותיה לבוקן כל
 ארעא. ומפל' זה וכלי חידתי. וסוף עכין מלתו. ואשר אליו
 שמתו דברתי. על בר הכן אשר נתן לנו ומסיב כפא אין.
 ומתחכמוני קכה כלי זין. ובאהלי תופיה קם כגבור מתרוקן
 מיני. בן פורת יוסף בן פורת עלי עין. ובעת אשר במערב
 כלן שמחה ערבה. וכל מבקש י' נחא. ויאר ישראל פס כבה
 בית יוסף להבה. כי הוא מאיר מקהל מדינת ארם טובה.
 ויזרח להם ולכל ישראל באפלה. וילכו לאורו בדרך כלולה.
 ויאר את הליה. וכאשר על כפים כסה אור. ויהי לעת
 ערב יתי אור. וידעו בני נפשי עלמה קו התורה. ויבינו
 בדת י' אשר קורה. כאשר הבינו יוסבי כהרה. כחשכה
 כאורה. לכן התורה לך תסחר. ותביס כל אשר בה
 יתגחר. ותמהר תפלה ולא תחמד. יוסף י' ל' בן אחר. גם
 אני אענה אותה דברים האל. ש'סי ושמי. כי יש לך דורס
 גשאל. ברוך י' אשר לא השבית לך גואל. אני משה ומדברך
 הכאה ימשי. ולא הבתך יעוררני. ואם לא יסכתי.
 וממה לא התעלמה. וכשכתי ובקומי כך אהבה. ובאהבת
 דרכיך טו' אשנה. ואודיע לכל קהלי. יומי וילי. כי אתה
 חלקי מכל עמלי. ושכלך ובינתך אודיע בכתים. לחכמים
 יודעי העתים. וכשרך וברקתך אודיע במרץ. לקדושים
 אשר בארץ. ובחכמתך יבך אערוך וארין. לפני כל יועי
 דת ורין. יבך אתפאר לישראל והודה. בכל קהל ועדה.
 לכן רב אנשים תקעו באהבת בריתך כפים. והתאו
 לראותך פתאות כפלים. ושמד גדול לשמוע אזכים.
 ויעבור בכל ארץ מצרים. והוסיף חבתם. ואשם אהבתם
 והרבה תשוקתם. התבך והתיר. אשר בהל קצוות הזהיר.
 מה נעמו לשמוע אזכי. וישיבו טוריו בעיני. והסתעשעו
 בעיניו רעיוני. ואשרום אותו לפני. ויתמהו מצוות לשוקך

עוד זאת האגרת

לבאון רבינו ז"ל בדרך מלינה. שלח אותה לתלמידו החכם
 ר' יוסף ז"ל עם המאמר הכבוד שפר מורה הנבוכים אחר
 שחברו בעבורו. וזל. אהבתי אשר כפלה. ותשוקתי
 אשר כפלי מלאה. וכפשי המשתוחה. מנחה היא שלוחה.
 וכפשי סחרים. וכני עפרים. וקלים מכסרים. המה צרי
 מנמתי. ייובלן מנחתי. למטה עזו העורה. כטע כעמן
 תצומח. אשר כנניו כתנו ריח. רוקח מרקחת מעשה רוקח.

עד תאות גבעות עולם ותאות משה בר ימימון חכמי גלות
רוסלם אשר בכפרד זל

אגרת החכם רבינו

סמואל אבן תבין זל לבאון הרס במזל

א אדון איש האלים החכם הגדול הרופא המעולה הרב ה
המוכחק הגאון המושלם הפלוסוף הגדול אשר הנכבד היוצן
טוב מרכ זרבבאיש האלים ירום וכשא וגבה בן ה' המוכחק
מרכ זרבבאיימון זל שלום אדונכו וגאונכו ושלום תורתך
התמימה ושלום הכימתו השלימי ושלום כדונן הצעיר בעבדי
הנכסף להתחבר לאמתלמידיי הנותב להודיע לכבודו כי
הגיע ליד עבדו בכתבו היקר עלי מכל יקר הכתוב פחזי ה
היון וכמעט יצא כפשי בשורותיו הראשונות רפדוכי שורותיו
האחרונות במצאי בפיהם רפואת אדונכו מחוליו הארוך
אשר פסא בעון כלנו הריאנו כפירתו וכפרת חליו ומחז
כפאית עיני מצפה א כתב מבשר כי עלתה ארוכה ומרפא
ואני תפלתו תמיד אל אלי להחלץ עצמותו ולהאריך בשלום
ימותיו והן אפשר פי מחיל לנלקש קשורותיו הכרות
ואמרותיו הטורות על כל אשר שאלתי מכבוד חכמתך ב
כתבי הקדומים בשלשת חלקי המאמר הנכבד מורה ה
הנכובים ואירא מההויף שלותי בן אטריח מלד על כבודו
רק שאה אחת היא בלבי כאש בוערת עצורה בעצמותי ע
עוררה לי פרק אחד מן הפרקים האחרונים מן החלק השלישי
הזאים באחרונה אוסיף לשאל מכבוד אדונכו גם בה מ
מבוכתי הגדולה עם יתר השאלות הקדומות וזדקה תהיה
לו מעם יי אהיו וכן אני שולח את שלשת חלקי המאמר אשר
אתנו העלולים המגיעים מסם אשר מהם העתקתי אלסלם
א כבוד אדונכו מבהק מכבודו לצו לקצת תלמידיי להגיהם
בדקדוק גדול פעם ושתיים עד שהיו בטוחי שלא כשאר בהם
טעות ויחתום אדונכו בהם אחר שיתאמת לו טוב הגהתם
ויצו אז לשלם אל התלמיד הנבון המשכיל ר אברהם הכהן
ש' אל אלכסנדריא וידעתי ביה הוא כמסד ישתדל לשלם
אלינו על יד אחיכו היהודים העולכים לשם תמיד כי גם כן
גמלכי חסד להשתדל בכל אשר שלחתו לעשות שם וכל סכן
שיתדל אם יבא לו כמו מנות אדונכו ירום הודו לא ב
במכעתי להטריח אדונכו גם בזה כי ידעתי כי ייטב בעיני
בבודו להסיר עולה מאהלינו וגם לכבי לא יסקוט ולא
יכוח עד דעתי מאמר ההוא מונה כי מי יוכל לבטוח בעצמו
בגאות כפר שרבו שגאותיו ומספור ואשילו היה אם היה
המעייץ חכם היו נשמטין לו מקומות רבים כל סכן למי שלא
הריח ריח חכמה ואשר יראה אדונכו בחלק השלישי
קצת הגהות בקצתו הגהתים מנוסחא פנית סהגיע לדי מ
מקצת החלק ההוא לא היתה מוטעת כראשונה כי הראשון
כאשר הולדתי א כבוד

ו' שחך כל כסופי ויתפארו בק זקני ורוני וישמנו אותנו
כזר ועגאת וצפירת תפארת : ולדברי חזיון ערך אותנו כ
כל עורך ויקראו לפינו אכרך ויעלוהו על לב השמים ו
וכתן אותנו על כל ארץ מצרים כי חסדיך הביע וחכמתך
וביתך הדיע ולמרחק מודיע מי זה אשר א לטק עבר
כוסף יבין כתיבה אשר חמודיה אסף אשר יוסף מה
רבה שמחתי ועצמה רכתי בשמעני כי בכת בספרי חכמי
איתי וברברי קדמוני ובי היה לך יתרון בדעת וכחטבו
נתסקף ותשיעו על מהלות הרקיע וכי ככספה כספק
להכין שכליו ולחכות חיליו ומוצאם ומוכיחם וכדור צבאם
וגקרו וסורו ודלו ואריו וכסרו וחקו בארץ ומצטרו
וגבהו ורמו וסכיבו לילו וימו וארכו ורחבו ויגזי ב
גזו ואמסו כי כפס חכם יבקש לך גדולות ורוח מוכין
תדרום לעלות למעלות כרבולת ומענות כדולות לכן
תאסה לזאת כפס ויהיו קריבך הטיבות כי היה עם לכתך
אליהם בלה לך מנפוני החכמה וייסר למויך הדורי המומה
ותיעדן ברוכ תכונות ותעדה עדים יורחיק לך כים
ויגדיל ויוסיף לך בחכמה חלק כבודה פי פני ובהכנה סתרי
תורה כפלים ויפתח יי לך את אוצרו הטוב את הסמים
ויצא אותך א הדורו ויודיעך את סדרי וידריךך בדרכיו
ויאסף הלוכו ער אשר יעצור מדעך בתקופתו
וכטייתו חמתו וברוכסי בגלי כונה והכוכב הזורח
וכיעבלי הירחי וברבה שחקים מאדים ומעבלי ופגישת
צדק לשכתי במסגולו וכוכבי עם כביל וכימה ומדת ט
קנוי ארמה ער אשר לך יבין ויא את כל מעשה יי ה
הגדול אר עשה ויסוכבנהו יוכנסהו לעשות מעשהו
ועתה בני שמוע בקולי ובינה במילולי אם תבין לך ו
ומורשו לרדכי חכמי הזמן וקדושו ותיוסף אחריהם ותדמה
במעשליהם ותאלל מוטעמיהם אז תמצא כל הפניך אם
תהיה אחרי וקום יקומו דברי וכל זאת כשפר תור מדעה
דרום וממונו א תפרוש ותן לו מחמך רבו וטובו אולי באר
מוחדריו תבא כי הוא המלך אשר מלכי יזה והוא המצומן והכל
מלכו רזה וממונו מחזה פרי תחזה טוב אשר תאחזו בזה
וא תפח ידך גם מזה ואם אודעתי ממחד כפשיכי זאת היא
עבודתך ומלאכת יי מלאכתך יודע אני כי הלעבור כ
כמשכים ביותן המהלכים אשר נתתי לך מבורכים ו
וסדרתי לך שלמן ערוך מאמר הנכבד ספר מורה הנכוכי
אשר חברתי בעבורך ובללך וגם אם הם מעט לדומים
לך הוא מרבית דלית לה טימיו ובהשכלך בו בעיון
דק כראוי אומ עליך זה יעצור בעמי ועל כל זה על כן
אכבי מצדך לאמר את אורח התורה תשמור כי הוא הדרך
אשר דרך כל חוזה והוא שלם המחזה אשר ממנו כדל כ
כל בזה והנמצא בזה יי אליהם צבאות ידריךך בדרך כ
כבונה אשר משה רבי ע' הדריכו ויכחך בארץ החיים
אשר הראנו ויעזרך על כל מנותיו אשר זכנו ויתן לך חלק
טוב במדע כהימן כלכל ודרדע וכלל כל הברכו תאסף
תבאתה לראש יוסף ויטה לך כנהר שלום רואה כל כעלם

א כבוד ארונינו כראה מאנה סכתבה מספר כתוב ערבי
 או מספר סכתבה הוא מספר כתוב ערבי ולזה רבו עבדתי
 כאשר יראה בה ארונינו ואני בקצת הסגיאנות שפיערתי
 בהן הייתי מצוין בהן כדון ובקצת הייתי מעטיר עברי
 בגליון כנגד העטה סנה הטעות סכתבה אין בה ציון כלל
 ומחד ארכנו לעות על המביה' ס' א' ברדו מכל מה שימנאו
 בעפרים אפי' אות אחת אך יביהו מבחון לא על ידי ברד ו
 רינינו הטב המקומות כדי שלא ישאר לנו ספק כמה שיביהו
 ייטיב הפס לטובים ולמטיבים מסעליהם ולישירים כלב' א' ב'
 וכמעלליהם ו' ג' לוס יספת ארוכנו גאונו האהרה ו' שלום
 תורתו הכרורה ו' שלום התלמיד ו' כל החבורה היקרים ו' שלום
 כוז המורה' ארוני וכן ארוני וכל הכפחיס א בית ארכנו
 וגאונו יבא יגדל ברזון אחד מעבריו הקטנים ממנה ער
 יאדה כן תקון ז' כל

עוד זאת האגרת

לבחון רבינו ז' כל ס' א'
 אותה לחכם הנכבד אבי המעתיק' כבוד ר' שמואל בן החכם
 ר' יהודה אבן תקון ז' כל והיא כתב תשובה על שאלותיו כס
 פשהדיעו שהעתיק המאמר הנכבד ספר מורה הנבוכים
 מלפון ערבי ללפון עברי והדה לו בהעתקה היא זה לשונו

לפי שכלו יהלל איש וגו' הגיעו אלי אפי' אפי' אפי' אפי'
 הספרדי ז' כל כתבי התלמיד היקיר המסכיל המצוין
 כוז התלמידים צבי החכמים כבוד החכם ר' שמואל בן החכם
 ר' יהודה אבן תקון הספרדי ז' כל ומקודם סכים שמענו שמע
 השר הנכבד החכם כ' יהודה אבין ז' כל והודיענו ברוב ח
 חכמותיו ונחות לשונו בלפון הגרי ולפון עברי מפי אנשים
 חכמים וידועים מאכזי עיר ג' באטא יא' מהם מכבי אפכאר
 ממהם הזקן אבן מתקא' גם איש חשוב כבוד חכם ממחמי
 מדינת עוליטולת בא הנה וספר לנו בכבודו ז' כל וכן כסנא
 אכלנו היקר הנכבד החכם כבוד ר' מאיר תלמיד פרב ר' א'
 אברחס ע' רוד ז' כל הרב הגדול סג' סקירס יא' וגם היה
 לומד אצל החכם הרב ר' אברהם בן עז' ז' כל גם הוא ספר
 לי אודות החכם הנכבד אבין ז' כל והודיע לי כל הספרים
 שזעתיק מספרי הקרוק ומספרי החכמות ולא י' עבי' ש
 פהכיס בן וכיון שהגיעו אלי פתגין בלפון העברי ולפון ה
 הערבי והפכתי עבדיניך ויפיי ציוריך וראיתי המקומות
 שכתפקו לך במאמרנו הנכבד ספר מור הנבוכי והמקומות
 אשר הרגשת בהם כ' ב' ס' הסופר' אמרתי אז כאשר אמר ב'
 צעל השיר הקדמוני ולו את אבותיו ויעו אז אמרו ו' היא
 מעלת האכל לבן נוסעת' ברוד מי שלם מסכורת החכם א'
 אבין ז' כל ופתן לו בן כזה ולא לו כלבד לא לכל החכמים כי
 ילד יולד לנו בן נתן לנו ונאמת כי הוא פרי צדיק עץ חיים
 וטוב העץ למאכל וכי תאוו הוא לעיני וכאמד העץ להסכיל
 וכבר הוכיל לנו מסריו תסורה ואוכלת ותהי צפי כדס' ל
 למתוק' יפה שאת בכל אשר שאת וכל המקומות אשר
 סערת בהם חזרון תיבה או תיבות כך הוא וכבר פירשתי
 לך כל הדברים בלפון ערבי כהוף כתבה והודעתך כל

עמיך וגם הספרים שתתעסק בקריאתם ותביח זולתם
 לך כדלוי ראוי והגון להעתיק מלפון אל לפון לפי סלכ ככת
 כתן לך הכרחה ית' להבין מפל ומליטה דברי חכמים וחידותם
 והכרתי מדברין סלכך ירד עד עומק הענין ויבלה לך מ
 מכשורי השורות' והנה כדלוי לך בלפון עברי איך העטה
 בכל העתקה תן לחכם ויחכט עוד חכם כפי ושמח לפי גם
 אפי' היין פכשעה פשעוטי כל דברין וראיתי ויפיי מאמרך
 והככתי עומק ציוריך ודעת שפתיך כרור מללוי מאד
 שמת' ומתהי' למציאות בן לחכם כזה והוספתי תימה פ'
 היך יהיה טבע בן סכולד בן העלגים כך וירדוף אחרי ד'
 החכמות ויהיה מהיר כל פך בלפון ערבי סמו' ודאי לפון
 עברית פכשעה מעט' ועוד היך יבין דקדוקי הלפון כ'
 בענינים עמוקים אין זה כשרם מארץ ציה' הא ית' יאיר ע'
 עיניך במאור תורתו עד אשר תהיה מאוהבו כגאת השמים
 בבגורתו אמן בן יאמר יא' והגיעו כתבי היסביה הנשאת
 חכמת המסכלת יתמוד הא ית' עבלת' ויחיק תמיד
 הנל' על הכלחתי' וחכמה על חכמתה' ועמדתי על כל
 מה פכשעה לך בהעתקה וראיתי כל המקומות אשר טעח
 בהם הסופר וידעתי הקדמונות מהם והספרים אשר לא כ'
 כתבאר לך ענינים הבנה שלימה ובקשת פירוט' ואפי'
 אכאר לך הכל אחר שאזכור לך כלל אחר' והוא סכל מי
 סירנה להעתיק מלפון אל לפון ויבין לתרגם המלה האמרת
 במלה אחת גם כן וישמור גם כן סדר המאמר וסדר הדברים
 יטרח מאד ותבא העתקתו והוספתו ומוסכפת ביותר ואין
 ראוי לעשות כן אכל גריך למעתיק מלפון אל לפון סינין
 הענין תחלה ואחר כך יספר וישרט כמה עיון מאמנו הענין
 ההוא בל' סק ההוא ויכאר היטב ואי' איפס' לו מכלתי סקדים
 ויאחר יספר מלה אחת במלות רבות ויספר מלות רבות כ'
 במלה אחת ויחזר תיבות ויוסיף תיבות עד שיוסדר הענין
 ויכאר יפה' ויבין הלפון לפי הלפון ההוא אשר יעתיק איה
 וכן עשה חנין בן ינחק בספרי גאיכוס ועשה ינחק כוז גם
 גם כן בספרי ארסטו ועל כן באו כל פירוסיקס מבוארים כ'
 ביותר ולכן ראוי לנו סכתעסק בהם לבדם וכניח זולתם כן
 ראוי לישיבה המעולה לעשו בכל מה שתרגמהו ותעתיקהו
 לארוניס הפס הנכבדים ועיני העדה הנבוכים באמת הפס
 ית' יסדר בהם שאר קהלות חכמי ישראל ויעזרך וירכה סכרך
 והכני מתחיל עתה להשיב לך על כל פרק ופרק ולפני
 לך מה שבקשת פירוטו ולזכור לך הנכחא' ה' מתית ו'
 וההעתקה הראויה אשר תביה בה הנכחא' ההיא והמוטעית
 על סדר מה שכתבך החלק הראשון גם את הפסי גם את
 הפסי' וכורא עולם ית' יודע איך כתבתי לך
 השיעור הזה ואנו כרחה מכני אדם מתחד ומתבודד במקום
 ס' א' ירגישו בו ואפי' פעם כסמך לכותל ושעס כותב ואפי' ס'
 מוכב לרוב חולסת הגוף כי חלוט' כחות הגוף מוזכר א'
 הזקנה אפי' ואמנם מה שזכרתי מענין בואך א'
 אנני כוז ברוד יא' ומכרך סככאים ואפי' שש ועלוי נשמה כ'
 כזה וחסין וככף ומשתקק לחכרתך ותאלך נאעלות ס'

ומהאזה לראות פניך הכעושים יותר משמחתך כי ואעפ'
 סיקפה עלי רכבך סכנת היס ואמנם אודיעך ואיענך שלא
 תשתכן על עצמך כי לא יגיעך ויבואך אלי זולת ראות פני
 מוה שתגישו ומכבודי כפי יכולתי. אמנם תועלת חכמה
 מן החכמו' או להתחד ולהתבונן דעמי אפי' טעה אחת ביום
 או בלילה אל תחולל בזה כלל כי תוכן צנייני כמו שאמר לך
 אני סוכן בחצרים והמלך סוכן באקארה וכן פני המהומו'
 פני תחומי טבת ולי על המלך מכהב סבד מאד אי אפטר לי
 מכלתי ראיתי בכל יום בתחלת היום. אמנם כשימצאה א
 חולצה או יהלה אחד מצביו או אחת משלגיו לא אסור מ
 מאקארה ואכירכ יומי כב ת המלך. ואי
 איפטר לי גם כן משקד אחד או פני שקדים יחלו ואני
 צריך להתעסק ברפואתם. כללו של דבר כל יום יום אני
 עולה לאקארה בהשכמה וכשא יהיה סם סוס מוכסול ולא
 יתחדם סם סוס חדום אשוב למצרים אשר חצי היום על כל
 פנים לא אגיע קודם ואני מת רעב ואמצא האכסדר אכלם
 מלאות מבני אדם גיים יהודים בהם אשוב ובלתי אשוב ו
 שאפטי' ופוטרי' ואוהבים וסוכאי' ערב רב ידעו את עת פוני
 ארד מעל הבאמה וארחץ ידי ואבא אליהם לכייהם ולרנותם
 ולחלות פניהם כדי למחול על כבודה לאותי' איתי עד כדי
 שאוכל אכילת עבאי והיא מעת לעת ואבא לרפואתם ולכתוב
 להם פתקית וכוחסאות רפואות חלייהם לא יסור הכבס ו
 והיבא עד ת' לי' ופעמים באמונת התורה עד סוף שתי
 שניות מן הלילה או יותר אספר להם ואנוס ואדבר עמהם ו
 ואני שוכב שקדן מרוב העיפות ויכנס הלילה ואני בתל'
 המולסה לא אוכל לרבו וסוף דבר לא יוכל א' מישראל לרבר
 לי או להתחבר ולהתבונן דעמי זולת יום השבת אז יבואו על
 הקהל או רובם אחר התפלה אנהיג הצבור במה שיטעו כל
 מי שטעו ויקראו קריאה חלושה עד הצהרים וילכו לררכס
 וישוכו קבתם ויקראו פכית אחר תפלת המנחה עד עת
 תפלת הערב. זה עובן ענייני היום. וא ספרתי לך אלא ק
 קבת מה שפראוהו אס תבא בעזרת הא יתוכספלי' לאחינו
 פירו' והעתק מה שכתלתנו סאחר שתחלת במוצי' תבמו'
 אותה ואחרי כן בא תבא ברנה על דרך הבקור לא לקבל
 תועלת הלמוד כי יצ זמני מאד. ומכאן ואילך כתב לו כ
 בלסון ערבי כל מה שייעד להנדיעו תשובות על שאלותיו ו
 וכיאר כל הדברים האנאפיקים שאל ממנו וזנה לו לחוק
 את ברוך ההעתקה ולהגיה הספר ואחר כן הודיעו כלל ה
 השפרים שיתעסק בהם בלמוד החכמות והזהירו מהפריס
 שלא יפסיד זמנו בהם ולא יתעסק בלמידתם. ובכלל דבריו
 אלו לו זה לשונו והוא שלא תעיין בהפרי ארסטו אלא
 בתרשיהם פירוש אסכנר או פירוש תמסטיום או באור
 אבן רשד. אמנם הספרים אשר זכרת לי שהם אכלך ועמך
 מהם ספר תפשו וספר בית הזהב כלם הזיות ורנחורת ו
 והגלים. ואלה השני ספרים הם מכלל הספרים האיוחסים
 לארסטו ואינם לו. וספר חכמה אהית שחב- אראוי הוא לו
 אכל אין בו תועלת לפי שאראוי היה רשע בלבד. וקמו כן
 ספר הגבילים וספר היסודות שחבר יצחק הישראלי גם הם

כלם הזיות ורנחורת והגלים כי יצחק הישראלי גם הוא היה ר
 רשע בלבד. ואמנם ספר העולם הקטן שחבר ר' יוסף
 הצדיק לא ראיתיו אבל אני ידעתי את האיס ואת סיחו ו
 וסברתי ערך מעלתו ומעלת ספרו כי בלא ספק הנהיג בו
 מרוב בעלי התארים. ובכלל אמר לך לא תתעסק ב
 בהפרי מלאכת הדביון אלא במה שחבר החכם אכונר א
 אפראמי לברו כי כל מה שחבר בכלל ובפרט ספר התחלו'
 הנמצאות שלו הכל סלת נקיה ויתכן שיבין ויטכיל האדם מ
 מרבריו לפי שהוא היה מופלג בחכמה. וכמו כן אכונר
 כן אצו' חכם פילוסוף גדול ודבריו וחבריו כלם נכונים
 למכין וישרים למוצאי דעת. וספרי ארסטו
 הם הם הפרטים והעקריות לכל אלו החבורים של חכמות ולא
 יוכנו כמו שזכרנו לא כפירושיהם פירוש אסכנר או ת
 תאמסטיום או ביאור אבן רשד. ואמנם זולתי חבורי
 אלה הנזכרים כמו ספרי' כדקלוס וספרי' פיתאגורס וספרי'
 הרמס וספרי' מורפירוס כל אלה הם פילוסופיא קדומה
 אין ראוי לאגד הזמן ולהעבירו בהם. ודברי אפלטון
 רבו של ארסטו בהפרי וחבוריו הם עמוקות ומטליס. והם
 עוד ממה שיספיק לו לאדם משכיל זולתם לפי ספרי' ט
 ארסטו תלמידו הם שיספיקו על כל מה שחבר לסביהם
 ודעתו רל דעת ארסטו היא תכלית דעת האדם מלבד מי
 סנספע עליהם הפסע האהי עד שישיגו אל מעלת הנבואה
 אשר אין מעלה למעלה ממנה. וספרי עלי אבן כיסא
 אעפ' טי' בהם דיוק טוב ועיין דק אינם בהפרי אכונר אל
 פראמי חבל ספריו מועילים והוא גם כן איס ממה שראוי לך
 להתעסק בדבריו ולהתבונן בחבוריו. עד כאן. הנה
 היסודות והזיתך למה שתעיין בו ולמה שתטריד שכל כ
 כפסך היקרה. ושלומך ידירי. בני ותלמידי ירבה
 ויגדל. וישע יקרב לבעם עמי וכל. כתב משה בר מיימון
 הספרי זל ביום שמיני לתפרי א' ת' ק' א' לטטרות ושלום

זה קצת מכתבי הרם

בגזל לתלמידו ר' יוסף בר' יהודה זל. כבר העיד
 בתם על מעלות מדות ואזהרה וצווי יתייב על כל בעל
 סבל שיתכוין אל כל דרך הישרה וילך בה. אמר ממנה
 שתדעהו שאני מוסף בעכין מן העניינים שכך חשכתי
 טיהיה וכתאמת אגלי שזתם הדברים כך אירעו בלא ספק
 אכל מדותי עתה אינם כמדות הכן הנחמד השם
 יחייהו. וזה כי אני היים הבח לא יתעלה כבר
 הכביעוכי השנים והזקרים. מצורף אל זה מה
 סיחיהו העיין השכלי והחכמות האמתיות. ועוד כי
 אני מנחל על כבודי ומוותר על עלכוני הרבה.
 והכן השם יחייהו לא יוכל על זה ולא יסכול על אותם היבונ'
 לפי רתיחת מוצ' המיית החכמות. ושמע

ושמע ממנו לו הכללים שאומ'ך . דע כי אני לא חברתי
זה החבר כדי להתגדל בו בין היהודים . ולא שיבא לי מזה
התפארות . והשם ית' יודע כי לא טרחתי בו ראשונה לא ל
לעצמי ולכפשי שאנוח מן החקיר ומן המשא והמתן ומלכקם
מה שאצטרך אליו . ולעת הזקנה ולפס ית' שאני חי השם ית'
קבא קבאתי ליי' בבאות וראיתי האומה בלא ספר מחוקק ש
שלא יהיה בו לכד עיון אמתו בלי מחלקת ולא שבועי ועשיתי
מה שעשיתי לכבוד השם ית' לכד וזהו כלל אחד .
וככל שכי כי אני ירעתי וכתאמת אבלי בעת שחברתיו כי י
יפול זה החבור בלא ספק ביד אנשי רעים קבאי ויגבו יופיו
ויפחיתו מע' אתו ויראו בו גנותם או קוצר עינם בו . ולכסיל
הגולם אשר לא ידע להם עיקר או תקצר דעתו ויד סכלו
ה' ועל' ולמתחיל המזהל המטופש הדעת יקשה עליו ממנו
מקומות אשר לא ידע להם עיקר או תקצר דעתו ויד סכלו
ולדק' קמה שדקדקתי . ולמי שהוא בעל דעת לפי חברתי
ויחשבתו יתפוש עלי בו ממה שכלל בו מעיקרי האמונה
ולו הם הרוב . ויפול בלא ספק לשרידים אשר יי קורא על
האמת ועל הצדק ובהשקבלות וכטוב העיון וכיירו וידעו .
ערך מה שעשיתי וטרחתי שאתה האחד מהם ואפי' לא יהיה
לי בזמני זה זולתך די לי כל סכן שכבר הגיעוני כתבי חכמי
צרפת וזולתם כשמו . ס למקומותם מאותם שנתפשט אצלם
ותמהו על מה שנעשה ומכפשים ממני וסואים השלמתו .
וכבר נתפשט בקנה היישוב . וכל מי שמע בו מאותם אשר
לא ראו אותו מתאנים לו . וכל זה אמנם בזמני זה . אבל
אני יודע בודאי כי בזמנים הבאים כשתפול הקבאה וקפאת
השררה יתאוו כל בני ישראל לו לכדו ויונח זולתו בלא ספק מ
חוצממי שיבקש דבר שיכבוד בו זמנו ואעפ' שלא יסוב האיש
הוא תכלית ענין המבוקש זה כלל שני יחייב שלא יחרה לי
במה שלא אתבונן בו . כלל שלישי אין זה החבור גדול מ
מתורת משה רבינו ע"ה שהיא מהשם ית' שהיא מישרת כל
כברא ותורה לו האמת ואף לכלל האומות ולא ידמה לדברי
הכזבים ועם כל זה דרשו אותם קצת וזכחו קצת ואפילו
מכני עמו ולא יסבל ערדרה החבור לא מי שהסכיל בדברי
האיים כל סכן זולתם . ואם ישים האדם מנמת פניו
סיכעו ויקצוף על כל מי שיסבל האמתיו לא ימנע באמת
מן הכעש תמיד או אחסו שהוא יהיה בלא ספק כל ימיו מ
מכאובי וכעש עכינו ואין זה ראוי . הכלל הרביעי שאספר
לך קצת מדותי ואעפ' שכבר השתבלת בכלם כשהיית עמי .
דע כי יש הנה עמי בעיר אנשים אשר אין להם עם כלל ואפי'
בעיר ולא מעלה ולא יכולת ותיבוע להם מן הקבאה התחרו'
שלא רצו להביט ולא לעיין בזה החבור הגדול כלל ולא ראו
אז' לעול' כדי שלא יאז' עליהם סקבלו תועלת בחבור פלו'
והם בשמות מעלה מזה מאד בלמוד ובחכמה והם הולכים
בשרירות לבם כמו שאר המון העם הפחותי והם עם הזמן
מבאשים קיר כאשר מבאש העור באפלה ואעפ' איני חושש
עליהם ולא משגיח איהם . וכיכד יתמה הכן החמוד
בההגתו ככמו לו המדות וכל סכן למי שגדל על זה הדרך
מקטנותו . ואף על פי שאין בזמנו ובמקומו כמוהו

עם טוב הזקנה והמעלה והמשפחה . ומיעוט ההכחד
וההשקבלות באותם המקומות והצטרכו לכדי אדם ושישים
בלבם ויכניסו ביחשבתם אותם הענינים המהבילים והכבדו'
המופסדות . וכל סכן שכל בני אדם מסתכלים ומנפ' לרבר
שישמע מן הישיבה או ההתפארות כשם לכד . ואותם
ההבליים שני' אמת להם בטבע . וכיכד יחשוב הכן החשוב
שהוא הגיע למדרגת השלימים ושיכיר בעצמו שהוא חכר
ויעקור כבודו וכבוד בית אביו זה מה שלא יצויר בכמותו
ולא במי' שהוא יותר שלם ממנו ומי שקדמו י ואני מאמת שכל
מה שכת' פרסם שמי לשם יותר יכריחו צורך הזמן לו ולהולכי'
אחריו ולכל מי שרונה שתהיה לו גדולה ושררה אצל המון
שיסתיירו חבורי זה ויראו עצמם שהם יותר חכמים ושלמים'
ממה שיצטרכו לעיין בו אלא יפתיירוהו בכל יכולתם ויראו
עצמם שא' רצה אחד מהם להתגדל ולחבר יותר חבור טוב
וגדול ממנו היה עושה ומחבר במהירות . ואם הכריחו הזמן
והענין והצרכו לרבר ולומר שאיני בעל דת ולא בעל מעש'
טובים יאמר זה וכל זה כולו בני חי השם ית' לא יזיקני ולא
יכביסני ואפי' ראיתו בעיני ושמעתי באוזני או עשה לפני
לא הייתי חוש' אלא אדרבה הייתי ככבד אליו ומשיבו דברי'
טובים באים ורכים או אשתוק או אשיב לפי הענין דברי'
כאים ודברי ענוה כפי הצורך והשעה . כי מה שהסכיל מן
האמתיות יותר גדול מזה הרבה מאד ואני לא אמצא לעצמי
כי כבוד כפשי ומעלת מדותי אצלי יותר כבוד משאנצח ה'
הכסילים ה'שנוי וכדבורי . ואני נרבה מרבנן קודשא בריך
הוא תבע יקריה אבל הכן השם יחיינו הדי' עמו שיתקבא בזה
שאני יבין ורבו ואיני יכול לסכול העלבון . אבל חרה עלי
ששמת בלבך להתעצב על זה . ואתה כשתלמוד בע'ה'
ותדרוש ותחקור ותבין מה שתחייב להבין ותטיב העיון ס
ותשתכל בלמודך וגם תעיל לזולתך יהיה יותר טוב לך ממה
שתעמוד להתגבר ולהתנצח כנגד לו . אמנם זה מר זכריה
הוא איס גדול מאד הרבה כשיכני וכבר למד מעצמו וטרח
באותו המשא והמתן וההזיוע ויחשוב שהוא יחיד בדורו ס
שהגיע אל תכלית . וכבוד הכן יודע כי חי הש'ית שגדולי
חכמי ישראל אצלי במקום שאכיר ערך מעלתם מדבריהם ו
ומחבוריה' וכבר אמרו דבר קטן היא דאבי ורבא ואם הוא
זה אצלי דבר קטן כיכד אשגיח ואפי' לב לאיש עני מסכן שאין
עני' לא מדעת ובאמת הוא סכל בכל דבר והרי הוא כקטן
כן ימנו אצלי אבל ה' עמו כפי ספלותו . ולא הכלבולי שהוא
מלכלל והקושי שהוא מקשה הם כלם כפי' המטפה אבל אני
אתקנס בע'ה' במקומותם . והש'ית יודע כי רובם הטעמים
בהם המשגיח אחר דברי הגאונים כמו דבינו נסים אל במגלות
סתרים ורב חסין כ'ע' בספר המצות וזולתם ממי שאחוס על
כבודם לזכרם . ואפי' אם הייתי אני האומ' לא אתפאר כי ב
באתי בתכלית השלימו' האחרון זה דבר אחד . ועוד שלא
אתפאר שא' טעיתי מעול' שא' אדרבה מה שכתבאר לי זולתי
מה שחברתי ומה שכתבתי הן מעצמי הן מזולתי אחזור בו
ממנו בכל דבר בין בחכורי בין במדותי ואפי' בטבעי וכבר
הגיעני כתבו בענוה גדולה ותכלית . וכמו כן בן
אי כתב שכי מראש הישיבה ואני יודע תכלית לו הענינים
כנלה ומכונתם התשובה . ומה שארנה

שנת סירטה וכבוד וכן הסתמך מלא תשים זה האיש בעל מן
 מחלקתך אם הכמה אין כאן זקנה ים כאן. ופסס ינילך ממי
 שהול גדול והשנה אצל עצמו ואצל חכמות ואם אין לו מעלה
 ולא גדולה וזה שית על דרך האמת אצל מה שאיבד מתבדד
 שפי כל מי שהוא קטן אצל עצמו ואפי' אצל בני אדם. אומם
 מה שהקפ' ענין על סהגדיל לרוב ואלה למוני עליך ככתבו
 חלילה לך שיקפה עליך זה ואין צורך לך באורך אנה דין זה
 האיש ודמי כי זה והדומי לו מנה סתם יותר גדול ממנו ממי
 שידעם אין הדין והדת אולם לכו סברה ומעבירי הנדלוג'
 כמו שהוא חכל שאר המון העם. אומם חיוב המור' הטוב
 לא יחשבו ולא יסגדו שהוא מן אדת והדין ולא ידקדקו עמו
 ב' בריה' באשר ידקדקו אכפי העיון והענוה ואכפי הזכב'
 באכפי החבמות הפלמי ורוב אכפי הדת מאלו בעלי הסדרה
 פשיחו לפניהם דבר שהוא תלוי בפריתם ונחשיבותם
 יפ' יד ואכד כל קענוה וההכנעה ואין כל אחד מהם מוכנה
 פיהיה בחינה כן דרשא ופמחה בן יאיר ואין כל מי שאינו ב'
 באמתה המדונה יאמר עליו שהוא מעט הדין או אין לו דת.
 וככלל אפי' מכתפ' מחד אם אנה תלמידי מתלך בדרכי
 וסמך ופי' והוא הטוב לך שיקלנך ולא תקללם ותקיה מן ה'
 משלבים ולא מן הענינים ואל תפליך דברך והשכל לפי'ת
 קחלה דאתה חכם בעל דעת ובעל דין ודק וקרוכ לסלימות
 יאומם מעינין האומיר תמותי מן הקפ' כיצד מלאו אלי סקחה
 מיונו ראיך על ונעוה הכפון וחכמתו מה אפה עבד' ס'
 סאומם לו או לגדול ממנו שהוא משיב דבר ומשיב תכליתו
 אף שהוא כמו זולתו והגביל כמו משהכיל כל דרסן והפס'
 ית' יודע כבר תמתה' כיצד רעה לוח אומם הסנעונו ואומם
 השלכנו המדק' א זה סהס דברי נחוק והקול אכל נתבייסתי
 מזה העט סהיה נאסתיק לו לזכר עבדיים וראיות בענין ק'
 בבמות וברכת מי שראה קברי יסר' היה יותר טוב לו ממה
 שידבר בענין הנסם ועיון הפלוסופי והאיותיים והברתם
 אכל יהיה בזה עם מי שהוא גדול ממנו אצל עצמו ואם אין
 לו מעלה על דרך האמת משהכיל יותר מאלו העבליים ואין
 בספק מי הוא העתיק כלכלו זולתו. וכבר הגיעתי אנרת
 מאד לך תימן ככיון זה הענין וזכר זה והפסתי להם תשובתם
 אלא ספק כי אף נסתבם עליהם העול הנא במות האומ'ת
 ואומם מה פזכרת מהליכתך לנבל כבר הרשיתך מ'
 שתפתח מחדם ותלמד ותורה עם ההתמדה והפקידה על
 עיון החבור ולא שתעסק כי אם בהלכות הרב ותעריכו א'
 אותנו עם החבור וכמתמטאן מחלוקת בדבר תדעו כי עיון
 התלמוד יודע אתכם זה ותפתכלו ותעיינו בטקומו ותמטאו
 ש' זמת ולא תכלה ותאכדו ומנך כפידוסים ונמטאן ונמתקן של
 במדא ואותם הדברים שכתבי הכתמי מהם אכדו המון ומעט
 שתועלת' ומה שפסכיים עליו המדיעני והסס ית' ידריכך
 גייסיתך בטוב הדרכים. ואומם מעייני בענייני העולם אין
 לי כמותו זולתי במני דברי' כשאסתכל באפי'ן כמה שאפי'ן
 ונזה בני אברהם הסס ית' נתן לו חן וברכה מברכת מי פ'
 שנקרא על שמו ומי שהאמן בשמו והאמן בהתבנת
 הוא יאמן ויתמיד ויארץ חייו וסכותיו כי הוא ענו וספל ב'
 סכאכטי' מטרף א זה טוב מדותיו והוא בעל סכל דק וטבע
 באה ויהיה לו בע' הסס כגדול'בלא ספק ואחאל מתפס'

אגרת ששלח הרב

אגדול מורה שדק רבינו משה כוזל אל דיין אלסכבריא ב'
 רב' פינחס ב' מסולם ז'ל'. כבר הודעתו להדרת כבוד
 גדולת קדושת מרבא ורבכא פינחס מ' הדין הגדול המעמו
 המודול החכם המופלא בר' מסולם הרב ז'ל' סלא כתארת
 להסיב על כתביך הראפוכים והאחרונים אלא ופני חלני
 לא מפני דברים ששמעתי שאיני ממקבלי לסון הרע ואני
 יודע סכל דבר שיעקב מאיש לאיש יסתנה ויתוסף בו כמה
 תוספות יותר מזה לתי סירטה הרגיל. וס' לאפי' שומעתי
 באוני וידעתי כדאי שאדם פלו' התכדד בקלונכי או בעט
 בדברי אפי' הרף איני מרגיש ולא מקפיד על זה אלא אחחול
 ויפלה ויאסר השבעתי בכתב זה האחרון שלא אסליכך מן
 מלפני וכל אומ'ת עי'ן חלילה לי אם אעקור אשר כטועת פאס
 אנתן אשר בגינת אל יעלה על לכך לעולם לא אתה ולא מן
 תלמידי ק' ולחכם מביי. איך מומי רעה או סוס בער אפילו
 להקייט בדברים. וזה שאמ' לך הדין החסיד ש'לסכעסתי
 ארסת של כתבך הראסון אמת אפי' בא אלי כתב זולא סיגי'
 ואני חולה גוטה למות. היאך לא אכעוס כתו' כנוכח או כסת
 קמו כל העם מקפס א קפה זקניהם וקעניה' וכאז לי' לאמר
 אין אנו יבולין לסאת עמד דבריםי סהרי' אתם מתעריים מה
 סתרכו ומאסורו מה סתפפצו הרי היה מוכרת מאכותיכו
 הראפוכים אשר לפנינו סאין לכד יסדאל להקפ'לל

שנת סירטה וכבוד וכן הסתמך מלא תשים זה האיש בעל מן
 מחלקתך אם הכמה אין כאן זקנה ים כאן. ופסס ינילך ממי
 שהול גדול והשנה אצל עצמו ואצל חכמות ואם אין לו מעלה
 ולא גדולה וזה שית על דרך האמת אצל מה שאיבד מתבדד
 שפי כל מי שהוא קטן אצל עצמו ואפי' אצל בני אדם. אומם
 מה שהקפ' ענין על סהגדיל לרוב ואלה למוני עליך ככתבו
 חלילה לך שיקפה עליך זה ואין צורך לך באורך אנה דין זה
 האיש ודמי כי זה והדומי לו מנה סתם יותר גדול ממנו ממי
 שידעם אין הדין והדת אולם לכו סברה ומעבירי הנדלוג'
 כמו שהוא חכל שאר המון העם. אומם חיוב המור' הטוב
 לא יחשבו ולא יסגדו שהוא מן אדת והדין ולא ידקדקו עמו
 ב' בריה' באשר ידקדקו אכפי העיון והענוה ואכפי הזכב'
 באכפי החבמות הפלמי ורוב אכפי הדת מאלו בעלי הסדרה
 פשיחו לפניהם דבר שהוא תלוי בפריתם ונחשיבותם
 יפ' יד ואכד כל קענוה וההכנעה ואין כל אחד מהם מוכנה
 פיהיה בחינה כן דרשא ופמחה בן יאיר ואין כל מי שאינו ב'
 באמתה המדונה יאמר עליו שהוא מעט הדין או אין לו דת.
 וככלל אפי' מכתפ' מחד אם אנה תלמידי מתלך בדרכי
 וסמך ופי' והוא הטוב לך שיקלנך ולא תקללם ותקיה מן ה'
 משלבים ולא מן הענינים ואל תפליך דברך והשכל לפי'ת
 קחלה דאתה חכם בעל דעת ובעל דין ודק וקרוכ לסלימות
 יאומם מעינין האומיר תמותי מן הקפ' כיצד מלאו אלי סקחה
 מיונו ראיך על ונעוה הכפון וחכמתו מה אפה עבד' ס'
 סאומם לו או לגדול ממנו שהוא משיב דבר ומשיב תכליתו
 אף שהוא כמו זולתו והגביל כמו משהכיל כל דרסן והפס'
 ית' יודע כבר תמתה' כיצד רעה לוח אומם הסנעונו ואומם
 השלכנו המדק' א זה סהס דברי נחוק והקול אכל נתבייסתי
 מזה העט סהיה נאסתיק לו לזכר עבדיים וראיות בענין ק'
 בבמות וברכת מי שראה קברי יסר' היה יותר טוב לו ממה
 שידבר בענין הנסם ועיון הפלוסופי והאיותיים והברתם
 אכל יהיה בזה עם מי שהוא גדול ממנו אצל עצמו ואם אין
 לו מעלה על דרך האמת משהכיל יותר מאלו העבליים ואין
 בספק מי הוא העתיק כלכלו זולתו. וכבר הגיעתי אנרת
 מאד לך תימן ככיון זה הענין וזכר זה והפסתי להם תשובתם
 אלא ספק כי אף נסתבם עליהם העול הנא במות האומ'ת
 ואומם מה פזכרת מהליכתך לנבל כבר הרשיתך מ'
 שתפתח מחדם ותלמד ותורה עם ההתמדה והפקידה על
 עיון החבור ולא שתעסק כי אם בהלכות הרב ותעריכו א'
 אותנו עם החבור וכמתמטאן מחלוקת בדבר תדעו כי עיון
 התלמוד יודע אתכם זה ותפתכלו ותעיינו בטקומו ותמטאו
 ש' זמת ולא תכלה ותאכדו ומנך כפידוסים ונמטאן ונמתקן של
 במדא ואותם הדברים שכתבי הכתמי מהם אכדו המון ומעט
 שתועלת' ומה שפסכיים עליו המדיעני והסס ית' ידריכך
 גייסיתך בטוב הדרכים. ואומם מעייני בענייני העולם אין
 לי כמותו זולתי במני דברי' כשאסתכל באפי'ן כמה שאפי'ן
 ונזה בני אברהם הסס ית' נתן לו חן וברכה מברכת מי פ'
 שנקרא על שמו ומי שהאמן בשמו והאמן בהתבנת
 הוא יאמן ויתמיד ויארץ חייו וסכותיו כי הוא ענו וספל ב'
 סכאכטי' מטרף א זה טוב מדותיו והוא בעל סכל דק וטבע
 באה ויהיה לו בע' הסס כגדול'בלא ספק ואחאל מתפס'

להחליט אם הוא בעל קדיש מרחץ במרחץ או בים רטוח
 ויבנה את עצמו ועכשיו התירם להתפלל ולהקבץ בבבית ו
 ולקרות בתורה בלא רחיצה ובלא טהרה או כהוא הדת של
 ישראל כלך וכדויע לפלילוס וכדויע בוסח דבריק אית באותי
 ועתה הנה גם ראה אם דבריק הם המכשפים אפי' לפלל ה
 פוזק או איכן אמרת שקחו כל העם זקנים וקטנים ודבר
 ידוע וברור שלא היו כלם לא קצת מעמי הארץ השונים ו
 ועוד שבעת דבריהם ואלהם אותם ועשית אותם כאלו ה
 הם דברי חכמים גדולים בעלי משנות וקבלה מחכמה יהיה
 ועוד שכל מכלל הדברים שהשדרת ותקנת מאסור לקרות
 בתורה ולהקבץ לבית הכנסת לא אחר רחיצה מקרי ועוד
 כתבת ביאורו הבה שפסוק ממוך לדרום להם בדברי זה
 ולהדויע להם תורת הדברים הדרשת גם זה הכעיסני וכי
 כעש בדבר זה קלן וחמורים ומה הן חומר הדברים והלא
 אין הדבר אלא מקבץ בסעודת ובמערב בלכה אבל בכל עמי
 דומי ונרפת וכל פרוכסיה אכתי עריכם מעולם לא נהנה
 במסגרת ומועשים תמיד פיסחו חכמים גדולים וכבשים מי
 מעריכם לספרה וסיראו איתני רוחי מקרי שפסק עלינו
 ואמרתי למדתם מנקיות היסטעא ומן הדין היה כפסוק
 דברי אותן העמים שקחו סתבער טחם ותורה כהלכה ולא
 תחפה ותדויע להן מהת משה דבי שאין דברי תורה מקבלין
 טומאה ובעל קרי מות להכנס בבית הכנסת ולקרות בספר
 תורה אבל להתפלל הדבר תלוי במנהג כל ישראל שבין
 היסטעאם ונהגו לרחוץ וכל ישראל שבין הערלים לא נהגו
 לרחוץ ואתם לא תסגו מנהג אבותיכם ואסור לכם לוחץ
 המנהג כך היה לומר ולהורות אבל אהבה מקלקלת הסורה
 והפאה מקלקלת הסונה מוכי השאה שהיתה בידך וביד
 דיכל כעשת ומוחת לרפעת אל הקויעליו וכתעלמה מן
 דרך המושפט וזה הענין שאני עלי שאיני רוחן מקרי
 סקר הוא מצדין עלי שמים וארץ שיעולם לא עשית זה
 לא מחול והואך אהבה מכהי ומנהג אבותי בלא ענה בלא
 פוט ואסור ומכין ידע הוא בשתינות אס כדאית לרחוץ אס
 לא נדבריו דברי חלומות לא מעלין ולא מוכדין אין להאריך
 בדברי זה הקל טרואי אבל הודעתך מפני מה בעתה
 ועוד כתבת באותו סתם בוסח זה ככה ודברי חבוריק
 מאזרים לבולם אך למי פשק בתלמוד וידע שם החכמים
 אשר עסקו וכפאו וכתבו בתלמוד ובמחל ולא להתעסק בהם
 לבדם ויסתבם שם התבאי והאמוראי מן העולם וכפלומו
 ואיך יודעין מה למודין וטועים באמרי החבור ואיך יודעין
 לשוק דעתך ומאי זה מקום המועין כובע ועליה אמר התנא ה
 חכמי הזהירו בדבריהם וכו' וימותו וכמנא שם שמים מתחלל
 אלוהן דבריק אות באות ועוד כתו בוסח זה ראוי להורות
 לחיות לעולם שלא יכחו הגמרא מלהתעסק בה וכו' ועל
 כל זה הענין ראוי להוכיח ולהודיעך סבבר הכתי דברים
 שבלכך אעפ' שלא פירשת אותם לא ברמיה דע תחלה
 שאני חס ושלום לא אמרתי לא תתקענו לא בגוי ולא בהלכני
 הרבי יצחק או וולתי הידוע עד שיש לי כמו סנה ומני לא
 למדו אלא חבורי אלא ב' או שלמה אכתי למדו מקבץ ספרים

ורוב התלמידים דנו ללמוד ההלכות של הכת ולמדתי אותם
 כמה פעמי כל ההלכות גם שנים של ללמוד הגמרא ולמדתי
 אותם מסכתות אשר שאו וכי אני צויתי או עלתה על לבי
 שאפרוק כל הספרי שבעשן לסבי מפני חבורי והלא בפירו
 אמרתי בתחלת חבורי שלא חבדתי אותי לא מפני קוצר ה
 היות למוי שאינו יכול ללמד לעמוק התלמוד ולא יבין ממנו
 דרך האסור והימות והארבותי בדבר זה הרבה וזה שאמרת
 על שמות החכמים כפר הזכירי שמות חוכי החכמי תבאין
 ואמוראין בתחלת החבור האם פן הוא שכל מי שפסק הלכות
 ועשה סלה כקיה גרם לפס שמים להתחלל כמו שפלה על
 לבד כעבד קדמוני באוסי וגדולי שחבורי חבורי ופדוקה הלכות
 בלשון עברי ובלשון ערב כדברי ד' ד' אפי' לפסוק הלכני
 בכל התלמוד וככל דיכי תורה לא קדמוני ארם אחר רפינו
 הקדום ופייעתי הקדושי גם מפני מה שכל גרם לפס שמים
 להתחלל הדיו זה תימה גדולה ואם מפני הלומדים שאמרתי
 שאינם יודעים אין ביד כל מי שחבר חבורי שהיה הולך עמו
 ולא יכיר לקרות אלא פלוני ופלונא ודע שפבר חבורתי
 בתחלת חבורי שהענין שתפסתי בו שיהיה דרך המוסר
 וכל עין שמוענה אבל אתם לא שמנתם לכפס לרבי ולא ידעו
 ילעגתם הקשרים שיש בין דרך המוסר ודרך התלמוד ומפני
 שאין ענין זה ידוע אצלכם בתורת לי ככתבם סוס בוסח זה
 ככך וגם שפאני מעליך בחבור של דבי מוצא אפי' בהם טענת
 רעות דברים הפאורים מעיני אפי' שהם בלא דאיות ואין
 דבי כלולה להקבץ אלו בוסח הדברים ועתה אפרסם
 דעאלתי ומודעי שכלמי סבתם ספר בין דבר תורה בין
 דברי יסוד האבחי בין מן הבאים הקדמוני בעלי החכמות
 בין מן הדופאים אחד מפני דרכים הוא אהו ואין דרך הכונה
 או דרך שישו ודרך החבור לזוטרי הדברים הכבדים בלבד
 בלא קושיא ובלא בירוק ובלא סוס רחיה בעולם כמנספס
 רכפן הקדום בחבור המוסר ודרך המוסר להזכיר סדבר
 הכפולים ודבר האחרים סנתרין אותן והקוסות על כל דבר
 והקידוק והכאיה סוס הרבם אמותו זה סקר אין סזה בראויות
 אינו ראוי זה הדרך התלמוד שהתלמוד פירוש המוסר ואכתי
 לא עשיתו פירו לא חבור דרך המוסר וסמא ואור מי שלא
 יבין והלא בוסכה בתוך שמות החכמי וידמה סזו היא הראיה
 פלוני אונת כד ופלוני אומר כך אין זו ראה הראיה היא ל
 להודיע מפני מה אין פלוני כד ומפני מה אין פלוני כך וזה
 היא הראיה ודע שאם איני ברמתי לאכד שם החכמים מפני
 שאמרתי דברים הכפוני שהם על פי המושפט הם בלא שם
 אומרים דרך דבי הקדום תפסתי גם הוא עשה זה מלפני שכל
 סתם שאמר בלא שם אדם כלם דברי חכמי אחרים הם ואנת
 החכמים האחרים לא מדעתך אונרו לא מפי אחרים ואחרים
 מאחרי עד משה דבי וכפסם שלא הקפידו התבאי והאמוראי
 על שמות כל החכמים שמימות משה עד ימיהם שאין לרבו
 סוף כך לא בקפיד אנו על שמותם אס הזכירו או לא הזכירו
 ומה תועלת יש בזה והלא אמרו בפיו וס בטמה מקומי ראש
 ר דברי פלוני עלו בכך וכך וסתם לך ברתיה ודבריו של כ
 פלוני בכך וסתם לך כותיה אהת פפירוס סהדברים פראת

וזהו שכתבתי לך בכתבך וזהו שכתבתי לך בכתבך וזהו שכתבתי לך בכתבך

ס' יראה אותן ר' שהן הלכות פשוטות אצלו וספק ראוי לעשות
 אמרן סתם בלא שם אדם: ובכמה מקומות אמרנו יראי סתמו
 יחידא הוא ולא הזכיר רבי שם אחר מהם: ודברים שלא היו
 פ' לכה פשוטה אצל ר' אלא יש בהם מחלוקת ולא היתה דעתו
 כוונה לאחד מהם דברים: אמר שכי הדברים בשם אומרן
 ר' פלו אומר כך ור' פלוני אומר כך והזכיר שמות החכמים
 ששמע מהן או שהן קרובים לזמנו לא שם רביהן ורבי רביהן
 מפני שיש באותו הזמן רבים עושי' כדברי זה ורבים עושי'
 כדברי האחר החולק עליו: וכבר אמרו לנו רז"ל מפני מה
 הזכיר שמות שהזכיר במקצת הלכות בהדיא למה מזכירין
 דברי שמואל והלל לבטח ללמד לדורות ולמה מזכירין דברי ח
 היחיד בין המרובין: שם יראה ב' ד' את דברי היחיד ויסמוך
 עליו וכו' ולמה מזכירין דברי היחיד בין המרובין לבטח שם
 יאמר אדם כך אני מקובל וכו' הנה בפירו' שאין ראוי להזכיר
 אלא ההלכה הפשוטה בלבד: ובאותו הזמן שהיו עושים לו
 כך ואינו כך והיו המקבלים והשומעים אחר קבל כדברי זה
 ואחר קבל כדברי זה מפני זה הוצרך להזכיר וכיון שחזרתי
 אני דרך המשנה וכבר פסק התלמוד כל הלכה והלכה בפירט
 או בכלל מן הכללי שפסקי מהן ההלכות ואין שם שכי מ
 מנשים למה אני מזכיר שם האיש שאין הלכה כמותו ושאיין
 אותו הדין דברי זה היחיד הזכיר בתלמוד כמו אבוי או רב
 אלא מרובין מפני מרובין ומפני זה בחרתי שלא ליתן מקום
 לזה לרבות שהרי הן אומרי' על דברי יחידים אתם הומכי'
 ואינו כן אלא אלפים ורבות אלפים מפני אפי' ודבורת
 ולפי ענין זה אמרתי בתחלת החבור פלוני ובית דינו קבלו
 מפלוני ובית דינו כדי להודיע שהקבלה רבים מרבים לא ח
 יחיד מייחיד וזה היתה מרובתי ומגמתי שכל הלכה והלכה
 תמצא סתם: כלומר שהיא דברי יחיד לא שתאמר בשם פלו'
 עד שיבא ממנה חרבת ההלכה הלו שבעטו בכל התורה ע
 שבעל תה לפי שראוי אותה בשם פלוני ופלוני ודמו שלא כאנ
 דבר זה לעולם לא אותה פלוני מדעתו: וזה שאמרתי שתמצא
 בחבור דברים הנכסתיים מפני שם בלא ראי' ואין דעתך
 כלולה לא היה לך לומר כן אלא הנה בחבור דברי' שהוצאתי
 אותן מפלסולי ומדעתי וכתבתי אותם סתם ולא הבאתי ע
 עליהם ראי' וזה לא עשיתי אותן מעולם: גלה אחזן חכמתך
 יודע שכל הדברים הסתם שבו תלמוד ערוך הוא כפי' ככלי
 או בירושלמי אומרי' ור' אפי' או מוסקה ערוכה או תוספת'
 על אלו סמכתי ומתן חכרתי: ודבר שהוא מיתשובת הגאונים
 אומר כפי' הודו הגאונים או תקנת אחרונים היא וכו' וכיוצא
 בזה: ודבר שהוא מפלסולי אומי' כפי' יראה לי שהדבר כך וכך
 או אני אומר מכאן אתה למד שהדבר כך וכך וזה היא הראיה
 שמתאחר שהודעתי בתחלת החבור שכלו מתלמוד ככלי מ
 וירושלמי וסיפרא וספרי התוספתא: אבל לך לומר שתמצא
 בו דברים הנכסתיים שאין אותה זוכר אותן באי זה מקום
 כאמר זה ודאי יאמר לך ולפל חכם שבעולם שחיבור זה לא
 יכיר יביעתו בו אלא חכם גדול כמותך: אבל שאר התלמודי'
 ידמו שהוא הולך על סדר התלמוד ומסידי הקוסיא והסירוק -
 בלבד אני כמעט שיש בו כמה פסקים יהיו באותו הפרק

הלכות פשוטות מעשרה מקומות או יותר מן התלמוד ד
 וירושלמי ומן הבריתות שאינו מהלך לא על סדר התלמוד
 ולא על סדר המשנה אלא כל ענין וענין מקובץ כל הדינין כ
 סבאמרו בו בכל מקום שהן עד שלא יאיו הלכות אותן הענין
 מפורדות ומפורדות בין המקומות וזה היתה סוף מגמתי בזה
 החבור שאין כח באדם בעולם להיות זוכר כל התלמוד ככלי
 וירושלמי והבריתות שלשתן שהן עיקר הדינין: ואני אומר
 לך מה אירע לי עתה בדבר זה: בא אלי הדיין החסיד
 וקונטרס מן החבור בידו יש בו הלכות רוצח מספר כזיקים
 והראה לי הלכה אחת אמר לי קרא זו קראתי אותה אמרתי
 לו מה הפך יש בזו אמר לי באי זה מקום כאמרן דברים אלו
 אמרתי לי במקומן או באלו הן הגולים או בפסוקה דין כדיני
 הרוצח אמר לי כבר חזרתי על הכל ולא מצאתי לא בירושלמי
 ולא בתוספתא: הם וממתי כמו טענה ואמרתי לו אני זוכר
 שבמקום פלוני מביטין כתפשו דברים אלו: היצאתי ביטין
 וחפסתי ולא מצאתי תמתי וככהלתי ואמרתי היכן כאמרן
 דברים או הנח עתה עד שאזכור מקומן הוא יבא ואני זכרתי
 שלחתי שליח והחזרתי והראיתי לו הדברים מפורטין בגמרא
 יבנות אגב גררא תמה והלך: וכן הימד אני בענין מזה
 שיבא השואל וישאל היכן כאמרן דברים אלו פעמים אומי' לו
 מיד במקום פלוני ופעמים לא והיך לא אזכור מקומן עד כ
 סכחשם אחריהן ועל זה אני מצטער הרבה שאני אומר הרי
 אני המחבר ויתעלם ממני מקום דבר זה מה יעשו שאר בני
 אדם: ועל זה נחמתי שלא חכרתי עם חבור זה ענין שאני ח
 אומי' לך ודעתי אס גזר הסי' שאעשבי אעפ"י שכו טורח
 הרבה שכל הלכה שאינה במקומה באותו ענין אודיע מ
 מקומה: כיצד כגון הלכות שבת מחבורי כל דבר שהוא
 בפירוש בשבת או בעירובין איני צריך להודיע מקומו
 והלכה שהיא מהלכות שבת שהיא בעז' או בפסחים או ב
 צבחים או בכריתות אודיע מקומה ואומר הלכה פלונית
 מפ' פלוני מן החבור מקומה בפ' פלוני ממסכת פלוני ויהיה
 זה הספר אחד לבדו שאי אפשר לעשות בגופו של חבור שאינו
 דרך פירו' כמו שאמרתי לך: ומ' כל דבר שיתעלם מהדרתך
 מקומו תודיעני בהסדר ואני אומר לך שכל סתם שבו מא'
 מחמשת חבורי' אלו הוא אבל הדבר הקטן הוא שלא יודע
 מקומו מפני שבו לתלמוד אגב גררא ודרך משא ומתן כ
 וכתבאר אותו הדין שלא במקומו ולא יודע אדם היכן יקום
 וכבר שלם ענין זה ' כתבת בכתב א' שאני אמרתי ברבים'
 ועליך שפלוני דיין אלסכבריא כתבבר לי שאינו יודע כלום
 ואינו בקי בחכמת חכמי התלמוד מה כתבבר לרבינו מומי
 עד שאמ' עלי באלו הדברים ואני שאלתי מאת רבים כמה
 סאלות ולא בא אלי תשובה מהן או הן כוכח דפריך: גם בכת'
 שבה עתה בקרוב כתוב ותלמודי הפעלמות אשר בקשת
 מהדרתך: ושמע תשובה על הכל דבר זה מעולם לא אמרתי
 עליך שאני אומר סקר לא בגופו זה ולא בגופו אחר: אבל
 היו שם מקצת דברים כך היו בא אלי כתב מן אל סך אגו
 אלפריב' אמר שאתה דכת לו עם חתנו שיקח חתנו החלי סל
 וזה שכתבה עלי בתורת ככסי נאן כדזל ועשה בו כל ד

כל מה שירצה אפי' רצה שילך בו למריכה אחרת הואיל והוא
חייב באחריותו וכיון שהכח החלי לחתכו מפני דין זה לא
רצה חתכו ליקח ואמר קחו כל הכרוכיא שאיני רוצה שאהיה
חייב באחריותה ודעתו לו שהדין עם חתכו ושכופין אותה
שתאזר ותזול כרוכיותה ותחזור הכרוכיא ככה מלוב אלן
הן עבייכו הדברים שאמר לי . כתבתי לו איני מאמין שאמר
דברים אלן . ואם אמרת הבר עדים על דבריו ושלח לי . שלח
לי כתב יש בו עדות מכלוף ואכן עמאיני שאתה דעת סכל א
אשה סירצה בעלה ליתן לה כרוכיותה ולא ישאר עליו א
אחריותה הדין עמו מיד תמתי והיה הדין החסיד שם עמי
וכמו ב' ארבעה אחרים הראיתי להם העדות תמחו כלם .
אמרתי אל תקמחו לו בני פרפצא גם כל היהודים שבערי
בערלים אפי' חכמי גדול פכה איכו בקי בדין לפי שאינן ר
דבלין בהן שאין הערלים מכחי' לדון כמו היסועשלי וכשיבא
להן דין יאריכו בו יותר מדאי ולא ידעו אותנו עד שיחפשוהו
בתלמוד הרבה כמו שאינו עושין בדין מדיני הקרבנות היום
לפי שאין אנו עושקין בהן ובאותו הזמן שהיו עושקין בהם
הכל היו בקיאים בהן ואינן צריכין לשאול ולא להשפס כמו אלן
השוכים בין היסועשליים שפסקי הדין שכתב הורגלו בהן א
אפי' התלמידים הודיעו עד והערים הם קיימים שכן היו ה
הדברי' בלא להוסיף ובלא לגרוע . וזה שאמרת שפלת ממני
כמה פלות ולא הסכתי לך בשבועה שאיני יודע לעולם שלא
פלא הסכתי עליה חזן מוז שכחה ואני חולה בעיני קרופי
כסף שאמרתי שהן מדבריהם והרי אני מטיב עליה אחרונה
ולא ראיתי שאל כלל מואך אל אותם הפאלות של כרכת
אירוסין שהקיימוני מחזרתן כמה פעמים עד שאמרתי לך
כבר הודעתך דעתי ומה שתדענה עשה . וכן פלה של גט
להיהא שאמרת שהיא פכול מפני השלימות וכתבתי לך שהיא
כשר והראיתי שהפרס פים בדברים ודחית בזרוע ואמרתי
עדין לא ידעתי מאי זה טעם הוא כשר ספקתי והנחתו וכן
דרכי תמיד עם כל אדם שאראה אותו עומד בשנותו ואינו
רוצה לחזור פו אשתוק ואניכנו ברצוני כך דרכי לעולם
ולא ידעתי כלל פלה שעה לי בדבר אחר שמה אבד הכח
ולא הגיע לידי ואתה תולה ענמך להסיב על מה פלה ידעתי
או ב' לי . ואיני זכור מכל מקום איפשר לחזור ולשאול וכן
כתבת לי בעיני האמת עם יגומיה שרכתי אני שאיכה ח
חייבת שבועה על החצר . עבית אתה הדברי' ועשית אותם
טענה וכתבת בכתב זה האמת שהיא טוענת שמוכרו כ
בכסיה בפחות וכו' ולא פיתה שאתם שהדבר טענה . וכן
פירשתי אני בתשובתי ואמרתי הואיל וכורע בודאי שחצר
זו נלקחה מנכסי הכרוכיא והיא שתוכה בשמה וידועה לה
אינה זריכה שבועה שפחצר בחוקתה היא אינה בחוקת ה
היתומים . ואמרתי לי מפני מה חתמו הדייקן עמך אתה כ
כתלה בהן או הן תלויין כך . אמת אמרת ובריעותא היא לי
אבל כ' בו אי מלאכנדריא שאם תכתוב לכרך יאמן הדיין
לפקחים או לשופט פלו' אלן כך ואפי' אמר כך מי תכריע
לא יעשו לנו דין ואם יהיו החותמים רבים נמצא הוא יחיד
הן רבים וכיון שידעתי שכן הוא דביהן באמת ראיתי ל

למחול על כבודי כדי שיבא הדין לאמתו . והתמיה הגדול
שאמרת בכתבך ואלמלא לא היתה שפדת מן השבועה לא
היתה נכתבת ליתומים שום ריוח אבל עתה הוסיפה להם כ'
דרכיו' לו כוכח דברך . ואיני יודע היאך יאלן חכם כמותך
דברי' לו וכי מי הוא הרשע שלא יפחד מן השבועה אין זה
לא דבר תימן וכן כתבת לי ששמעתי שאמרו לישבטו של כתנו
של אנו אל פרב בטל ופלאתי לחפש על דבר זה ותקשרהו .
לא היו דברים לו מעולם . לא כך היה מעשה ב' לי . חתכו
של אבי א' פרג ואין לו עשה עמי חתמי כמה רעות והחזירני
מן הדך והצריכני בדבר זה היפרתי מכלל דבריו שבטו עי'
פליח לא אמרתי שום דבר וכתבתי לאבי א' פרג ושאלתי
לו בתך קבלה גיטה או לא קבלה . וכתב לי כוכח דברים ש
שכתבת בשליחות השליח ושהרשהו ליתן לה גט . כתבתי לו
א' תתאחר טעם א' עד שתקבל גיטה בזמנה לא היו פס דברי'
אחרי' אבל עתה צרי' אבי להוכיחך על כ' דברים . הא' היאך
הכחת הגט עי' השליח אפי' עשה א' ואתה רואה שהן בקטטה
ומריבה גדולה היאך לא חפסת לבטולו וכמו' כל מה שבעשה
הכל וריק . לא היה יוצא ומכשל והולך לדרכו ומה יועיל ה
הדין לא להודיע דברי' לו וכינוא בהן היה לך לומר אי פיש'
פלא תקבל גיטה על תנאי זה ועוד אם ימות השליח לא תהיה
היא ענוכה ועוד אם נהרג או טבע בים ולא כודע זכרו הם
ושלם קודם שיגיע גט לידה מה יועיל הגט ביד הש' יח ואין
גט לאחר מיתה . והדבר הב' על שכתבת בגט זה שהוא על
מכת כך וכך וכתבת התנאי . וכפלתו ועשית הן קודם ללאו
ומה זה הלכות כל האומ' עי' כ' אולי מעכשו ואינו צרי' לבטול
ואתה יודע כמה הפרשות ודיקין בין מגרם ומקדם על תנאי
וכן מוגרם ומקדם עי' כ' כראמתי והיא תתן או לכשתתן ו
וכו' וזה לא תפסיד כלום אבל קשה לי הכס גדול כמותך שיהיו
הדברי' מעורבבי' עי' ש' שמשמע מעבשו ותנאי' כפול שמשמע
לכשיהיה הדבר הזה ואמרת לי שאתה מנטער מאכר הם ומה
בידי . היודע עד עלי ודין שבערתי בו וחרפתי אותו על פה
ובכתב בגללך והשבעתינו בכתבי שלא יעזור לי כמו שפולה
על העתו לעולם ושלא ידבר עליך וטעה אולי יקבל . וכן אבי
א' פרג בת' שפלו' הרי עובר עלי את הדין מפני חתכו שכתב
לו שאכל . ושהדי' בשמים וכת' ידי פעמו על מה שגורתי לו
ואמרתי לו א' יעלו דברי' לו על לכך נאה הדברי' א' לך טענ'
הן לא בכונה וכ' ה' הגדול יטענו בהוראה ומה בכך . והארתי
בעסו בכל דבר . וזה שאמרו לך שאמרתי עליך שהוא כעסק
אמת כך אמרתי ומה שיש בזה א' יקשה בעיניך האי טרמא
מרכבן דרתח מרתחא אוריית' היא דמרתחא ליה סכ' הלא כה
דברי' באם כאם יי' לפי שאמרנו לי כל' הדברי' שאירעו ביך
וכן ד' פ' כתבת' און אמרתי שהוא כעסק וקשה בעיני ש
פלא יהיה מחזירך ויחלומי' לפיכך שהוא אדם ירא שמים
ומצדיק רבי' הנה וכלא כנדריא ואל היה מלמד לפיכך היית
מואיר עיניהם בו והיית מודיע להם עקרי הדברי' וכתבתי
אחלי שיהיה זה . ושמעתי שאתה רוצה לחזור לרומניא ח
מצער העם הזהר נא תעשה זאת תכיה מקום שכתב ותלך
למקומו משובשו בביישו אס רוח המושל יעלה עליך מקומך
א' תב' . ושאת על עסקי אבי וכרי' פלקח הפררה בשפלות

בשל חלולת הוא פחד מקטן ספקה ואין לו עזר א תמוש
 לו וא כהילוך דברי העובדים נתן השמים להפסדה ולבטלה
 ולא נתן לו כתב כלל מן האלק אלא כמות ככה אם ירצו בו
 היהודי ירצו וכא הוא ואלו לזקני אטא וזכה בלידת לפניה
 עד שהיחזקה : לו הן אמתת הדברים ושלומך ירבה .
תשובה על ענין הקדושים השאלה מסמי מה
 אמרתי שקדושי ביאה ושטר מדאוריית
 וקדושי כסף דרבנן ואמרת הוא כולתו לשיכן להו מן התורה
 בכסף מנא לו גמ קיפה קיפה וכו' זה ענין השאלה .
 והתשובה דרך קצרה כך היא : יש לי חבר כלשו ערבי בעני'
 מכין המוצת והוא אל מר סעדיה ס' תלמידי ויש בו
 יד פ' ק' ככללו גדול בעיקר מכין המצות צריך אדם לידע
 אותם ואחר כך יתברר לו טעות כל מי שמחה המצות חוץ
 ממכין מובטל הלכו גדול ער עבאו . ובאותן הפרקי ביארתי
 שאין כל דבר שלמדי אונתו בהקף או בקל וחומר או בבזירה ס'
 ס' או במדה מ'ב מדו שהתורה דרשה בהן הוא דין תורה
 עד שיאמרו חכמים שפירוש שהוא מן התורה וחכמתי על זה
 ראיות ושם ביארתי שהוא מדברי סופרי ואפי' ברב שהוא
 הלכה למעשה מ'כני מדברי סופרי קרינן ליה ואין סם מן ה
 התורה אלא דבר שהוא מפורש בתורה כגו שעטנו וכלאים
 ושבת ועריו או דבר שאמרו חכמי שהוא מן התורה והן כמו
 פ'אשה ארבעה דברי הלכה . ובאותו החכמה כרתי הכל ו
 וכשתקרא אותו יתבאר לך ובכאן יש לשאול בודאי ולמה למה
 חכמיה ראי מן התורה שהרי לא למדנו בתור מ'ב מדו
 אלא בבאיור מלמד טכנית הביאה . אלא הכסף והסטר בהקף
 דמו אונתו למה אמרת שהסטר מן התורה והכסף מדבריהם
 התשובה על זה שראוי כך הייתי אונת שהכסף והסטר מדבריה
 הואיל ומן הדין בא . לולי הוא דאמרינן בהיה נערה ב
 כערה מאורסה דאלו רחובא בסקילה פיכי מסכחת לה
 פי' מדאמי רחובא נערה בתולה מאורסה מן התורה וכלא ב
 ביאה ובמה יושקלי וגורו ושוק המימרא אמר רב כחזן בר
 יצחק מסכחת לה כגון שקדשה בטור הואיל וגומר ומינאי
 גומר ומכנים שמע מינה סלדברי הכל הפטר גומר ומכנים
 ועל זה סוכתי וספקתי שהסטר מן התורה . וכחייך אלופי
 אל תצער עצמך להשיב על כל אלו השפיינים ואל תתלה
 עצמך שאפי' על כל כתביך אלא דרך קצרה על ענין ה
 שמועיל שאני טורד הרבה בחמה עניינים וגופי חלוש ואין
 בי יכולת לקרות הכתבים קל וחומר להשיב עליהן אלא אם
 יהיו שאלות של דבר חכמה ואין לי טנאי כלל מפני חלישות
 גופי תמיד ומפני תלמוד עצמי בחמה עניינים . ושלומך
 ירבה ויברל ל' כעומר משה בר' מיימון ז'ל .

אלו מקצת

חכמים שנכתבו בגילות מלכות ארץ בענייני ה
 הדברים הנוראים והמקרים הקשים והנפלאים שנתחדשו
 בענין ספר המורה וספר המדע כי קמו במוכפיסליד אכא'

בני בליעל רב אחד עם שני תלמידיו המון כדוכים והחטואו
 את הרבים לעשות חונף ולדבר תועה על יא ועל מיסחו
 רבי משה בן הרב רבי מיימון ז'ל עד אשר קצאו הכמי בדרש
 וכרבוה ויתר קהלות פרוכ' כנה לשהם וכדו וקארימו ב'
 החטאים האה בפשותם וכראותם כי בלתי ליהם הרעה
 עם שכניהם שלחו אחד מהם עם כתביהם לצרפת לחכמים
 הנמרי' אשר סם והכיתו אותם והטיחו דבריהם באזניהם
 עד אשר שמעו לקולם ויעכו אותם כרצונם ויפתוס לשלוח
 לקהלות פרוכ' כנה כדומים וחרמות וכראות החכמים ההם
 כי נסקס ביערב האש הגדולה הזאת בחרו אחד מהם מ'
 מחכמיהם ואדרייהם הוא החכם הישיש ל' דוד בן קמחי ז'ל .
 וישלחו אותו ליתר הקהלות להקהל ולעמוד על כפסם מיד
 כל מדינת ומדינה וכל עיר ועיר ממשלת קטילוכיא מ'
 וממלכת ארנון לא התמהמהו לשלוח מזודים ופדמים לרבלי
 המורדים והפושעים כאשר יראה מטופס כתביהם ו גס
 רכבי הצרפתים סבו מודרכם הרעה ונחמנו מאשר עשו וכוסו
 מאשר כתבו ושלחו כתבים להתכנל לפני חכמי פרוכ' כנה
 ושם אב העומאה המעורר מדינים שלמה ס' אברהם מ'
 ממוכפיסליד לאחר זקכותו כזקק בו מינותו השית והדיח
 ותכפילו ברבים הקדיח עלה באסו ותעל זכנתו יסלס י' ל'
 לצושה הרעה ברעתו ושני תלמידיו האחד יונה כי הוא ע'
 עכא דמעשיא פשול מדרכין ולכסוף מוצר מדאורייתא .
 ודוד בן שאול כתחבר עמו לכשתו ולכופת חרפת אונו והיינב
 דבר הלמד מעבינו לא הלך ורזיר אצל עורב אלא מפני שהוא
 מינו . כשא בשמותיו חותמו וממזר בן הפדה עולה פגימטרי'
 סל' ואלו הפלשה המה קטני ארץ פפרצו פרץ על פני פרץ .
 ותחת פלש רבזה ארץ . וכאשר בא ר' דוד בן קמחי בר' יוסף
 בן קמחי מכרבוה אל מלכות קשתליא סיגר כתם מאבילא
 א החכם שכבן חסר הטפסר הרופא ר' יהודה בן החכם ס'
 הכסדר ר' יוסף ז'ל בן אלפסאר שתחלתו הוא אכבי יצאתי
 לטון על דבר המחלוקת אשר היתה בין אנשי פרוכ' כנה
 וקדושים וכין רכבי צרפת וחכמיה ברבר מורה הכוכבי'
 שכתבגל על ידי' שלמה בר' אברהם ממוכפיסליד ותלמידיו
 ופיים ר' דוד מוכו לדבר עם זקני עלישלה יעל לדוד ולהחרי'
 את ר' שלמה ותלמידיו ויאחר תשובתו כדי לכתו לו בארובה
 להודיעו דעתו במורה הכוכבים וכראות ר' דוד כי נתעכבה
 התשובה הוסיף לו סכית אגרת תחלתה הכה עצרני י' מלכת
 אליכם וקעתיר בה דברים על אשה לא מהר להשיב מענת
 ולעשות את בקשתו ועל זה השיב לר' יהודה מענה בקצת
 שתחלתו מי בהחכם והשיב עלינו ר' דוד כתב אחר שתחלתו
 יהודה אתה יודרך אחיך . ואחר בן שלח לר' יהודה תשובה
 על כתבו הראשון תחלתו יגער י' כך השטן וכסהגיע דבר
 התשובה לר' דוד כתב אליו כתב תחלתו לא אסדל לדבר איד'
 והשיב לר' יהודה טובה תוכחת מובלת . וזה פתשנך
 הפתה האסון אשר שלח החכם רבי' דוד לר' יהודה הרופא
 ר'נח אכבי יצאתי לטון לכבי פלב ויקטן המשליגי' על ס'
 חכמתו והמקטיגי' על אמונתו אשר לא ירעו כל חכמה
 ולא ראו כל תבונה ומי הוא המחזיק בדת הא' ומחכמה ח

ומחזרה אל החכמה כמוהו ואתם ראשי בני ישראל לא
 התעוררתם לקול אשר שמעתם והמרשתם לגרופו ולגרופו
 אכחכו המחזיקי בספריו ואכחי זקן וישיש וכחי תשם קמתי
 כגבור באיש מלחמות יעיר קבאה והמרינו וכדו כל קהלות
 פרוכנינו וקולנויף וארגון ועתה היתה מגמת פני שכיב
 וכבשתי פה כחלילה וחליתי חולי הקרירות ובעתתני
 פלצות וזה שלשה ימים לא אכלתי לחם ועל משה כתבתי
 זה המעט אך השך והטפסר החכם הנכון המשכיל ר' יהודה
 הרופא כדו בן כבוד הנסי הגדול הרופא ר' יוסף בן אלפאר
 ז"ל וכתבתי לעדה למי שידעה כי מחולשת ידי ורפיון
 לכחי כתבתי זה וכל תאוותי היתה לראות פניך הקרוב
 להשתעשע בהרכתך והנה בא עצרני מלכת ושלחתי ב
 בואו ומי יקירי זה ר' יוסף בן אחותי לפיככם ואתה היה מ
 במקומי לדבר עם שרי העיר וכשיאיה וחכמיה לכדו ולהארי'
 העומדים במדרס כי תהלה לא השיבו ימיו כהלתם אחור
 חסובי רבני נרפת כאשר תראו בטופס ספריהם השלוחים
 אלי מרכובה ואתם אם תעשו הטוב והישר תעשו כאשר
 יאות לכם ואם אין יקבא השם לו ולמשה עבדו ושלום על
 ישראל הנותב רוד בר יוסף בן קמחי צ"ב

וזאת תשובת

יצר ייך השטן דוד הוא הקטן מאין תבא המעוט בארץ
 ומהתהלך בה לארכה ולהיחבה לחרחר ריב ומדון את פני
 האדון להעיר קבאה כמוהו הכוכבים אשר הלך חסכים
 הלא ידעת אם לא שמעת כי מקבת דברי מורה הכוכבים
 כוכבים הם בארץ הגר עליהם המדבר דודם חמוק עבר
 בדברו על עמיתך השמש בגבעון ועל פי האמת ועל למתן
 כחם עקלתון כי זה במראה הכבואה ודרך עשל נראה
 וכל הירא את רבי השם ומאמין אמונת שלומו חמוכי ישראל
 שמתום על המראה ועבר עליו רוח קבאה לפי שחלק בסגרה
 על משכה ביוורה ערוכה בכל ושמורה עשרה דברים
 בקראו בין השמשות וכידוע כי כל אלה לא במחיתת
 המשל כבכב כמצאו כי הוא צה וכבראו ועוד שיש בו
 לענין הקדמות שאלו מצא עליה מופת ברוד לארסטו כחוק
 ההגיון ומשפטו היה יכול להציא מקרא מעשה בראשי ימדי
 פשוטו ופורטו על פי הקדמות פרטו כאשר עשה לענין
 כלם ודמות מפני שמונה פשוטן על הבשמות וכן כל מקרא
 סיבוא המופת על הפכו אין שומעו לו כדרכו מפני שעה
 כתיב מהלכו ויסן כה וכה וכידוע שאינו דומה ענין
 שקדמות לבשמות כל כי בענין הבשמות יבואו כמה כתוב
 מוכח שיש זה את זה כתוב אחד אומר וירא את אהי ישראל
 וכתוב אחר אומר כי לא יראי האדם כתוב אחר אומר
 ועשו לי מקדש ושכנתי וכתוב אחר אומר הנה השמים
 ושמי השמים לא יכלולך וכיוצא בזה אמרו רז"ל דברה
 תורה כלשון בני אדם ותרגם אהקלוס הגר מפי חמשת זקנים
 וחזו ית יקרא אהא ד' ישראל ותרגם ושכנתי בתוכם ואשרי
 ש' יפתי ביניהן וכן כל הדומה להן מפני שלא כאמר
 ושכנתי אלא על כבודו של הקב"ה שכאמר לשכון בקוד

בארצנו להדיע כי כל כאן נגדו וימיר יעקב
 לכדו אבל לענין מעשה בראשית כל הכתובים זה לזה
 מעידים והיו לאחדים ופניהם אינם אל אחיו ממיר לעומת
 ממיר וקרא זה אל זה ואמר המה ישאו קולם ירובו
 צבאן יי' כלם ברוך שאמר והיה העולם ואינו כדאי מופת
 חכמה יוכיח לעקור את הכל שכל ובה האור והמופת ובו
 וכתוב בתורה לא תשמעו אל דברי הכבאי ועוד שאפילו
 לדבריהם שהם מדברי סופרים ולא מפי ספרים כי כל
 מופת שלם צריך עיון גדול עד מאד מפני שפעמים
 יתערב בו דבר מתעב מאותה חכמה ספרית שנקרא ב
 בשון יון שופסטיקה ובהתחברות אליו יעשה מרמה
 ללכוד חכמים ברמה כגון שהיה באות ובמופת או
 בהקדמות מהקדמותיו עד סוף כל העולם אחד מן המומי'
 ה' ושליו המחפשים משותפים או טענות מחוסרות מזוייפות
 כדמות דקות פדופות וכמציאם תולדותיהם כיצא
 בהם שאינן מסיחין לפי תומם כי זכתה אדם לפי
 דרכו למדנו שהמוך על דבריהם בדברי תורתו לא יצא
 ידי חובתו וכל שכן לענין מופת הקדמות שהוא סובל
 את השבת המומו בשנותו את טעמו ויסבר להשיא זמנין
 ודת כבלע את הקדש ויטמנהו בחול בשפוכי טמוכי חול
 כי יודע כל ישראל כי טעם שמירת פכת מעשה בראשית
 ב' ושמעו כי שסת ימים עשה יי' וכת' על בן ברך יי' את יום
 השבת ויקדשהו וחס שבת זה בשום פנים בעולם שלא עמד
 טעמו כן ריחו באמת נמר ושומרו נסך פמר ואיך יעלה על
 לב כי על פי משל וחיר באמו במקושש דגום אותו גאככים כל
 העדה על פן תפוג תורה ולא יצא מעשמה לגורה כי ראתה
 גוים באו מקדשה ויונים טמאו את היכל קדשה וכל מקו'
 שיש חילול השם אין חולקין כבוד לרבו כי כל מעשה אין מ
 מכסין עליו לכבוד עוהו איס זר מעשהו וראיה לדבר
 מעשה העבל כי אין הפרש בין אותה עגל מוסכה לפסל מיכה
 כי תועבת יי' אך גם שניהם ועוד מדבר על איתן הדויות
 שמואדש ועד נח אשר האריכו ימים שאוקם הכוכבים בלבד
 אשר נקבו בשמותיהם היו מן האכזשים ההם ושאר כל א'
 הכתוב בהן נולד ביום ובנות לא היו אלא כחיותנו כיום ה
 הזה כלם מפני שהיתה כוכבו שלא לשכות מכהו של עולם
 למען העמיד התור עם חכמה היונית יחד לחבר את האהל
 לחיות אחד ודימות היות הראשונ' עם הסכיה כשתי עפר'
 תאמי צביה והיתה תאכיה ואכיה ולא נשא אותם הארץ
 לשבת יחדו להיות כשתי אחיות כי לא כנסים המגרות יס
 העבריות וזאת התורה אומרת לא כי בני האי וכך המות
 וכעסתה צרתה גם כעם בעבור הרעימה כי צרה שמה'
 ארי שלום וכי אדבר המה למלחמה

כי חכמי יון אומרים כי החים הטובני שכלב פיזון מוליחה
 הטובנית שבו בעין הפתילה מן השמן שברר ואינו יכול ל
 להתקיים במינו של אדם ת' ת' שכה או תתק' שכה בעדור
 תורה הנאמנה הוא אכלם שיאירע דבר זה לכל המין
 או לאחד מן המין משל לשמי אכמים שכאמר והעיד מראה

סראה גמל אחד פורח באויר ובה פני והעיד סראה שלשה
 גמלים פורחים באויר ובידוע שאם יתפן להיות הראשון או
 אמת גם השני יכול להיות אמת כי הצורה הגמלית אם ה
 היא גרמה לזה להיות פורח באויר גם היא גורמת לכל המין
 כלו להיות כן מפני שצורת המין אחת בכל המין כלו ואם
 לא גרמה הצורה דבר זה אלא מקרה הוא היה לו לבדו לא
 יהיה המופת כללי אלא פרטי וכל מופת פרטי אינו מופת
 שלם מפני שפעמים חוטא ומחטיא והוא ברור למי שהגה ב
 בהניכוס ויחפס כבר סכלו חכונם ועדין הקוסיא במקומה
 עומדת אם כן מה יתן לך ומה יוכיח לך להיות מורה ב
 במקצת ועוזב מקצת והאמת על עכין כזה לא כאמר ומורה
 ועוזב ירוחם מפני שהוא מוריד בקדש ולא מעלה בתנו מ
 מקום יוצאת עון לטוענים להיות העם כמתאונני
 וכאלי הכחם נבגים באמנם אין יתרון לראשונים ואין
 חדרון לאחרים ושיאמרו כאשר יאמר מוסל הקדמוני על
 החדשי אינו בטיא לא סאתם מבלגלי עלינו את היפנים וזה
 דומה למה שאין סכן הצרפתי של איה ע' מפני שכתב בו
 עד אשר לא נותרה בו כשמה ולא כאמת אם כן מה יעשה
 בזן הפונקיות שכתבו והנה הכער מת וכתו אשר החיה א
 את המת וכת ברשטא וישב על כרכיה עד הנהרים וימת
 ומה יעשה באותו סגבע בעצמות אישע ע'ה ויחי ויקס על
 רגלי ומה יעשה בתחיית המתים סכל הכופר בה אין לו
 חלק לעולם הבא ואם יאמר דבר בעמידת השמש בגבעון
 מה יאמר בכל מעלות אחו שאין אדם יכול להוציאו מפשוטו
 מופגי שכת' רכבי הימים חולד בכל שלח לחזקיהו לדרוש א
 המצית אשר היה בארץ בדבר כל המעלות כמה מעלות
 טובות למקום עלינו אם לא תאמינו כי לא תאמנו מניית
 החרס תחריטון ותהי לכם לאחמה ויעבור עלי מה ונלמה
 תפלאון את לב בני ישראל לכהם תואנה הלא טוב אמנה
 לעושה השמים בתוכה ותרע ותשכיל מן מוצא דבר כי
 העם ההולכים בחשך המחזיקים בהפר מורה הכוכבים ה
 החכמים בעיניהם הכוכבים נבד פניהם אשר אבדבר וי מ
 מאסו וחכמה מה להם ירפים הם כרפיש ופוסקים על שתי
 השעיפים והם חושבים כי הם לכאן ולכאן והם באמת י
 יורדים ואינם עולים אלא עומדים בתוך לכה ביניהם לא
 אור התורה כה על ידם ולא שם חכמה יניית בקרא בהם
 ועליהם הכתו ואומר וכמשפטי הגוים ההם לא עשיתם
 ועוד כושף עליהם דברים רבים הלא כתובים על ספר ה
 המורה אשר הוא בעיניכם סורר ומורה ובעיניו שתחון
 שם לכל סורר ומורה אשר ידים יד המדרשו ולין הוא כושא
 את כפשו ומורה לא יעלה על ראשו בהיותו לכם לאכין נבד
 ולגור מכסול תמיד והיה הכסול בהם ביום ההוא כרוד
 בתתו הקורה למשל ולשנינה ברוב עניניה כי כשתה פניה
 ויעמד רבי בחלקקו על סלע המחלוקת יצא לחון ירדב על
 האונות והמופתים הגדולים כי הם חידות ומשלים וילעב
 ואין מכלים מה יעז ללא חכמה ותלה תורה על בלימה וכל
 מהראיה הקורים והפנימי מבר לבני הינוכים למען הדחיקם
 מעל גבולם אשר גבלו ראשונים וכלים מכלים סוכים

יאמר בא קומי סמנו צמח בלי יעשה קומח מתי נתנו מקרא
 קדש להרש במדות חכמת היונית וילכו אחורנית ומתי
 כחם ארם על אפרים ותעלה ותצא מרכבה ממצרים לא
 כן הדבר כי מציון תצא תורה ודבר וי מירושלם
 ועתה שמע בקולי אישך להפלים עם התורה ולהתלונן
 בצלה וכל אשר תאמר לך שמע בקולה ויהי אם שלום
 תעכך ופתחה לך לאמר טוב בני דוד אתה ורעיך היושבים
 לפיך כי אנשי מופת המה בעיניך וכדור חשכו להם אז
 תתעבג על וסר עונך וחטאתך תכופר ותיטב לוי משור
 פר ואתה בל'ך תשוב לקדמותך להטיבך באחרייתך ואם
 מאן תמאן לשוב תחת לשונך המת עכשית ותעמוד ביושבה
 כנחת ואיבה לבטל הויית אבי ורבא ולהתאמן לעלות
 במרכבה תחת חטה יצא חוח ולא תמצא מכוח ויהיית כע
 וכד בארץ תחת היותך פורץ גדר לגודר פרץ איש צדיק ת
 תמים בדורותיו עש חקי שלהים ופם תורותיו לא כטה מ
 מהם על ימינו או על שמאן רק עלה דרך גבולו לחנות ב
 בזנעם ולבקר בהיכלו וכתת כחם ה' חשפת אשר עשה משה
 זהודו לו כי עד הימים ההמה היו בני ישראל מקורים לו
 הוא הרב המונהג ר' שלמה הג' יענה את פלמו וולפני שמש
 ימון שמו עקב היתב דוח אחרת עמו ותחת אשר קבא לשוהיו
 ולכבודו ויחלץ מאתכם הוא וינה בן אמתו תלמידו לכנס
 בקמת וי כל לבו וכל כפשו וכל מאודו וכלי הקדש
 וחצרות התרועה בידו ירע אף יצריח על
 אויביו יתגבר ובעבורים על דת יתעבר כי מי
 אשר יחובר מה לתבן אל הבר ויהי כראותו כי קשרתם
 כלכם עליו וכמעט בניו רגלי ויחל מאד מהמורים אשר
 סבבוהו כדבורים כי לא באו לעזרת וי לעזרת וי בכבורי
 עמוד בתומו על משמרתו ותשב באיך קשתו וישלח הינה
 מאתו ובאמת קראתם שמו יענה כי הוא ענה בפניכם
 בחשכם והציל כתבי הקדש מאור אשכם מידו היתה זאת
 לכם והוא הלך במדבר עם רכבי צרפת וקדושה וגבורו מ
 מלחמת התורה ואנשיה ויהי כהא הינה איהם וידעו כי קל
 הימים ויכלא הגשם מן השמי ויסכרו מעינות התורה ויסעו
 ממתקה ויחכו במרה ויקומו באיש אחד כל העדה וילכשו
 בגדי חרדה בקאתם לבני ישראל ויהודה על התמורה
 ועל התעורה ותשא כל העדה וייתכו את קולם על אותה
 ספר מורה כלם כי הוא מולדת חון לא יבוא להם בקהל וי
 עד עולם וגורו פ' א יהיה ארם ראשי ללמוד בו וללמד הואיל
 ולשריפה הוא עומד וכל זאת מצוה עלינו לחום על כבוד
 של רבינו משה ז'ל ולהודו כי היה בדורו כאיש חמודו ולו כל
 חכמה עשר ידות ויותר משמה מדותיו רבות וככבודת
 תורת אהיו בקרבנו ותרועת מלך בו הוא כתב את משנת
 התורה הזאת על ספר הכותף אמרי פסר אשר עומד לספ
 עמים לוינוים ידרשו ומפיו תורה יבקשו כי מלאך וי
 בצלות הוא ואחריו לא קם כמוהו ומיבין אנו לרון אותנו
 לבק זכות ואין להרהר אחר מדותיו כי מה האדם סבא א
 אחרי המלך וכל שכן דל כמוני והלך ויבא סלך לחים

לאיש העציר בחבמותיו ובהחלקו בעשרו ובמלכותו
 העיר הכל את מלכות כי פיו הוא נק ויעמקו בהן מחשבותיו
 וימרו את רוחו ויבטא בשפתיו למצוא חסד בארץ תורה
 באז כבי הרעבוץ של הקדש פנימה להקטיר קטורה ויקחו אים
 מחתתו ויקריבו לפני יי אש זרה ואשר לא צוה לוי אבל
 פושגונו באהבתם לא שת לבו על טהרתם לפני יי על ש
 סגבתם ואל תתמה על רבינו משה זל אש הטוא טוא אחד
 מעורו אשר לא צוה ואלהים אלה לידו שהרי כת' באהרן ו
 ומי' אשר נוטלו ואשר טואו וכתו ברוד חכה חכמי טואתי
 ואכבי העוית ואלמלא דכתי' ש' תבעו במסמי וכתבי' אל
 תרענו הייתי משמייע כזה וכזה אשר לא שמענו הוי היורדי
 מצרים לצדקה ולגבורה להשיב מלחמה שעה ההולכים א
 אחרי האבל והבל ואת פי יי לא שאלו בעלי ברית המורה
 היושב באוכי ממראי אחי אשכול הכופרים הם היונים
 היוענים און על משפחות סופרים כי מובן סדום גפסו ו
 ומשדמות עמורה ויכרתו מסם ומורה וכל ליצנפאל א
 אשירא בר מליצנפאל דעז למת עברתם את פי יי ותשמיו
 את המורה תורה חדשה ותאמרו לנו הבאולה ומשפט ה
 הירוסה תורה צוה לנו משה מורשה והיא מתגברה שלמה
 אליכם וקשה ודמותם להעלות את רבינו משה זל למעלה
 מן הכביאים ולשמונו בראש הקרואים אשר לא דבר ולא צוה
 אתכם ולא עלתה על לבו העולה רואכם חס ופלוס אל ת
 תעלו כי אין יי בקרבכם ולא תגבשו לפני אויביכם תנו
 ליי א'כם כבוד כתרם יחשיך וכתרם יתגבשו רגליכם ה
 היראו את שתי הכתר אשר בתוכם והאחרו והחליפו ש
 שמלותיכם וכה תעשו לכם לטהרכם הדבר בורית הכור
 לכם וכבשתם בבריכם רחצו כנקיון לכבשם מי בקם זאת
 ומרדם ולא תתורו אחרי לכבשם ואחרי עיניכם פן יאמרו
 איכם כביכם מה העבודה הזאת לכם ולמה תכבדו את
 לכבשם ולמה תהיו אחריכם להשיב את המלך ויי אלהיכם
 מלכם אך בואת כאות לכם אש תהיו כמונו להמול לכם
 את ערלת לכבשם והיוצא מפיכם פן ישרץ בכם וכמתם
 ליי א'כם כבוד אולי יקל את ידו מעליכם ומעל ארצכם ו
 ולכן יחכה ליי לחנכם ולכן ירום לרחמכם ויברך אתכם כ
 באזר דבר לכם ואם לא תעשו כן חטאתם ליי א'יכם ו
 ודעו חטאתכם אשר תמצא אתכם כי תבנו ערים לעריכם
 וגדרות לגא'ם ותהרשו בידכם מוצרכם כי תהרשו ל
 לראות במראות העבדות אשר נבאו על אמונתכם לבלע
 בחלתכם אשר לא ידעתם ולא חלק לכם חדשי מקרוב באז
 לא שערום אבותיכם ואם לא תשמעו עתה תנחמום לא
 תדעו וברבות עבדים המתפרצים אים מפני אדוני
 הוסיפתים את הארץ אים אים את כל היסר בעינינו ובר א
 א'ים טרם יכבה ותחשך הארץ מפני הארבה הכה כתחמה
 לו פן ירבה וכינו הנם אתכם כל היום ישרו וכן אחים
 יפריאו וכל און יאנו ואת לב כבי ישראל ביאזו וכפסם ישאו
 להמיר דתם ואותם עון אשמה ישאו ובכל אשר יבאו ללמוד
 מן מפני חדש יוצאו ובחירותם האפלות לעשות הרע
 יפריאו אשר נבאו פתח אהל מורה ואת עמי הארץ יציאו

למען יחטאו בהם ואת ישראל יחטאו ולמען ידעו וישחיתו
 בכל הר הקדש מיום ליום ומחדש לחדש עלית
 לכביכם שפרו עוצו ודברו מה אתם כועצים כי תצא
 אפ ומנחת קוצים והאבות מבערים את האש והבכים
 מלקטים ענים והנוגשים חצים לעלות בהר פ
 פרצים וזה החלם לעשות לבוא בחירות לכבוד
 ולהחל לקנות בקצה האותות והמכות כי לא יסרה כפס
 להאמין באשר ישראל בעיני היוגר לעשות להם תפכו ער
 אשר יבדלו ומקרב הארץ לא יחדלו אז תפתרו להשיב אל
 היבשה ולא תוכלו כי יבאו המים הזדונים וימית אבות
 על כנים הלעב השאכנים הכזו לבאינים ותהי האמת ב
 כעדרת ובר מרע משתולל ומצא עם שמים מתחלל
 וגם אמה את ספר מורה אין כל דבריו במשקל אחד שקולים
 לאחד קראתי כועם ולאחד קראתי חובלים ומתקן ט
 עובתו בא ליד רעתו ולואי הכשר הזה לא היה ולא כבד
 לא מתרגם ולא נקרא מראגותיו כיום מחר מזעקת מ
 מושל ככסילים יושב תם אהלים ומחשיך ענה במלים
 ממשל משלים לעמי הארץ ולסכלים למען למוגלב ו
 והרבה המכסולים והם לא ידעו דין הספר ודתי ולא
 הכינו ענתו ויד שמואל אכן תבון היתה במעל הזה ר
 ראשונה ולא ידע כי מרה תהיה באחרונה הוא החל להיות
 לכבי ארצם למכסול לה ולטקה אשר נתן לכם את המורה
 לזרקה והנה בעקה ואשם באתם אחרינו ומלאכתם את
 דבריו מלאת אבן הטועים אשר בשדה שחרם תועים כ
 בלם כמרוצת כשטף אף ומחמה כסום שוטף במלחמה וקל
 ברבלי לא ימלט ועם לא יבין לכוני וירוע ידע כל אים
 אשר רוחכם כי לא העתרת דברי כי אש על האספסוף
 אשר בקרבם פירעתי שים בהם אכמים חכמים וידועים ו
 ודריהם איכם בשמעים יושבים בתוכם משמימים ומכבי
 שועלים קטנים מחבלים כרמים והמה בעיניהם חכמים
 מחוכמים והאש יהפוך א עמו ספה ברורה יחד
 לקרוא כלם בשם יי ולעבדו שכם אחד ולכל תהי כא אלה כ
 בינותינו ויקיים בנו מקרא שכתוב אין פדן ואין
 יוצאת ואין צחה כרחובותינו ושלוש רב על כל הולך
 בתמו ומדבר כלשון עמו

וזה כת' שני משלח רבי דוד קומחי זל לר' יהודה הרומני

יחודה אתה

יודוך אחיך חבמתך
 תשיחך ועכותך ת
 תשיחך ובדילתך תכחך ומה אעריך ומה ארמה לך כ
 במרבליתא דלית לה טימי אבל אערכה לפניך והוכיחך
 כי תשיב אלי רוחך והוצאת מפני מינין דברים עתיקים

עתיקים לא עתיקים. הדסים מקרוב באו עד כה לא כראו ועוד פה לא כמבאר. ואלה הם יורע וישרא הוא ירע כי לא גבה לבו ולא רמו עיניו ולא הלפתי בגדולותי ובכפלות עימי. ולא סביתי אל רהבים וטמי כזב. ולא הייתי מקור אכזב. ולא כטונו דגלי ולא מעברו קדוולי. ולא הייך דרך לא הללתי סבילי. ולא כטייתי מדרך האמונה ומנתיב הנכונה. ואני אני הוא העובר באהבה. בהיותי אבי ורבא. וזה הלכי מכל עמלי. ובהם זקמתי וסבתי. ובהם הנס אתי. כפנתי ובלבתי. ואין רב בספרד וצפנת מדרךך בדברי רזל ב בחומריהן ובקוליהן ונתר ממני. גיודעי יורעים הקרובים והרחוקים. ואם ההגדה הזאת עונה מזולתי כבר ארזל שרי ליה לטורבא מרבין לאודעיה כפסיה באתרא דלא ידעין ליה מבא לן מעובדיה. כ'ס' להציל כפשו משפת שקר מלפון רמיה. ואתם סקלתם על דוד לסון ירע בלא דריסה וחקירה דבר מלתכו. אמירא. ודבר הספר אשר הקימו עלי שוכאי חנם לאורב כיום הזה לא היה דברי אלא מה שפירחה לך יקירי ב בן אחותי בטופס ספרי ובמה שראית סכתתי. אין רע אך האמת בתבתי לכל בעלי עינים. כ'ס' כממש בחצי שמים. כי בימי המשיח יבטלו ההיות. כי לא יהיה ספק וקושיא בתורתנו. כי שפה אחת ומשפט אחד יהיה לכלנו וזה ברור מן הכביאים ומן התלמוד כאשר ראית בטופס ספרי. ואם הרשעים הושיעו וגרעו לבכאי להאשימוני בעיניכם. המה את עונם ישאו ואתם לא תנקו. כי חשדתם כקי בחכם ואתה כי גדולי רבני צרפת השיכו אחור ימיכם ובקשו מחילה מן ימני. ואתם עורכם ומחזיקים בדברי התולעים. תאמרתי ספתי שקר הדוברו על צדיק עתה. וכי תאמר כי העתה עליך דברי סובתי על אהבתך וענותך ואמרתי כי לא יקם דבר איש יהודה. כי העבמה עם הכפיות לכודת. ומרוב שיהי וכעפי דברתי ומתוך חליי וחלסתי הגדולה כתבתי. וידעתי כי יהודה גבר באחי בחכמה ובצנה ובחשדות. אבל באמרך כי הרב הקימים שקראת על אויבי יתגבר. ועל עוברי רתי יתעבר. הן זאת לא צדקת אענך. כי קראת לכל קהלותינו עוברי רת אשר יש בהם חכמים גי'ולים ורבנים סטובה צרכים מכריסו. חלילה לך חלילה ואיך חשבת בזאת על עם חכמים רודפי דקם מפקסי. והם אשר קנאו לי ובראותי זאת ימרתו סבקה. ר' יהודה כפיאה לחסידותיה ולענותותיה. ואם אתם עם יא וכפיאי העדה חוללתם על האיש העובר הזה אשר התנה קדום ישראל הוא והשרים אל משמעתו. ראו מה תהיה משכרתו. ומשכרתם משכאי יא יכחשו לו ויהי עתם. והבר אתנו והתבן אתם. כי את אשר סמי השמים לא יכלכלוהו. בתררי חדרים הסגירוהו. ושמו לו דמות ותמונה. הפך מה שאמרה התורה הנאמרה. כי לא ראיתם כל תמונה. ואשר על כמו זה מחסה. כסף היגש על חרש מנופה. ואתה וריעך אכסי מופת כשיאי ישראל גדולתם וראשיתם סרתם מן הדרך שחתם ברית האמונה. בתחזיקם יד בני תאכה. וכחננו מה לא עייהם תלונותינו. כי אם עליכם. ואם כפיס התלמוד בינינו ביניכם ידענו כי צדק ומנונו נוכיחכם. וכעדרה לעיניכם. ואנחנו הם

המחזיקים בדי. סומכין דברי רזל לעזור בלי לב ולב. משכמיין ומעריבין בבית א עומדים באימה וצדקה כאשר בישראל. מדקדק בדברי כופרים. שר הדת מורים לא בדברי המורים. דודשי ההגרות כמשכס החקים והעדות. להיותם עם השכל אחוז. ולאחמה כדמות. כאשר הורנו קדמונו הגאונים. כמו רבי שרידא ורבינו האי. ורבי יצחק אלכסי ושאר הגאונים עמודי עולם מבני ארץ. ומפיהם אנו חיים ועל דבריהם אנו סומכין בדברי ההגדה לא על זולתם ירפנו ירושת אברהם אבי שהעיד עליו ה'ית סמו למען אשר ינוח את בניו ואת ביתו וגו' בתינו פתחו לנוחה. לכל עובר אורח מובקם מנוחה. יגיעים בתורה בימים ובלילות מפרנסין ע בניים בצנעה. עושי צדקה בכל עת ובעל פעה. גם יש בינינו מקדישי ספרים לבני עניים החכרים. וכותבי ספר תלמוד במקרא ובתלמוד העל אה יאמר עובר על דת חלילת חלילה לכם. ואתה וריעך ידעתי כי אין כביכם לבבכם. כי חכמים אתם וכני עליין כלכם. ומה אומר זו הנה היתה מוכה מאת הא'ים ולא כתבתי להתראות פנים בפנים עמהם וחליתי חלי גדול יום הנסיעה ויום הקרח הנורא כאשר ידע החכם הרב רופא המלך ד' שלמה בן דוד פנתן לי מעטר רטואה ואם היה מאת השם ית' לצדאות עמכם אתוכח אתכם ונראה דבר מי יקום ממני ומחס. ואני לא בטלתי היותי אבי ורבא. כי שוקד אני על דלתותיהם יום יום לשמור מזונו כפייהם ואם אתאמץ לעלות במרכבה בסולם אשר הקים לנו הרב מן מורה הצדק. ובפתח אשר פתח לנו יפתח. לנו את אוננו הטוב אין תימה בזה. כי גם אתה וחכמים אחים מתעבקים בחכמה לא בדברי הצנעות אשר חזרנו על כל מתעסק בחכמה כמותו. וכבר לימדנו שלמה המלך ואמ' כל אשר תמצא ידך ל' שית עשה. ואמר טוב אשר תאחז בזה וגם מזה אל תכח ידך וגם אני לו היה כח בידי כן עשיתי וכאשר מצאתי חכם מומני למדתי ממנו. וכבר התאיתי להתקבר עמך לשאול מורך מוכהותי פה אל פה לא ראיתי לפתכם על כפר כי מועת אשר באסף אל אבותי אחינו החכם הגדול ד' שמואל בן תקוה אל לא מבאתי עם מי אדבר בזה. ואתם חשדתם אותי על לא חמם בכפי. ולא חשפתם על בלותי ועל טלטולי מומקום למקום לסס ולכבודי. ואנכי זקן ושיש וכחי קטש. ואתם יוספים בבתיכם ספונים. לוכסי שני עם עדים. ולא חולתם עלי ועל חסרונך ירא יא וישפטו ויבקש דמי מידכם כי הוא יודע תום לבבי ואני קורא עלי ספטמי. כצדקי כ ופתווי עלי. ואין לבי לעמוד כפלע הנחלוקות ואעסה כן גם אני. ואם הרב הקימים שלכם ותלמידיו יהיו מדורסי סלומנו ויחזרו בהם אנו כפתח להם שערי שלום והיינו לעם אחד ולא תהא תורתנו כפתי תורות ולא ירבו ציד מחלוקות בישראל. ואלה ישראל ישפוטו שלום לנו ולכם שלום אני אבי הוא המדבר הנבי דוד ב' יוסף בן קמחי צב'.

תשובת ר' יהודה בן אלפכאר לרבי רוד בן קמחי ז'ל

מי כהחכם

אשר הכתוב תאמר פניו
 ועמדתו תשפיל גובה לבבו
 פרום עיניו. ואם יוכיח לשמע אזכורו. כן יבין את אשר לפניו
 יודע ידע פניו באלו להבנים איפה הם רועים. ולא יענה אל
 דהבים ושטי כזב. הכל המה מעשה תעתועים. ואלו
 בקרבה רוח פגועים. להביא עצות מרחוק. ולבקש תואכה
 לברי חק. הלא איש אתה ולמה לא שמרת למוסר משמרתו.
 ולא שרת ל משמעתו. כאשר היית באומה. ומודע הקלותני
 כי לא היה דבר ראשון להפיטך ולא פכית אל מכתבך. ולא
 חזרתני אליך חדרה. פן יקם מרכיך דבר איש יהודה. ואיך
 דכתני לבך חובה. ושלמתני רעה תחת טובה. ואני לא
 אציתי להשיב מפני דברים שמעבטין את השואכה. כי לא
 יפולתי בעת הזאת לכתוב כלפני ופכשני אליך. וכראש
 לפני כבודך. מפני המאורע אשר היטב חרה לי שארע לך
 עם רבני צרפת וקדושים. ובכורי הארצו ההם ואכסיה ועוד
 שהביכותי מתוך בפתך אשר לא פורם פאתה מבקם יומני
 לדבר עם זקני העיר. ודוח הבזיה להעיר. לברות ולהחרים
 את הרב התמים ר' שלמה. השם יענה שלמו ולפני שמש יתן
 סונו. ולקחת את שכי ילדיו. ר' יונה זר דוד תלמידיו והצמיר
 על ידיו. ללחום משטח חרמים. ותוכחות בל אומים. וחלילה
 חלילה לכו לברות אותנו דרים ולהחרימו הוא וכל עמו. כי אם
 לכבדו ולכרך בשמו. ועקב היתה רוח אחרת. תחת אשר קרא
 לאהיו ולכבודו. ויחלץ מאתכם הוא יונה בן אמת תלמידו.
 לכנס בקמתו. כל לבבו ופכל כספו וכל מוארו. וכלי
 הקדש וחצרות התרועה בידו. יריע אף צריח על איביו
 שתבאר. ובעוכרים על דת יתעבד. פי מי אשר יחבר מה
 לתקן את הכר. ובכל הארץ הזאת עינש ותפיתך בו לבלעו
 חכם. ולא ראית לכתו לך דבר בענין שפר המורה הוא יורה
 ומלה בלע ומסתוקא פתרי. ואכן כדירן ואינה חכדידהו.
 פאתה כאיך תשוב לקרמונתך. להטיבך באחריתך. ולא
 ישיע עוד חמה בארץ שור וטבר בגבולך. לעמוד על כלע
 המחלוקות ולהחסיף רבים במחלוקות. לטול הניח ראבני
 ערבא. ולהתאמץ לעלות במרכבה. כי אם לשמוע את דבר
 שא ככת וטובה. הטוחר בעמו ישראל באשמה. ושלום רב על
 כל הולך בתמונו. ומדבר כלשון עמו. ולא הגיע ביד ר' רוד
 קמחי ז"ל כי אם זה הכתב לבר. אבל הכתב שתחלתו
 יבער יא כך השטן לא הגיע בידו אבל שמוע מהעם שאמרו
 ששלח לו כתב מתחיל יבער יא כך השטן. וכתב לו תשובה
 על מה ששמע. **לא** אחרל לדבר אליך. ואם העתרת
 עלי דכריך ומליך. אמרתי טוב לשמוע גערת חכם
 פ'אור אל משמעתו. כאשר יא אתו. תשלה אודיעך כי שפר א'
 הוא ש'גבי אלי מאתך תחלתו מי כהחכם אין עוד מלכוד
 שהשיבתי לך מענה תחלת השפר יהודה אתה יודך אחיך
 שלחתי לך על יד רופא אחר לקרטבו. שהיה עמי באבילה
 בבית ר' יהודה קשטי. אמנם בבואי בעיר ברנש מצאתי כפי
 אכפיים כי שלחתי באשר שמעו מפי אשר שלחתי לי להתפאר
 וקלני היה זה מענה השפר שכתבתי לך תחלתו הכה אבני
 פצתי לטון לכני פלב ויקטן. ואתה עכית לי יבער יא כך

השטן. ורוד הוא השטן. וזה הקשר לא הגיע לידי ולא שמעתי
 ממנו לא תחלתו זה. אמנם כי פתבתו ושלחתו לי עשית ב
 דצורך והעולה על רוחך שאני לא בתבתו לך לא טבור וקהלה
 זאתה קללתני והקילותני בדברי תהלה ושלמות רעה תחרת
 טובה. וכתבת יבער יא כך השטן. ואני אומ' יבער יא בשטן
 ושוכא את יא. וכמחזיק בו ויחרר בשטן לשטנוכי. ושוכא
 לשוכאיו ואם קראתני קטן אמת כי אני קטן בעיני ונבזה.
 אמנם אמרו רז' אל הקב"ה ללכה להשקיטה מתלכותה
 דריקים יקראו על שמך ורוד הוא הקטן. יעקב כנה הקטן.
 וכוונן לבות וכליות יודע לבי ולכך ישוכ לאים כפעלו וכתוש
 לכבו ולא פאתי לקצרב עמך ולהתוכח אבל להודיעך אשר
 בחרת בו וקראתו דריק וחכם ותמים והנה הוא רשע וסכל
 כי יפא לברכות רעה והשחית את דברו ופעם תלשין ומוסר
 וסופו הוכיח על תחלתו יגלו שמים עומ וארץ מתקוממה לו.
 כי בראותו פי רבני צרפת כטושהו ולסכל חסבהו. ומעיד
 ערות סקר ידעוהו. והוא אכ פד השליש. ולעובדי שלישים
 יתן להם וישמעו לו לעזרו על אשר שלח ידו ביהודים ויקרא
 תחלה לכל הצעירים היחפשים ויאור להם דאו כי בני עמו
 דובש. וסופרים כי נפתו לרברי רבי תשה מאברי אשר
 כתב הפירוש. ואתם מבשרים את שלכם בערו
 את שלמו וננו לשרוף הספרים ההם והם הספר מודע ופסרן ומ
 מורה. ולא נח לכבו העירל יודבר גם אל הדורשים הס' פ
 השוד ריקאדוריים ואל הכתרי הגלחי בדברי הלא עד שהגיעו
 הדברים אל הקרדינאל אפפה אפפה רבה הוא ושיענו
 ופירסמו את הקרדינל
 עם אשר היו היהודים כמכופשילר והכלונים אליהם
 בהכחה גדולה וללעג ולקלם כפי ששם ויזאה הדנה הרעה
 דמעיד לעיר ואמרו ראו כי אכדה תורת היהודים כי נעשו
 שתי פתות עליה ואין תורה אלא תורתנו. ועתה ראה גם
 ראה העל אלה תתאפק אתה ורעד הכשיאים הרמים להרשע
 לעזור ולשוכא יא תאזכ חלילה חלילה לרע הכשיא הגדול ע
 אביך להיות ידו עם מרעים. ולחזקו ביד רשעים. והיום אין
 לו עוזר וכוונך לא אתה כי רבני צרפת אין ידם עמו לא עם
 הרמשה ז'קל ומכיא ראה על דבריו ולא תלחם עמי בעבור
 זעתה חזאל לכבוד שמים ולכבוד ישראל וקללו והחרימו ס
 אותם ולכם תהיה דרקה כי תעשו הטוב והישר בעיני אהים
 ואדם. היצא משער לשער במחנה ישראל הגולה מכתו מ
 לכבוד הא' הכותב דוד ב' יוסף קמחי ספרדי צב'.

וזאת תשובת ר' יהודה אלפכאר

טובה

תוכחת זוגולה. ומלה פערתת. משפת
 חלקות ולשון רכה בלי אהבה מוסרתת
 אמרתי אני בלבי תחת צערה בוכין. תכסכו ומסלב ילכין
 הובש תוכיח את צמיתך ולא תשא חטא על בעלי בריקך.
 הלא אקים יחקר זאת כי הוא יודע תעלמות לב. כי לא
 חשבת להתכבד בקלונך. כי אם להשכיח שאוכם. ולהכיא
 וחסות אוכם. אבל היה רבני ללהתכבד

ומהפך כבוד קבלתו כי ידיעת להינו היתה מסכמת
 באמונתנו ואמונתו מקבלת בבל קצו גלילת גלילתנו
 אין פרץ ואין יוצאת ואין צוה ברחובותינו אף היום
 סביבות גבעתי קלה רחיתי ומעלה עשן כנגדי חיתי
 כניצן מצעיר בשלש ויהי כאש אוכלת ואכחנו מחסום
 ועל ערש דני כישן והנה עלה היטור הארץ כקייטור הכפסן
 לכן אני הקטן שבכני הדל בולעי היושב משמים בכפי
 וכלכי רשפי מכיר מסוה הכוסת מעל פני ואקראה ארית
 על מצפה יי אלבה אל הגרנולש ואורייעה לשרים העומדים
 על דרום דכורא כי עמרם כורא כי עמרם ואתם שלומי
 אמוני ישראל אריאל אריאל שאלית עמי יתד גוי אשר עש
 להים דרי ירוסלם אשר בכפרד נטיא ארנון חצילי נבארם
 ושרי קסטיליא הקונים על נדיבות תלמידים וכוזרים
 נדורשי אותיות וחזכי ככסיות יעם הדרים זכב לאריות הבו
 לכס עצה ודבר הלום ואל יושבי האי הזה תענו בלום כי
 רחיתי כבר מהטיאי אדם בדבר עוברי דרך עלינו וכדום
 כתבי חלקות מוגנים הלכות מחכמים המחשבות
 והורכתי לגלות אזככם להעמידכם על תוכן הענינים פן
 תשמעו א דברי הזיפים ותתנו לחרם יעקב וישראל לבידות
 ואני תלמידכם זה ימים חקרתי על הרברים מפי השמועה
 ורחיתי הבאים לפיכם הכת המתחסדת כפשים אנוודת
 והיא המורדת ואם רכני צרפת אשר מימי תלמודם אנו
 סוקים דברו על השמש בחצי השמים לכסותו תחת כנפים
 וירח המזהיר צו לסינוס ועבד ככבים לחתום חן על הרב
 המגיש דינו לפיכס חטאת כי הוא על חנינו הלך וכנגדו
 המפליגדעו יגיד עלינו רעו לא כתן הכיאל לזה תפלה
 וכמלאכיו לא ישים תהלה ואתם רבותי אל תשמעו לרבר
 בעל המחלוקת אל תאמינו ברע אל תבטחו באלוף עד אשר
 מפי בעל דינו תשמעו החילוף כי צדיק הראשון כריכו ובא
 רעו ומקרו ופתי כתות המכחשות זו את זו תניחו בית
 דיכס יחד ורגבו אל המטפט וספסום משפט אמת טטוטו
 ובימיכם במשפט תפדה ציון ותזכו לחנות ככועם אכריון
 והמגבל היוצא מניית המלך העליון כחפצכם וכחפצתלמידים
 הצעיר ועבדיכם הקטן משה בר נחמן ז"ל וזאת השרת
 השלוחה מהרקוסטה אל קהלות מלכות ארנון
 ככתב בירח חב סכת תת ק"ב בסרקסטה ואלה שמות ת
 החתומים בחיי בר משה ז"ל יהודה בר שמואל ז"ל יצחק
 בר שלמה בר שמואל ז"ל שמואל בר יוסף ז"ל אברהם בר
 יהודה ז"ל ז"ל לביא ששון בר שמואל ז"ל אברהם בר שלמה
 שלמה בר יעקב ז"ל יצחק בר יוסף ז"ל שמואל בר יצחק ז"ל
 בכשת אברהם בר שמואל ז"ל צורכים מזקני הארץ אשר נקב
 בשמות והמעשה הזה עשו והם ימונו שאר הקהלות הקדושות
 אשר בכל חבל ארנון לקיים ולקבל עליהם בכל הכתולמעל
 והאברת היא זאת קול שאון מעיר באיש מלחמו
 קכאה יעיר קול חוצה אל להבות קול יחולל
 אילי הארץ ואנשי הלגנות קול יגוד בחלון וקבן מכאיב
 וממאיה בשילון קול חומר קרא ברוך אל תחשוך כשופר
 הרם קולך שמעו הרים את ריב יי ומושרו והאיתי מוכדי
 ארץ החרדים אל דברו המוכידי את יי אל דמי לכס אל
 תתקטנו והחרם אל תחרישו ועצמות

להתבדר בכסודך ולתמוך בימין אהבתך לפחזיק בידך פי
 במכתב הראשון בחתי ברך קצרה לרבר על לכך חולי אוכל
 להועיל חולי אשיבך להאיר אהריך נתיבך ואתה עבית מ
 ואמרת כי עורך מאומן כח לעלות במרכבה בגולם המורה
 אשר הוקם לראות פני יי אהיך ולא יראו פני דיקם
 וכן אמרת ואשר על כזה מחסה כסף סיגים על חרם מצופה
 מה רחית דרך עונב כי כי אמרת כי אין כפי לבי יענה
 בי דמית היות אהיה כמך היודע ועד יודע כי כטע כ
 בעמיים נטעי כלו זרע אמת זרעי ואתה לא בכת מרחוק
 לרעי ולא ידעת במדבר חכתי וכסעי והנה עמך שמעי
 כי מעולם לא כרתי פרץ על פני פרץ ולא יצאה מאתי ח
 חנופה לכל הארץ רק מנעורי אשמרה דרכי מחטוא בלפני
 אשמרה לפי מחסום מה כאמר לארנון ועל זה מלי העקרת
 מרוב שיחי וכעבי דברתי ואלו לעבדים ולשפחות
 במכרתי חרשתי כי יראתי כי אמרתי פן יחלק העם ישראל
 לחצי בתורה אחת שאין בה דין חלוקה ויהיה זאת לפוקה
 ודברתי על המורה כי הוא יורה שאם חכו ממתקי אין כלנו
 מחמדים ואם בו תפחוי זהב במשכיות כסף בהם פתים
 לברים ולפידים בתוך הכדים והבאתי רחיות רחיות על
 ארון שומעת כלם ככוחים למחין וישרים למוצאי דעת
 מדעתי כי דברי אלה לא יהיו קרונים אליך וטובתם כל
 עליך כי זקבת באת בימים ונגלת בין החכמים ולא
 תשוב מפני כל מאיתך האורחי והימן וכלכל ומה שאמרת
 על הרב התמים שלנו כי נהן לאלהים תפלה ונמלאכיו ישים
 תהלה ובי הניא דבתך ~~אלה הפניה~~
 אתם הניקות לו בדברים ותלמו ותקד כשמו למות
 ויצא לבו ברברו ואין אדם נקטש על נערו והמציק לו בא
 בשכרו ולא אוסיף עוד לרבר אליך שלא להעתיק מלי
 וזאת האגרת שלחה הר משה בר נחמן
 לקהלות ארנון וכבדה
 וקפתי ליה לכדו ולחריס את ר שלמה ופני תלמידיו עד ש
 שישבו מדרכס הרעה אשר העזו מצסם לעמוד כנגד רבינו
 משה זקן **בפשע** ארץ כיום היתה לכלה ח
 וחרץ על סגניה ושריה לכוות
 ברדיה ועל הרועים לשמור העדרים ומעונות אריות
 מחררי בחרים עליהם לבקש האורבות ולחוק הנחלות
 לקדם ברועים וצמקלות אף כי זה שורה וגוזה בראם
 הר רזה סן הכלע מהעבר מזה וסן הכלע מהעבר מזה
 כמונו היום שארית עדת הברית אשר למבראשונה ברית
 הפרכו וכאחרונם חטאנו ומרדנו בכל עבין ולקינו בלא
 מנין ואם אסורים בזיקים בבית כלל טכחנו ברית וחקים
 הלא ביי להינו אכחנו דבקים ובעית שבינו הוא חיינו
 החיים הטובים אשר אין להם הספק ואין אחריהם מות האור
 הכהיר אשר לא יבאוהו חשך ובלמות והאמונה השלימה היא
 המגינה עלינו מחטא ולא כילנו היא שעמדה לאבותינו ולנו
 הקבלה ההוגבת היא הכותסת לעמנו שליטה ושארית כאשר
 ידעתם את אשר עברנו בקרב הגוים אשר עברתם הוא
 הזבח אשר זבחתם הקטרת אשר קטרתם העולה והקרבנות
 הנסכים והמכות ועד הנה מיום שכחנו בין שפתים לא
 בראה זכוב כבית המטבחים אין כודר ככף ופוצה פח

ועצומות ותוכחות הגשמי וכעת הזאת לכשו בגדי רבנות
ועשו מעילי קפאית חזקו וכתחזק טעה עמונו ובעד
תורת אלהינו לכל תהי לכם לשמחה כי לנגד יי אין חכמה
ואין עצה וככל מקום שיש חילול השם נמצא אין חולקי כבוד
לרב לכבוד וכפי ויהיה א' נדבר יי כאיש מלחמות יעיר
קנאה בלי פחד ויראה יעברו כל בני החיל חמושים פרי
אלפים ופרי מאות ופרי המונים ויקראו למשה במחנה ו
ולתורתו הקדושה תורה צוה לנו משה מורשה המנוחה אותנו
מים הסלולית והמשגבה והפתיות לגד אשר דרכו כספיה
בעניי ה' וירא ובעברא ובעמרא שם מחשך לשכני לאור
ומעקשים למיפרי עיניו ומדברי ססתיו מיפריש כולם כ
כחמים למתין ולמוכאי רעת מיפריש הרחוקי אשר שמעו ב
באיים והגירו את כבודו כי גרלו חכמתם בחכמות ה
החכונות וכיניו ומאמריו רוח שח ספאים במדבר כל ה
הלשונות ושמעו הולך בכל המדינות כטע עצי הרעת ו
נבלחו מטעניו ויעשו פרי תכונה מדעיו כל אוכלם כספקו
עיניו והיותם באים יודעי טוב ורע בהגיוניו קיון וגדול
שם הוא ועבר חפסי מאריוני וברוח כחו ואוכיו כל מיות
לא יעמדו לפניו אמרתיו אהדות וכיניו ברות הלכה ה
למשה מפינו וזה השלחן אשר לפני יי הוא מרכ'ורב' משה כן
הרב רבי מיימון ול כל איש אשר לא ישמע את דבריו ולא כן
הרוב אמריו בספריו והולך חשכים טמורה הטובי על
שר הצבא הגביל לאמר אעלה על במותי עב פד הככבי ועד
צבא השמים וארמסם אש'ל דברי ואמש יוכל שער עמי
יודע כי חכמינו הורינו והזהירונו ללמוד חכמת הייחוד ו
חכמות החינוכות במה שנסעיב לאפיקור' ובעניי הכופרי
בתורתנו להרום וכן חכמת האבאגניכות והכלי עז אין
למדן אותן מן התורה ולא מן הגמרא ותדירת הקרקעות
ידיעת תקופות ומזלות כמו שאמר החכם צורה דעה
כהירין לי שכלי דמיא בשבילי דהקדעא וכן משפירת ש
פתי מודדן בה מרחוק בים וכרבה ואמרו שאין ממין ב
בסכדרי להיות מודין לא מי שודע באו החכמות ובחכמת
הרפואות ועתה קמו שלשה חרשי משחית והם משחיתים
את העם ומדיחים יחזו להם משחית טוח ומדוחים לכתוב
מורדות ולרב ברות על הרב הכוזב ולכל איש אשר לבו ב
פכד וקל מוחו וכהתה עיניו וכס לחו יפתוס בפייהם ובלשונם
יכונו להם לתוליהם בחשכים עד אשר תרמו כל הקורא ב
בשפר המדע ומורה הטובים וכל הלמד טוס חכמה מחכמו
החינוכיות לזאת יחדר לבבו יחס לכנו בקרבנו ותבער
אש בהגיגיו כטומאת הנדה היתה דרכם לפיפנו כי ה
הקדיו תבשילם ברכים והם חוטאים ומחטיאים והנכד
בקביותו באש עברתיו דרכו לכל הקלות אשר בכל מ
מכות ארגון להקהל ולעמוד על כפסם להיות ידיהם ע
עמונו להלחם בהם ולקדש סם אלהינו המוחלל כייהם
ולהשכים לכדיתם ולהחרימם ומהקהל הגולה להבדילם מעתה
ועד עולם כאשר עשינו אנחנו קהל מרקטא שהחמנו ו
נדינו שלמה בר' אברהם השוכן בהר וסבי תלמידינו דוד וינה

אם הם סלחניד לסוכס או ישלחו על הרב הזכר עד שיטובו
מדרכם הרעה וממעלליהם ומן החמם אשר ככפיהם
כי חרמה תיא לנו להיותם עמונו לעם אחד אם לא ימלו ע
ערלת לכבם חזונה ואל דרך רהבים פונה ואם באלה לא
יוסרו וחולכים בקרי כי חמאת קסם מרי אנחנו עם כל
אחינו אשר בכל חבל ארנון בבוא הכפר הזה אליכם קרעו
לכבכם וגם בגדיכם וקראו ליי אלהיכם ואל יתחלל שמו על
ידיכם עשו כמעשינו לאבד פריצי עמינו ואם הם מעלנו
מעל בתורת ה' לא יהיו על עדת בני ישראל וכתבו
כתב זה למשמרת לאות לבני מרי ההולכים בקרי למען יירון
קורא בו וידע כי שמונו כקרביו והחמאי הלה בכפשותם
ידמו וישכו ביד אנחנו קומו וכתעודד ככת' כירח אב סכת
ד' תתק' צ' וכבר כתבנו החתומים למעלה באשור
שמענו וראינו מעיר המהוללה לים יכוננה עד עולם
הלה וחתמו המאותם לשם ולתהלה לחוק דברי רבי משה כר
הגולה ולהכדיל הדוברים על דריק עתק מעם הגולה
אם עשו לא השלמה דבר הנבלה ושלחו ידם במוסיח יי
ידיו שמו תחלה בש אנחנו כחלן חושים לעשות כמעשה א'
אחינו הקדושים והסכימה דעתינו בעצת החכמים ה
הכסאי הרב בר' בחיי ור' שלמה יצו הרופאי הכבוי ממספח'
תחכמוני הכסאי הרב הרופא החכם ד' משה כן אלקוטכטני
המאמינים באל ובמשה עבדו וכי גבר עלינו חסדו ואמת ס
לפניו וידיו על כל החכמים כטויה ועלינו לעולם הללויה
עזריה בר' שלמה כ' בת' הכותב במצות קהל
וסקה שפת בר' יוסף כ' ע' מנחם בר' יהודה כן אבי א'
אלפרג משה בר' יוסף כן שמיראל יוסף בר' שלמה כ' ס'
חיו כן פאל כ' ע' דוד בר' יאשיהו מ' כ' יצחק בר' יוסף
כ' ע' יוסף בר' חיים כ' כן אלפרגל שמואל בר' יהודה
כ' ע' כן אלפרגל שמואל בר' שלמה כ' בת' כששמענו
השמוע הכורא צרי' אחזנו כצרי יולדה וצרה כמכבירה על
השלמה אשר קמו איש איש בלבם ורוחו ונוסדו יחד על
יי ועל משיחו על כן באנו אנחנו קהל מכתשון לחוק דברי
רבותינו קהלות סקדש ואמרותיהם הככות והנערכות ס
פתיים מערכות האלהים האדירים מחוקקו ושופטנו
הפנות היקרות פגת טבטונו בהסכמת שכי בתורות הזהב
המריקים מעליהם הזהב החכמים הככונים הכסאיים ה
הרכבים ר' בחיי כ' ר' ור' שלמה אחיו אשר מימי קדם
בחר באבותיהם השם המה הנבגוים אשר מעולם אנשי
השם יי חיים בר' אברהם כ' ע' יהודה בר' אברהם
יצחק בר' יהודה כ' ע' ברוך כ' יצחק כ' ע' הרינו
חלנו וככעבו כאשר שמענו אנחנו קהל קלעה'
הקבאה הגדולה והכפלה החזקה והמוראת אשר
קבאו אנשי התעודה עדה המועדה מעיל קבאה ועטה קהל
הרקטטה יצו ובראש הרב הגדול ר' בחיי הכניף הטמור מ
מזורת המאור גם הקהלות התקדשות הטמורות המהוללות
והמאופרות קהל וסקה וקהל מכתשון באו בעקבות למלאכה

למלאות דבריהם ולעשות כמעשיהם והעיר השם את רוח
 אבלי וכאזי להקאת למשיח הוא ארזינו וגבירנו המאיר
 עינינו והמניח השכנו ראש ישיבת הגולם רבי משה ב"ר מ
 מיימון אשר היתה תורת השם אצלו אמון על אשר קמו עליו
 פועלים קטנים כרם השם מחבלים הם התלמידים הכבלים
 הם שלמה מרד ויונה אחריהם מרה בלענה אשר הלכו
 אחרי רוחם לבלות ודברי אשר לא כן הפחו על יי ועל משיחו
 באמרם כי לא השם שליחו ולכן תהיה זאת להם למכסול לב
 ולטוקה וכי מי שלח ידו במשיח יי ונכה וחייוכו לנדוהם על
 מעלם ומקל הגולה להבדילם ואנו התעוררו והתחזקנו
 ובמרכבת הקנאה לעלות התאמצנו ולעשות כמות אחינו
 קמונו והחרמנו ודברנו בכח האל שלטה בושעי ישראל
 ולהביאם במהרות האלה והשכועה עד אשר ישונו מדרכס
 הרעה והשם יצילנו מדבר עליו ועל תורתנו תועה ויראנו
 יום גאולה וישועה משה ב"ר יוסף ז"ל משה ב"ר שלמה בן
 אל קוסטנטיני ז"ל יצחק ב"ר יוסף בן אריין ז"ל יוסף ב"ר
 משה איסכרי תמך זאת תורת כל חסר לב ובער ורע
 לבלי חק פיהו יפער וכל שם חסך לאור ולא יבדל וגם יבדל
 המזיק שפה למאון ולקח על טעם זקן כרת א אשר שם
 משה ושבוי בני ישראל לברותו ולהחרימו איש ומקומו
 ולהעבירו עג ועשרה לא בוכל און ועצרה ככה יעשה לאיש
 אשר חפץ להוציא כל רוחו על יי ועל משיחו וכל כוהני לב
 בכתב ורשן עדים יבארו והכשאים ישמעו וייראו והאנחנו
 קהל לארדה הסכמנו בהסכמת רבקה הלנות הקדש אשר ס
 הבינותינו וכמות הרבנים והנפאיש הרמי החכמים מר
 זרבבבי ז"ל שלמה ויחלצו וילחמו בתלמדות הא לבדו ויאמינו
 ביי ובמשה עבדו ויעביר קול במחנה קהלם מקטנס ועד
 גדולם על לב איש כסוב אחר ומרה ועב משה עבד יי דבר
 סרה או אזי ככע לכבו לאו ושב ורשאו וחתמו עליו
 רבים וכבדים אגרת אשר שלח ר' בחיי אל קהלות
 ארצנו זכרו תורת

גם

היה מרי סיחי ידי כבדה על
 אבנתו בעמדי על אגרת
 תפואת מליאה קראה בזוני קריאה על קריאה לכבוד
 דמעה את מזכא על ריב בני ישראל על כמותם את יי
 יבאר דגיה הלונים יחפים מבהלים ורחופים מאת מרגל
 ומצודה לתורה ולמעודה מורה דעה מבין סמועם כסון
 לחשים וסכס חרשים ירדו ויקרי דר עס אהים ועס
 אכסים ועס קדושי כאמן להתאבל על מעל הזמן ר' משה
 ב"ר כחמן אשר הבינות מתוך אגרותיהם שלוחות לי כי חרב
 פיניות ביד בעלי פלילות לנחם כמות תורות ותושיית
 בקללות מרצות ואלות כפרצות ובלות מרצות אובלות
 במרץ תבונות ומליצות צבי היא לכל הארצות על תוכחו
 ונאנות כשמעו בה על כורני פרצות הלכו כמועצות
 לסעף פארות מנות וחקים ומשפטים דרקים במעצות
 לעול ארחות ישר ולפלף טעם ולית טעם לפגם לשבור
 עול מצות ותורות ולהפק מוסרות באמרים אין חפץ לבורא
 יתכשקלים וקולבון ואין קנאה לפכו לנקם עלבון וטרם
 אבד חשבון ואין רצונו כי אם להשיב כל איש כלבבו
 ידיעת קוננו וחכמות מרכבו פי מה חפץ בגוף אם יטהר
 ואם יטמא אם ירעב ואם יצמא התענו רוחם עותו כתיב
 ועבנו ארחס כי מדרך אשר שמו בה מבטחם בה ככפל
 כחס ואבד כחס בשומם תכלית ידיעה לעשות חוכף
 ולדרב על יי תועה להריק כפש רעב למצותו לכבו הרתיח
 ככיר ומסקה צמא לרבו להחסיר להמית כפפות אשר לא
 תמותיכה והכא כמזא כתובס בוצ אמונה מקור לחכמה
 ולתבונה הרב המוכה ר' שלמה ב"ר אברהם הוא החל להיות
 גבור בארץ לשוטב כתיבות ולגדור פרץ כי מתוך
 מהפכת מחשבותם מהר ומנגע ימועצותם לכבו טהר
 כשאר בינותם כתורן על ראש ההר תקע בשופר חכמה
 להזהיר והעם לא כזהר זולתי הנלוים עליו קצת חכמי ההר
 החוכים על דגליו ושאר העם אשר בדגליו ובראשם ירדו
 מעשה ידיו סכי תלמידיו כועי טעשויעי אכסים חכמי
 כבונים וידועים אשר היו שליטת אנשי אמונה להחזיק
 מגן ונכה בדברי תוכחות ותשובות כחות נגד מעקפי
 הישרה המגלה פנים בתורה ובראותם כי חתרו

למלאות דבריהם ולעשות כמעשיהם והעיר השם את רוח
 אבלי וכאזי להקאת למשיח הוא ארזינו וגבירנו המאיר
 עינינו והמניח השכנו ראש ישיבת הגולם רבי משה ב"ר מ
 מיימון אשר היתה תורת השם אצלו אמון על אשר קמו עליו
 פועלים קטנים כרם השם מחבלים הם התלמידים הכבלים
 הם שלמה מרד ויונה אחריהם מרה בלענה אשר הלכו
 אחרי רוחם לבלות ודברי אשר לא כן הפחו על יי ועל משיחו
 באמרם כי לא השם שליחו ולכן תהיה זאת להם למכסול לב
 ולטוקה וכי מי שלח ידו במשיח יי ונכה וחייוכו לנדוהם על
 מעלם ומקל הגולה להבדילם ואנו התעוררו והתחזקנו
 ובמרכבת הקנאה לעלות התאמצנו ולעשות כמות אחינו
 קמונו והחרמנו ודברנו בכח האל שלטה בושעי ישראל
 ולהביאם במהרות האלה והשכועה עד אשר ישונו מדרכס
 הרעה והשם יצילנו מדבר עליו ועל תורתנו תועה ויראנו
 יום גאולה וישועה משה ב"ר יוסף ז"ל משה ב"ר שלמה בן
 אל קוסטנטיני ז"ל יצחק ב"ר יוסף בן אריין ז"ל יוסף ב"ר
 משה איסכרי תמך זאת תורת כל חסר לב ובער ורע
 לבלי חק פיהו יפער וכל שם חסך לאור ולא יבדל וגם יבדל
 המזיק שפה למאון ולקח על טעם זקן כרת א אשר שם
 משה ושבוי בני ישראל לברותו ולהחרימו איש ומקומו
 ולהעבירו עג ועשרה לא בוכל און ועצרה ככה יעשה לאיש
 אשר חפץ להוציא כל רוחו על יי ועל משיחו וכל כוהני לב
 בכתב ורשן עדים יבארו והכשאים ישמעו וייראו והאנחנו
 קהל לארדה הסכמנו בהסכמת רבקה הלנות הקדש אשר ס
 הבינותינו וכמות הרבנים והנפאיש הרמי החכמים מר
 זרבבבי ז"ל שלמה ויחלצו וילחמו בתלמדות הא לבדו ויאמינו
 ביי ובמשה עבדו ויעביר קול במחנה קהלם מקטנס ועד
 גדולם על לב איש כסוב אחר ומרה ועב משה עבד יי דבר
 סרה או אזי ככע לכבו לאו ושב ורשאו וחתמו עליו
 רבים וכבדים אגרת אשר שלח ר' בחיי אל קהלות
 ארצנו זכרו תורת

שמעו

אל דמי לכם אבלי וכבדו והקהלות הנקהלות אשר
 בכל חבל ארצנו הא יקי לכם להתרה ואמתו צנה וסחיה
 אכס קול המוולות פריצי צמנו מארץ מרחקים להפר הערו
 והחקים חכמות בהפר תורת משה עבד יי ההשפטים
 החזק רבי משה ב"ר מיימון זקל השם אותות ומופתים בתורת
 הא וכלל היר החזקה וכלל המורא הגדול אשר עשה משה
 לעיני כל בני ישראל ועתה קמו ג' חרשי משחית ושלחו אחד
 מהם לחכמי צרפ ויפתגם בתיקם וכלטנסם יכזבו להם ודברו
 פרות על רבינו הכוכ עד אשר פתוס במקריהם ובפחזותם
 וכאשר כתבו לינו מחכמי פרוכינה סהריונו כל לומד פוס
 חכמה מהחכמות החיטכות והקורא בהפר המדע ומורש
 הכוכים וילכו חשכים ואין כונה להם כיטוח מראות
 עיניהם לזאת בערה כבו אש הקנאה ואין מוכס וכר תורת
 טרם יכבה מהרנו להשיב גומל החטאים האלה כפשותם
 על ראשם והחרמנום וכידינום אם הם הרחיבו פיהם

כי אתרו להשיב א טיבסה ולא יבולו . הביטו עצמותיהם
 ודיניהם לפני חכמי צרפת להכריע ביניהם וכראות פנות
 אשר הצוררת . כי רוח פנות רבני צרפת איהם מתמהרת .
 וליהרס בעקרבי מוסר מתעוררת . שמו עלילות דברים על
 הרב הנזכר ותלמידיו אשר היו לעזר כנגדו . כי דבר כפי
 וכמה עבדו . והנה הטיבותי מאגרת ירדי ויקירי ומאגרת
 קנת קהל הקדש הכלים אליו . כי אימת הזיפים . ופחד ה
 המסלפים כפלה עליו ועל החוכים על דגליו . כי שמעו ד
 דבת רבים . מקול מחצנים בן משאבים . כי פלחו אגרותם
 בכל עבר ובכל דרך ליושבי על מדין . להטעי דבריהם לריון
 שלא בפני בעל ריון . לנכח לבבות ולהחמיץ מחשבג ותראו
 פן ישמעו הארץ תלזו אל דברי הזיפים . לתת הרב להרס
 ותלמידיו לגידופים . חלילה להם מעשות כדבר הזה . ליקר
 ולנכזה . לשמן ולרזה . החומס אם איכס כביאים הם בני כ
 כביאים . וזכות אבותם להם למשער . להציל רגליהם ממשער
 ונדקתם עומדת לעד . ואם חלילה תהיה להם כת סוירת .
 אזהבי שטים להעמיץ . ובילדי ככרים להשפיק . להחזיק ב
 שמתלקת על תורת השם ית' להלביב ולזכור מוגבעת המורה
 בעמק עבוד . הכני ככון להחלץ להוציא עצמי מן הכלל .
 וחלקתם בארץ תקולל ואכי וכל הכלים עלי המאמיני בנייהם
 וכל יריאי השם ית' הכלים אי כהיה נקיים . ועל דברי יקירי
 וירדי אשר בקס ממני לקבל לכבוד תורתנו ולדברי רבותי .
 ולהיותנו באגודה א'
 עם רבותי הצרפתים כאשר הסכימו בו לכבוד א'ם ולגודר
 גדר בעמו הפרוץ . ולעשות דברינו בלין חרוץ . שוטף צ
 צדקה . להרים מדרך עמנו מכסול ופוקה . תלא ידעת אם
 לא שמעת כי גם אנכי סרכים וסלונים אותי . ול עקרבים
 תחננו . גם מתחולל גם משלשו . גם טרם הוא ספר הנכונה
 מורה . היה למקצת העם דת הבורא לב סודר ומורה . ולא
 יבועו אמות הספים מקול הקורא . כי גם בראותם חלני כ
 פושן . וחרס דיטון ודיטון . לעלית קיטור הארץ כקיטור ה
 הכסוף . לא כחם העם מדרכו ולא סב . ולא האמין מוסר ולא
 קשב . אף כי אכי אכיאם . וכמסורת הכרית אכיאם . לבלתי
 הגות כספר מורה הנכונים . אשר שולח בעיניהם לחאיר
 חשכים . מפי צדיק מוטל ביראת איהם . משה איהם האיהם .
 ואכי כהוא ספר הזה אי מלאני לבי לעבור בין בתריו . ו
 ולסוב משער לשער בשעריו . ולקור ולהבין בו ולתור . ו
 ולעשות בחכי טעמו . לדעת אם אלחם בלחמו . ואר אהיה
 יונקתו מחוקי טרפי הדת ומשעפת פארותיה . מחזקת דקפי
 יסודותיה . והורסת גדרותיה . רוממות א ברוכה . ומורת
 וחיים בלפונה . טעם להשמיל וטעם להימין . מקדבת בשמא
 דוחה בימין . ואכינה כי תהפכות בקרפת . לא יכנה כל ה
 הפוגע בה . החקתי מעליה דרכי . ולא כתיף לחטוא חכי .
 ברכ הגרול המניה חשכי . אשר רצע אור משנה תורתו על
 כל קצוי כסיה . כוטע בהם עני דעת ותושיה . כי מי יודע א
 אולי בעל הספר הזה אשר סתמו קיתה רוח אחרת עמו . אף
 סבמות לא סרו עוד העם מזבחים ומקטרים בצמה . סובים
 במורה הנכונה כיד רמה . וגבר אשר איך לאל ידו להוכיח

אנשי מקומו . והחוכים על ידו . אם עצרו תורות חלפו חק
 אף יוכיח עמים עצומים עד רחוק . אף כי דברי רבותינו
 רבני צרפת דברי תורה קן ואין צריכין חזוק . אף כי זה ימי
 רבים הרבה משלשים שנה . בהגיע תור משנה ספר התורה
 בארץ הזאת . ואעמוד על ספר המדע אשר דבר בהלכות ת
 תשובה על העולם הטא שאין בו בוף ובגיה . קבא קבא לני לצר
 ישראל וקדושו . וליהוד הצדק ושרשו . בראותי כי אברה א
 אמונת תחיית המתים מקדם בארץ הזאת . מפי יוספי פ
 פרזות . ערים עליונות . אף כי מצאו להם ערים חמוורת
 בצורת . ועיר מוכרזות . להציל עיכמו .
 ואשלח ידי ואכתוב אגרת קבאות לרבני חכמי לניל אשר היו
 בימים ההם לקבל לכבוד השם ית' ולדברי תורתו אשר היו
 לחרפות ולחוק ידים רבות . למען חיות האכנים מערמות
 העשר ואם המה שרופות . הושלתי לרביהם . איך עד ת
 תכונותיהם . והנה איך איהם מתחזק עמי לגרור פרץ בעמי .
 אכן עמד א מחכמיהם חמקא לרכוב במרכבת המשנה .
 וכסם קדוש ישראל לא יכנה . ועד כל רעיו שתבוכן . יתחמץ
 לכבי וכלייתי אשתוכן . כי לא כראתה קסת תוכחתם בעבן .
 להביא בכליותי כפי אשפת . אולי הגיע סידו אחד מן מ
 הזרפים רצפה . על המירו יסוד כל המאמינים וסבתם
 ושורם בכבוד בשר ורם . זה היה מאתם קול גדול המקבאים
 לתורת השם ית' וחוקותם . וכחלת עבד יא ודקתם . לכתוב
 עליהם מירונות . ולדבר עליהם סרות . ועתה מה תקות
 אדם לשלוח אברותיו בקצת ארצות ולגדור פרצות . ולהוכיח
 לאדם מומו . ולפקוד עליו אשמו . הלא רב לו להוכיח עצמו
 במומו . פן יוסף העיבר על דת להרף ולקלל . וכמא סס
 סמים ממחלל . זולתי בהעדר פני האנשים אשר להם הירי .
 את דבר שניהם לפניו להקריב . אז ברעתו יצדיק דיק
 מקרית עמו כשפע . והרשיע את הרשע . והצור יעשה שלום
 במרומיו . יפרוס על כל עמו סוכת שלומיו . ויטיב לנכים
 ולישרים בלבותם . והפיה לב אבות על כנים ולב נכים על
 אבותם . פחכץ ענותכם וכחפץ אחי אחרתכם דורם שלומכם
 ושלומכם . מאיר הלוי בר טרום הלוי ז'ל

ובשעמד הנשיא

בן חסדאי ז'ל על כל הכתבים הנזכרים שלח מברעלנכא ל'
 יהודה בן אל פבאר זאת האגרת .
נדע
 מימי ולא מעתה פשוך ולא מקרוב .
 עולט ומשנים קדמוניות אשר לא יספרו מרוב .
 פרטך הכבד כשיעב בבוים . ויסודך הזך כודע באיים . צ
 באזיכנו שמענו אבותינו ספרנו לנו . אשר חכמים יבדו
 בלפונותם . ולא כחרו מאבותם . הגידו סוד התהלות וגרם
 המעלות . והמסות סגדולו . אשר ראו ואשר שמעו באבותיך
 הקדושי . קדושי עליון כלם אנשי . לא סר פבט מלכות משה
 ומחוקק תום ויושר מזין רגליהם . והיה צדק אזור מתניהם
 גדרו פרצות . כפי היא לכל סארבות . חכמו על בן כבוד
 חכמים וירועים ככבוד . על בן הוקירו ככבדים ומועיס
 גרעו ודים אכרו רשעים . החזיקו את ידם במדות הכבדו

עד עתה אבוא אחריו ומתעורר כל זאת יקריך לא חסדי
 שמעם הימים אשר התענגתי בכבוד חברתיך וחסייתי
 ככל החכמה על אהבתך ומכר כל דברי רכיני מורה
 צדק ראיתיך ומחבב כל ספרי הכמותיו חיותך ו
 ומתפאר בו על גאון ורב שפעתי ולמי כל חמרת ישראל
 הלא לך ולכל בית אביך לכן אחרי כן כל הימים למטה
 בחיר סוכני כנה השפתיך מקנא על כל מקנא ומעביר
 קול כמחנה קול סוע קול רעם מלחמות קול סוכר ע
 ארום קול חונק להכות מרכבות רכבות מלינות
 יוצאות מספתות כרורות וצחות ולטון מרדכת כנחות
 והלהכות להכות ריבות ובערות מקרב חדרי לכבוד
 לחרוך רמיה וכל מורד ברבו ולשרוף כל איש אשר רח
 סקר בו בקרבו ימים ארבו ומאז ועד עתה חכיבו
 לצאת מלפניך הכרים והרצים מכהלים ונחונים

והנוגסים אינם להעיד כל בן חיל אשר בקרבנו לחקתנו
 ולאמץ את לבנו להכוך על ירך הרבינו לרדוף אחר בני
 עולה בני רמים ומרמה ולהפותם עד חמה ולכלותם
 מעל פני הארמה ואולם אם עד כה נחשת ומענות
 חף אתה חלקך החרטת אולי דברי הנאצות הכסמעים
 מים עד ים לא שמעת אותם על כוריים ולא ידעת
 תוכן חודותם ולא עמדת על אמתם סודותם על
 כן כתבתי לכבודך כל הדברים כארוכה ואחריו אל כל כ
 בנידי עם ישראל למען תראו ותבינו תשמעו ותאזינו
 ותטלמו לנו הימים אשר הסיתו אתכם בני אדם א
 ארורי כי גרסונו מהסתפח כחלפת חברתכם והסכמתכם
 ואם אתם תחריטו מי ידבר ואם אתם תסכלו מי ייסר
 כפי מי בלעדיכם להכין שמועה וכיר מי מקל ורצועה
 להכות ולהוכיח כל עוטה חונף ומרבה תועה אמלי

אדוני
 אתה ורעך אנשי השם קמו
 ותתבכרו עיני ודברו הוכיחו ויסרו יסרו וריס ארורים
 אשר חטאו ויחטאו פסכו
 חמתם
 על הכורעים לבעל וכסם לא קראו והנאצרים ימנעו
 וייראו על כן מסחק לאהיך ונתן לך לב לדעת עין
 רואה ואזן שומעת לסמור את דרך עין החיים
 ומלך עולם אהים חיים ויתן לך אור
 ימים ושנות חיים כרצון באמן
 מעלתך שומר כרית תהלתך
 ועבד אהבתך אברהם
 בר שמואל הלוי בר ר'
 חסדאי

תפארת
 מכוונת
 ספר

הכבודות הלא מעורר יען וכיען כי הם שורש כל טובה
 ויסוד כל תהלה ועמוד כל גדולה הם הנקודה
 ויתר כל מדות יקרות העגולה בהם נחלו כבוד ועוז
 ויתר החלמות תהלה לא לא כותל אתה מהם כמוך כמוהם
 הנחילוך ונחלת הוריסוך וירסת נחלת חכמה מפוארת
 ירסת היקרה למרבה המטה אתה עתה תעשה מלכות
 בחכמה ובתבונה וברעת וכל מלאכה יאלו בימיכם יבא
 הקצף הגדול הזה כישראל וקמו בחייהם בני עולה מרגיזי
 לא מוניחי רבה על משיח יא כבי מטה מורה צדק ודבריו
 וחללו את ספריו ידענו באמת ובתמים כי הם היו ען ו
 הראשונים ולא מן האחרונים לעלות בתהלה לנבוא כ
 צבאותיו ולאסוף כל מחנותיו לקנא את קבאתו ולערוך
 מלחמותיו וכלחמו איש באיבו איש בכנו ובאחיבו כי
 למי היה מטה עזו מקל תפארתו ולמי הלא להם ענתה
 בקרם להם לכדם כתן מספטו הנאולה ולעשות באויבי
 השם יתקמה לקלים המרוץ ולבגורים המלחמה לכן
 מן היום אשר סכלנו על סכמינו עול פריבי עמנו ובשמע
 קולם ככל הרץ תתאנו ובתהמו כל קהל ועדה הלוכסי
 על יא ועל משיח קנאת וחרדה כי לא ראינו כראש
 לוחמי מלחמת עורה ותעורה רבל מחנה יהודה ולא עוד
 לא גונב לבבות חוטבים לרעת רבות מחשבות אנשי ע
 מנות ומריבות בנכו רעתך וזמיתך הסיאוך יכלו לך
 אנשי סלומיך בחבלי לאון מסוכך בשבנות לטון לקחוך
 הסיתוך כחשים ללכת לקראת נחשים לחלל בן קדם כ
 קרטים ולהלל כמים כחשים ומרחוק כנאוך אנשי תואלה
 לקחת בידך חרב היונה בכל הכתוב בספרך המלא סודו
 המרכב בשפת מסלים וחידות אל החכם הכבד הרב
 זקנים וכמוא פנים רדור בן קמה יא האיש במוך יסיחך
 בהם ואם אכנס כערכך תפתחו כל רוח וישיחו נחם ה
 היה עיני שכלך העיני כסר לך יאלא ידעת אם לא שמעת
 הלא הגור מראש לך כי האנשים ההם מלכד שרשם
 הידוע ומקומם הגרוע ואת אשר ליקחו בדברי תורת
 כל ימיהם להרע בו יגעו ולהטיח לא ידעו ותנו עמם
 מכלל דברים מפוארים הנמנאי בכלים מכווערי וגרולת
 מואת כי ראינו מופת הדור ופלאו רום השכל ושיאוי

מוטב היקר וכסאו גליל הסוד ונכחו החכם הגדול הנשיא
 הלוי ר' מאיר בר מרדום הרעים שחקיו ושלא ברקיו
 דרך קטנותיו וכוכן חני מלינותיו ואלו במכר אטונה עם
 בני גילו ותדומים לו און וחקר ותקן מסלים ומליבות
 והביא שבות והקדים קרואיו ורבה צבאו
 אמרנו סוד יא ליראינו לא כפלינו עליהם ולא תהרבו ט
 אחריהם אך עתה בראותנו חלול עמנו והורו קבלנו לג
 קנאה גדולה אעפ' שמחל על כבודו ועם כל זה לא כשו
 דגליו ולא שסכו אשורנו חכתיב כבודו ואתבתו ת
 היקרה ולא כדנו מבי דרך החוכה הגמויה לערוך לפני
 סלחן סלומים רבים וכן סלימים ולנחת בכל עת לקרחת
 לשחר פני מעלתו ולשור לשאל כשלוס תורמו ירום לעד
 קהן חכמתו ותנפח מלבנותו חי וברוך כורי אם אחרת

שאלות ששאל הרב ר' יוסף בן הר' גרשום ד

ז' לנגיד קר' אברהם בן הגאון הרב
רבינו משה בן מימון ז' ותשובותיו עליהן

שאלה ילמדנו רבינו אם כל הנשיאים הנקראים כ
כשם זה בומן הזה דינם כמו נשיא הכתוב
בתורה או הנזכר בתלמוד או לא כי לפי עניות דעתי
אין הפרט ביניהם לשאר העם כי אם הממונה להיות ר'
ראש הגולה דקייטין רשות מיניה כפי תקנת התלמוד
ושני ראשי גליות לא מוקמינן כדאמרין דבר אחר לדור
ואין שני דברים לדור

תשובה ודאי אין קרוי במסכה ובתלמוד ובשאר דברי
רז'ל נשיא לא ראש יסיבה הסמו' בארץ ישראל
שהוא ראש לכהנדרין או מלך ולפי שראשי גליות שבכל
במקום מלכים הם עומדים כדכתי' לא יסור שבט מיהודה
וגו' או ראשי גליות שבכל סרודין את העם בשבט על כן
יקרא ראש הגולה נשיא וכל נשיא האמור בתלמוד אינו לא
ראש יסיבה או ראש גולה הסמוך בלבד אבל לא זרע
אדוניו דוד ע"ה אין אנו קוראין אותם נשיאים חכמי ש'
טבולם ראשי גליות או ראשי יסיבות לא הואיל והם
מזרע המלוכה והמלך נשיא נקראו נשיאים כמו שיאמרו
היום כלסוף היסועאליים למי שהוא בן סר או ממטפת
השררה שר אעפ"ל כתומה מימיו על שום מנוי קוראין
לו ייום כלומר כשם אביו וידוע הוא אבל בעלי השכל
סרוך לו הכנויים שמכנים לאדם זהו לסוף הכאי ופטומי
מילי בעלמא וכקייא הדעת ממעטין מהם ושוכאים אותם
אבל אותה הגרולה הרופים אחר השררה מרבים בהם
ואותהים אותם שהם גרולתם ומעלתם ואעפ"י שהתורה
ק' אה לנשיאי השבטים נשיאים ואינם מלכים לא הם ת'
ראשים וממונים לא ראיו בדברי החכמים קרוי נשיא לא
ראש היטיבה הסמוך וראש הגולה שהוא במקום מלך ע'
בלבד ומי שאינו ממונה כדי להיות ראש גולה או מלך
אעפ"י שהוא מזרע אדוניו דוד ע"ה אינו קרוי בכתב נשיא
וראיה לדבר מה שאמ' הכתוב בשלמה ע"ה ולא אקח
את הממלכה מידו כי נשיא אשיתנו כל ימי חיני במצאת
למר סנשיאותו תלויה במלכותו ולא בייחוסו סייחוסו
לא יסתנה בלקיחת המלכות ממנו ומי שהוא ממונה ל'
להיות ראש גולה כבכל נשיא קרינן ליה ומי שהוא ראש
יסיבה בארץ ישראל נשיא קרינן ליה כן שהיה מזרע ס'
אדוניו דוד ע' ה' כמו שהיה דוד ע' ה' ראש לכהנדרין כאשר
מפורסם בספוק יושב בשבת תחכמוני בין שאינו מזרע ס'
אדוניו דוד ע' ה' כמו שהיה ר' אעזר בן עזריה נשיא והוא
כהן אבל מי שהוא מזרע אדוניו דוד ע"ה ואינו לא ראש ג'
גולה ו' ראש יסיבה אינו קרוי נשיא לא כנויי בעלמ' לפי
שהוא מזרע המלוכה דאנו קוראים לקטנים שבהם נשיאים
בייחוסם ודוקיית השלכה במגודת לנשיא מגודת לכל
ישראל אינו על נשיא בייחוסו רק על נשיא בעלמ' שהוא
ראש יסיבה הסמוך הקרוי כגולית תלמודא נשיא כי
השני לו אב בית דין ולפיכך מכי' אותו התלמוד אבל
אב בית דין כדאמרין התם נשיא סבכנס ואב בית דין ס

סבכנס וזהו כפירקא קמא דחגיגה דקאמרין התם
ראשוי' היו נשיאי' סביים אב בית דין ואפי' נשיא בעלמ'תו
הסמוך מעבירין מפני מעוט טבלו ועוד מפני מה
העבירותו לרבן במיל' מפני שציער לר' יהוסע כדאיתא
בברכות אבל נשיא בייחוס ממה מעבירין ליה מייחוס
הייחוס בעולם לא יסתנה וייחוס אינו עיקר דמזר' קלמ'ת'
חכם קודם לכהן גדול עם הארץ והואיל וראש גולה אין
אנו צריבין במכויו להיותו חכם בחכמת התורה אלא כ'
לייחוסו ובהסכמת אנשי מקומו שהם בני ככל שיספיקו
עליו להיות ראש הגולה כאשר פירש הגאון הצדיק אבא
מארי ז"ל בפירוט מסכת בכורות מפירוטי המסנה שלו
אלא ודאי צריבין אנו להתנות במכויו עם יחוסו יראתו
ואהבתו לצדק וכייעתו למשפטי התורה וסילך על פי ה'
הגוראת החכמים ואסור להסכים עליו ולקבל אותו אם
לא יהיה כן ואין מכויו להיות דן משפטי התורה בין
ישראל שלא ידיו אלא החכמים במשפטי התורה שנסלמו
בהן תבאי הדייכין ומקרא מלא הכו לכם אנשים חכמים
וכבוכים וידועים לשבטיכם ואנשים בראשיכם אבל
מכויו להיות במקום מלך זכר למלכות בגלות ולהיותו
כותן רשות לדייכים בני ישראל כדי שיהיו פטורי' מן
התשלומין אם יטעו בשקול הדעת כאשר הוא מפורס' בגמ'
דסנהדרין פרק ראשון ואם אינו חכם בחכמת התורה או
הוח' חכם והוא חסר אחר מן התבאי' מצריכי' להם הדייכים
אין לו לדון ואינו יכול לכוף לשר' לקבל דיכיו ומי סידון
שלא במשפטי התורה המפורס' במסנה ובתלמוד אין
דיכיו כלום ולענין שני ראשי גליות בדור
אחד לא עלה על דעת אדם דהכי קימא לן דבר אחד בדור
ולא שני דברים בדור ומפני זה דין נשיא
של יחוס שלא נתמנה להיות ראש הגולה או ראש היטיבה
בזמן הסמיכה שנספקה כמה סנים דיכו כאשר בני ישראל
ואין שום הפרט ביניהם ואם הוא חכם דיכו וכו' כסאר
החכמים ואם הוא תלמיד הרי הוא כסאר התלמיד ואין
לכויו מעלה כלל מפני הייחוס לא אם כן יהיה ראש גולה
בלבד ויעשה מן הדין של תורה ומה דאמרין
כל החולק על מלכות בית דוד ראוי להכיסו נחש דכתיב
ויזבח אדוניו זבאן ובקר ומריא עם אכן הזוחלת וכתיב
התם עם חמת וזחלי עפר פירוטו כבון אדוניו שהיה
חולק עם שלמה וכבון נשיא שהיה חולק במקום סים ראש
הגולה הממונה על פי בית דין ראוי להכיסו נחש כי הוא
פורץ גדרן של חכמי' ופורץ גדר יסכנו נחש ובת' אברהם
בן הרמב"ם ז' שאה מי סקרא לחסידו ממזר וספר
אחר מטתו טל ת' יורבו רבי' מה דיכו

התשובה על זה הקורא לחסידו ממזר סוכב את המ'
והמקלל לחכמו כשם הנכבד לוקה והמקלל
שלא בש"ת אינו לוקה לא ראוי לייסר אותו והמכותה ת'
אין לו חלק לע' ה' ולא חרבה ירושל' עד שכוז בה ת'
והמקלל רבי' מעכב תשובה דיכו אין תשובתו תקובלת
לפני הש"ת והוא חכ' ד' דברי' המעכבין התשובה ומפירם
בתלמוד' ה' ה' יתור' כשהיה רואה ת' יה סומד
מכסאו ומחבקו ומנשקו והיה מוסיכו בדור והיה קורא
עליו רבי ומארי והוא נשיא ומלך באמת

כונן עכו' פונקט

וזה תקוברים מדבר מקנתו בדברי
 מוסר וכוונתו מה שנה הרב הגדול רבי
 משה תיימון זל לכנו החכם ר' א
 אכריס זל ומקנתו כתוב בו
 שאלות תשובות מהרב הנזכר זל

דע כפי אכריס ירחיק האל ית' כי ראוי לנו סדר ע
 באמת כי תחלת מה שנה הכורא ית' לישראל על יד
 הכביא האמיתי משה רבינו עת' היה יום השבת ושם אותנו
 בדין ואמ' ית' וסמרו כפי ישראל את השבת לעשות את ו
 השבת לרדודתם כרית עלום כינו וכן כפי ישראל אות היא
 לעולם כי שבת ימים עשה י' את השמים ואת הארץ וגו'
 ואין ענין זה אלא להורות על היותנו נחים ומפסיקין מן
 העביינים המטרידים אותנו והמונעים מלהסינו ית' והם
 עסקי העול' הטפל וליהרנו לעבודתו ית' ולהמיר ולהחליף
 עבודתו ית' בארץ תחת עבודת פרעה מלך מצרים והוא
 אמרו בסוף במסכת תורת וזכרת כי עבר היית בארץ
 מצרים ויזבחך י' ארץ משה וגו' וחתומת זה הספוק הוא
 על כן נזק י' אהיך לעשות את יום השבת והשבת
 האחרת הראוי לסמוך עליה הנזכר אחר כן היתה אמרו
 כי שבת ימים עשה י' את השמים ואת הארץ וגו' ע
 וסוד זה הוא שתקדמו בפעולתי והוא יהיה יום השלימי
 לכבודתי הוא יום היותכם משלימים לנפשותיכם כ
 בהיותכם נשקקים מענייני העולם ולנוח מן התביעות
 והמלאכות לעבדני ולהסיני אשר היא המנוחה השלימה
 האמיתית ותהיה אז מנוחתכם על שתי פנים מנוחת ה
 הגוף ומנוחת הנפש וכלל פני אלה העביינים אשר ה
 בענין השבת הם כנגד שתי חילות והן מילת ערלת הלב
 ומילת ערלת הכסר כי ענין המילה הראשונה היא מילת
 ערלת הכסר והיא מילת אכריס אבינו עת' והענין השני
 היא מילת ערלת הלב והיא מילת משה רבינו עת' ועם
 שתי כריתות האלה יתאמתו דברי הכורא ית' ויתקיימו
 בענין הכרית הראשון והכרית השני והכרית השלישי כ
 והוא השבת או השלם הם על טהרת הנפש ועל התחבולה
 ועל ההפרדה ועל התבודדות לז' ית' וראה והכן אהיך
 בפל מלת קדם בשבת והיותו דבק עם מלת י' באשרו
 יום השביעי שבת לז' אהיך וגו' וכאמר וסמרתם את ה
 השבת כי קדם היא לכם וגו' ועוד אמרו וכיום השביעי
 יהיה לכם קדם וגו' זו ראייה גדולה למי שיטעם הענין
 וידקיק בו על סוד תורת השבת ואמתת מה שכתבנו כן
 בתחלת היותו מנוה ויחמר משה אכלוהו היום כי שבת
 היום לז' וגו' ודע כפי אכריס ישכילך האלרים ית'
 כי הערלה הכאמרת באכריס עת' היא
 בכשר מפני כי השכל האנוסי תחלת מסכנו הוא בלב
 אשר הוא בסר והערלה הנזכרת במשה רבי' עת' היא בלב
 וכבר אתה יודעת שתוף סם לכ מפני שהוא סכל ככרל
 וכא הפנין כאלו יכול השכל האנוסי וידגילנו להיפטר

הטוב לכלתי הסתתף עם תאוות הגוף והיה כאבד יום
 לך כפי לדעת כי פרעה מלך מצרים הוא יצר הרע באמת
 וישראל כלם גם כן באמת הם כדמות דבר אחר בענין
 השכל האנוסי ותבין זה מענין המלה ותיכרתה ומשה רבינו
 עת' הוא השכל האנוסי ומצרים ככללו הוא הגוף רונה ל
 לומר הגוף ככללו האכריס השרים והאכריס שם כעבדי'
 להם והם הרב התפל וארץ גשן הוא מקום הלב
 וידעת כי כפי ישראל הם אשר שלט בהם
 פרעה הרסע ועברוהו בעבודת פרך אבל משה רבינו
 עת' אין כינו וכיניהם שום יחס ולא להם עליו שום כח ולא
 שליטה ומשה ואהרן כלם דבר אחרי אמנם מעורר ה
 הכחות הוא משה עת' ומעורר החמרים הוא אהרן עת'
 ודע כפי כי המיתה הנזכרת בכריאים עת' היא הפסקת ו
 הדבקות אשר ביניהם וכן הדבר השופע עליהם וזה כלל
 כסיתעסק השכל האנוסי עם תאוות הגוף ולא תפרט בו
 יותר ממה שהעירותיך עליו ומה שיעוריתך כפי גם
 כן במאמר הככר ספר מורה הנבוכים על אסת חיל
 אשר הוא באחר על חמר נכבד כי הוא ארץ ישראל
 ג' כ' וירוסלם אשר בה בית המקדש וכן הלב הוא מסכן
 השכל האנוסי וניין הוא מקום כמות נכבד מאד בו מסכן
 השכל הפועל ודע כפי כי מלכי בית רוד הם דבר אחר
 בשכל האנוסי אותם אשר באמר בהם ויעש היסר כענין א'
 וגו' והוא השכל המתעסק בשפע האנוסי ובהפכם הוא אשר
 יהיה מסולח אל התאוות הגופניות כי באותו הזמן יבא
 מלך מן האומות וילחם בו אשר הוא יצר הרע בלי ספק
 ודע כפי יסמך הא יתברך כי סומרון הוא החמר הארורי
 המקולל אשר לא ימלכו עליה אלא מלכים רעים וחטאים
 שהם התאוות כמו שצאץ בספר משלי גם כן על האסה ת
 היונה ותבן ג' כ' היאך היה טונא סאול לרוד והוא האמת
 ואל תגנה עצמך ולא יקטרב אותך הסטן כסאול כי לפעמי
 יבא בו השכל האנוסי ולפעמים יבא בו השכל העברי ה
 ויטה אחר התאוות ואז ימאס לרוד וראה והכן
 אהיך שאלו אחרי רוד אל מקום הנקרא בסכו וזו המלה
 היא כאמרה על הלב עברו משכיות לכם או מי נתן
 לטכני כינה והוא בלא ספק כעבור הסתלקו מן הרמיונו'
 הגופניות והיתה המחשבה בקיים וטהורה כמסכלות עם
 השפע אשר בא משמוא שהוא שכל ככרל ומסכנו כמות
 אשר בקרא שמו בניית ברמה ופי' רמה עליונה וכשהלך
 סאול אל הלב לא מנאו סמה כאלו באמר לו לך אל המוח
 סהוא יבכר בכוחות למען היותו מלך עליהם ועלה אל מקו'
 המוח ומנאו סמואל שמו ונתוסר אז שאל מפני סאין לו
 כח על רוד כי העור הוא משמואל אל רוד העפ' סהיה ו
 מתחלה עם סאול ואחרי כן באח' לו סהוא ככיות ברמה
 והוא המוח בלא ספק ואין לו כח עליו כעבור סהיה שמו
 השכל האנוסי הוא שמואל וכבר דוד מפניו ושאל
 פסט כגדיו ואלה הכבדים כח המשל בהם בתאוות כאמור
 הסירו הכבדים תנאום מעליו וגו' ככל עת יהיו כבדיך
 לבנים וגו' ו דע כפי אכריס ירחיק האל

יתברך כי המסכן וכליו כא המשל כו על גוף ככבר
והתחיל בארון אשר הוא הלכ בלא ספק ו וכן הוא גם
כן התחלה בגוף ו בארון גם כן הלוחות אשר הם
המשל האנושי וכאומרו והיו הכרובים פורסי כנפים
למשלה וכו המשל כזה בריאות והשלחן משל על הכבר
והמכורה משל על המרה ומזבח העולה אשר כאמר כו
אם תמיד תוקר על המזבח לא תכבס המשל כו על החום
הטבעי ומזבח הקטורת הוא הטבע והאמת והכבון הוא
מה סכאד כו החכם ר אברהם אבן עזרא ז"ל באמר לי
עליו שהוא חכור בפרות התורה וגלה כו סודות עמוקות
ועצומות לא יבינה אלא מי שהוא במדרגתו והם הסרירים
אשר יא קורא ו והוא ז"ל דבר בפרשת
ואלה המשפטים בפסוק הנה אנכי שולח מלאך לפניך וגו'
מאמר ככבר על השמש ועל הירח ו דברים נעימים אין
דאוי שיבינם כל אדם וזה הוא אמרו פס אור הירח הוא
מאור השמש ו ואני אגלה לך כפי קצת מדבריו ו דע פי
השמש אשר אמר הוא השכל האלהי והירח הוא השכל
האנושי ימשוך השפע ממנו על אי זה צד סיהיה לפי גלוי
המשל שהירח אין לה אורה ולא בהירות אלא מהשמש ואתה
פני הכאמן לי אני מצוה לך שלא תעיין בפירושים ת
וכחבורים ולא תטורר סבלך אלא בפירושו וכחבוריו
והכריו כי הם טובים מאד ומועילים לכל מי סיקרא בהם
השתכלות יפה כסכל זך וכעיון דק ושהם כסאר החכורים
כי הוא היה כמו אברהם אבינו ע"ה ברוח וכל מה שתקרא
מדבריו וזכרמזים אשר ידבר בהם עיון בהם עיון יפה ש
והשתכל בהם השתכלות רבה כסכל זך וכעיון נקי כי
החכם הזה הנזכר לא היה מתפחד משום אדם ולא היה
כנסא פנים לשום כריה והוא היה פט בארצות היום כמקו'
אחד ולמחר במקום אחר עם שהיה מסרת למלכים גם כן
ואמנם כפי חכי השלכתי יחבי מאד על הדברים ר
והחכורים עד שאני חלה בי עול מלכות ועול הכית ואיכתי
חיים עצמו ורכו טובאי סקר ולא הספיק לי זה לא הכנות
הלשיפו יגון על יגוני ועל עסקי סודות מחשבותי ו ד
ודע בני כי האדם
המסכן כזה העולם השפל הנכזה אין לו מנוחה כו ואשריו
למי שחתמו ימיו מהרה בלא טררת כפסו וגולי זה החכם
הנכזר ר אברהם אבן עזרא ז"ל אשר העיני על עניינים
רבים ולא ידעתי בהם אלא אחר שחברתי פירוש המסנה
והחבור סקראתיו מסנה תורה וספר מורה הנבוכים ע
הייתי מעריך על סודותיו סרמו בחבוריו וכספריו והסמר
לך שלא תטורר סבלך הזך וכפסך הקרה אלא כחבוריו
והחבוריו וזולתם שוא ותפל ויכלה הזמן והם לא יכלו וסמור
כפסך מאד מדברי רוב חבורי אנשי צרפת היא פרכה
אשר לא יראה להם שהם מכירים הכורא יתברך לא בעת
אכלם כסר השור שלוק מסוכל כחומץ וכסומים והוא טבול
הקרא בלסוגם סלפאה ויעלה חיד החומץ ועסן השומים
אל מוחם ויחשכו אז להטיב בהם הכורא יתברך ככל שעה
ושהוא קרוב בתפליותיהן ונעקויתיהם בקראם כקלמור

חולתו מחבורי ומדברי ראשי ישיבות גם כסומם הכורא
יתברך מדרש לשונם כספרם ובזכרם הכורא ית ככל שעה
באותם הרברים המגשימים ית הכורא עליו רב וגדול מ
מדברי הכופרים חלילה לו ויזכרו ספרי תורה ללא נורך
יכרכו בהם הקהלות
ואולם כעבור זאת יסכימו לעשות דקה מדרהם אחד אז
מפשוט אחר וכל אחר מהם על הרוב יקח שתי נסים עד
אלא יהיה קסע מקסכתם אלא כספטים וכאכילה ובסתיח
וכסאר הגלות הגוף לא כדכר אחר ויאמינו כי הפס יתכל
קרוב להם ופומע להם מזה לא זו הדרך ולא זו
העיר להתקרב ליו יתברך אלהיהם עכור ותורתם סמור
ומהם מאד הרחק ואל תחבק חיק ו זאתה בני לא תהיה
חברתך הנעימה אלא עם אחינו אהובינו הספרדים ה
הנקררים הגדלוסיים כי יש להם סכל וכינה וזכות מוח
ומזולתי אלה הזהר מהם וגם כן סמור עמוך ממקבלי ה
אנשים שהם פוככים במערב הקרא אל רכב והם המקומות
אשר הם בארצות ברבריהה כי יש להם יזכר וטבע גם
וחזק הסמירה יהיה לך תמיד מאד מן האנשים הסוככים
בין תננים ובין אלכסדריהה של מצרים וסוככים גם כן
בהרי ברבריהה כי הם יותר טפסים אצלי מסאר בני אדם
אעפ"ס הם הוקי מאד באמונה והם ית' עד ודין עלי סאיכ'
אצלי אלא כרמות הקררים הכופרים בתורה סכעל פד
ואין אלם וכות מוח כלל ככל עסקיהם בתורה ובמקרא
ובתלמוד ולא כהיותם דורסים בהגדות בהלכות וקצת מ
מהם דינים יאמינו ויבגו בענין הגדה כמו שיאמינו
ויבגו בני מאום והם אומה מן האומות הררים
בארנות היטעאלים לא יראו הגדה כלל ולא יעיניו
בקמתה ולא במלכותיה ולא ידברו עמה וזושרין ללכת
בקרקע אשר דרכה כף רגלה ולא יאכלו מבשר הבהמה
רביע האחרון ודברי ארובים רבים יותר מאלו טיט לדבר
בהם וכמהגיהם וכמעטיהם

**אלהם שאלות תשובות להרב הגדול רבינו
משה בן מיימון זכרו לברכה**

מה תאמר הדת יקרת צפירת תפארת מורינו
ורכינו הרב הגדול בישראל המובהק פטים
החוק כר המערכי דגל הרבנים אות העולם ופלאו מתורת
סמם עד מבואו יתי סמו לעולם אירחיסון לעולם כאמר
אלהי עולם ויעמד כלל קהל הקדם בחייו וכאריכות ימיו
כהליכה כהתרות הגבולות כהגר מצרים וחדקל
ופרת והדומים להם הם הוא מותר אז לינו מותר לפי
סממענו סאנטי אלערכ אופרים זה בסכת מהם מי סנתן
טעם לאסורו מפני דכוק הספיכה בארץ בסכת ויהי ה
המים סתלך בהם הספיכה בסכת אין בהם עשרה טפחים
וכאלו היא נגדית בארץ ו מהם מי סנתן טעם סכרת
אסור זה פרים זה המכהג אלם ו ואם הוא מותר ת
תודיענו הקפרט טכין ההליכה בספיכה וההליכה על פ

צואר של קורות וצבדים וכיוצא בהם ומה שדומה להם
 סרובכין כפי ארס עליהם אם כל זה מותר. ואם הוא מותר
 גם כן ליכנס בספינה ערב שבת קודם הכנסת סכר
 אם לאו. ואיך הוא דין התשמים בספינה בשבת. ואם
 הגיע ספינה למקום מן המקומות בשבת אם הוא מותר
 לרדת ביבשה בשבת ואיך הוא מותר. ואם אינו מותר
 אם ישליכוהו באותו המקום באונס איך תהיה הנהגתו
 שם. תורנו הררת יקרת רכיבו הקדושה הדין בכל זה
 כפי חכמתך שמוסלחה ושכרך כפול מן השמים.

תשובה
 אין הפרש בין ההליכה בימים המלוחים
 ובין אלו הכהרות שמיתיהם מרובים הכל
 מותר אין בו אסור כלל. ואין הפרש בין ההליכה בספינה
 ובין ההליכה על גבי צואר של קורות והדומה להם הכל
 מותר אלא אם כן לא יהיו עמוקים ויהיה בין שטחם ובין
 שטח הארץ פחות מעשרה טפחים ואז תהיה ההליכה באו
 המים בשבת אסור ואין ההליכה באו כדין ההליכה בארץ
 ויתלה בזה אסור תחומין. ואמנם תמים הרבים נבבחה
 טפחים או יותר ההליכה על גבם מותר בשבת לפי שאין
 אסור תחומין למעלה מעשרה בכרמלית ומסבי זה יהיה
 מותר ללכת בימים המלוחים תמיד על אי זה תכונה
 סיהיו. והשאלה שנסתפקה לתלמיד ושאל אם אסור
 תחומין למעלה מעשרה אם לאו זה האסור למעלה מעשרה
 ביבשה הוא כמו שכתבאר שם. אבל אויר היס דל' אויר
 כרמלית לא יתלה בו אסור תחומין למעלה מעשרה.
 ואם יהיה לנו הפק באותן תמים אם נבכהן עשרה אם לאו
 מותר ללכת בהם בשבת הואיל ואתה הספינה הקטנה
 נאותו צואר של קורות שמים על פני המים שלא כודע ע
 עמקם. והראיה על זה הסודר המוכחם עליו והוא
 אמרם ז"ל ספיקא דרבנן לקילא דאורייתא לחומרא
 ואמרם ז"ל תחומין דרבנן. ומתיר מאלו שתי הסקדמות
 התרת ההליכה על גב המים אלא אם כן יתאמת אצלנו
 נבכהן פחות מעשרה טפחים סדינס דין היבשה כמו
 סביארנו. ובהההיקס תבטל ראית מי שזכרתם שאוסר
 זה מפני שחוטטין שלא תהיה הספינה בוססת לפי שכל מה
 שאסרנו זה מפני שהוא סייב יהיה צריך לסייב אחר יהיה
 הדבר הולך ללא תכלית. אבל מה שזכרתם מהתלותם
 במכה המכה ידוע הוא דבר צריך להזהר בו מאד.
 וכביאור אמרו ז"ל דברים של התר ואחרים נהגו בו אסור
 אי אתה רשאי להתירם בפניהם אבל צריך לתבאי סביארנו
 התלמוד הירושלמי והוא צריך לידע שאתו דבר מותר
 ואוסרו על עצמו מנר סמדרקק על עצמו. אבל אם היו
 אכפי אותו המכה חוטטים בדבר המותר שהוא אסור וחס
 מתמידים על מחשבת האסור בו וכל סכן אם כתחבר בו
 הקס מיוחד שדמה להם אסורו ואז אין ראוי להיחס בזאת
 המחשבה בטוס פנים אבל צריך למחות בידם ומודיעים
 להם שזאת שחטבו בו שהוא אסור הוא מותר וכפל להם
 באזורים טעות לפי שאין ראוי לקבוע הטעות בטוס פנים
 ואין הפרש בזה בין אסור המותר והתרת האסור. ואמנם

החמלנה באלו הנהרות ובהם שדומה להם מותר הוא
 בערב שבת לפי שהסכה שפסבילה כאמר עליה אין מ
 מפליגין בספינה פחות ממלטה ימים קודם השבת וכל מה
 שחמטך בזה מן האסור והמותר בסביל הכרח מיוחד אמנם
 הוא זה בלו מצוי בהליכה בימים המלוחים בסביל מה
 שיארע בו מן האסור הצער והכלכל והקיא למקצת בני
 אדם ואתן המקרים המפורסמים הנקראים מדי כפי מה
 סביארנו בעלי העיון מן הגאונים והיא הסכה האמיתית
 ההולכת על הקס אמיתי וזו הסכה נעדרת בהליכה באלו
 הנהרות ולפיכך יעדר הדין הנמטך אחריה. והטלטול
 בכל הספינה הוא מותר מפני שהיא רשות היחיד גמורה
 בין בהליכתה בין בעמידתה. ואלו צואר של קורות אסור
 להסתחם על גבן אלא בד' אמות על ד' אמות לפי שאין
 להם מחיצות וריכס כדין ההולך על המים שהוא כרמלית
 ואסור לרלות ממי היס או הנדר מן הספינה או לשפוך
 מים או זולתו מן הספינה לים לפי שהוא טלטול מרשות
 היחיד לכרמלית או מכרמלית לרשות היחיד ולפיכך הוא
 אסור אלא בתבאי שכתב התלמוד והוא שינא זי כל שהוא
 עד שינא בו סיתר ויסתתם עליו. וכלכד שינא בין הזיו
 וטוח המים יותר מעשרה טפחים כדי שיהיה התשמים מ
 מכרמלית למקום פטור. אבל אם היה בין הזיו ובין שטח
 המים עשרה טפחים או פחות צריך להיות בו ד' על ד'
 ואחר כך יהיה מותר לרלות מים באמצעיתו או סוף מים
 ממנו לים. ומותר גם כן לספוך מים על שבת הספינה
 והס יורדים ממנו לים או לכהר לפי שכוחו בכרמלית לא
 גזרו. ואם הגיעה הספינה בשבת למל אחד ועמו גבוים
 הכבש לעצמם לירד בו כמו שדרכם לעשות מותר לישראל
 לירד לאותו מל וכלכד שיהיה בינו ובין הנמל כשיכנס
 השבת אלפים אמה או פחות. אבל אם נכנס עליו השבת
 והוא חוץ לתחום אותו המקום שעמדה בו הספינה בשבת
 אסור לו לצאת מן הספינה עד
 מוצאי שבת אלא אם אינו יכול לעשות צרכיו בספינה מ
 לעיבי כפי ארס ואז יהיה מותר לו לירד ליבשה ועושה
 צרכיו וחוזר אם לא יתכן לצאת ליבשה עד מוצאי שבת
 מפני שגדול כבוד הכריו שדומה את לא תעשה שבתורה
 כמו שכתבאר. ואם הורידוהו גוים באונס בגין שהסליכוהו
 במדינה או במערה וככלל אמר רשות היחיד ואז מותר לו
 לחלק כבולה. ואם השליכוהו במדבר כלומר רשות הרבים
 אסור לו לצאת חוץ לד' אמות אלא אם כן יכריחונו עשות
 צרכיו כמו שזכרנו סינא ויתרחק עד המקום הראוי
 לעשות צרכיו וחוזר למקומו שהוא אותם ארבע אמות.
 ואם היה אותו המקום שהסליכוהו גוים בו במדבר וקום
 סכנת כפשו ומתירא מפני היוק הליסטים והיוק חיה ר
 רעה מותר לו ללכת בשבת במדבר עד שיגיע למקום ש
 שאין בו סכנת נפשות ואפי' צריך שינא כלי זין כידו מותר
 לו במקום סכנה. וכלמה התשובה לרכיבו הרב ז"ל
וזאת התשובה שהשיב עליו כל שמואל הלוי ראש
 הסיכה ז"ל. הראנו הזקן ב

הישר חכהן יקירנו מר אפרים ינו' הנראה בזה מפור
גדולת קדושת הדרת ארצנו רבינו משה דיין המובהק
הגבור חכם הדור ס' ב' בהתרת התליכה בנהרות
הגדולות כדגלת ופרת בשבת וזכר שאותו הארון יתמיד
הסם כבודו רמו אליו להראותה אלינו ולנו' מה סים אזלנו
בה ועשינו כפי רמזנו ואעפ' שזה הארון הרב הגדול
יארינו בורו בעל חכמה מפוראה והסקפה על מיני ח
חכמות וחסדיו נוראים ונבוריו מפורסעים במדינות
ומתפשטי ולא סרכו מלפניהם ומספר בשכחם וכפר ידעו
כל העם מה שכתבנוהו לתימן כמכתבו והם מתרעמים
מעבין סנכתב כמכורו ומסכנו להם כמכחו ולפרם מה
שאמרו עליו והגיעו אלינו טובות מרותיו ושררותו ה
וענותותו אבל מאמר האמת אין ראוי להיחמו ויודע לפי
חסדיו שהוא רוצה לזכור לו מה סים בדבריו מן הקוסיות
ומה שכתב עליו מן הסגנה ממה שיארע לכביאים ולחכמי
סגדולים ואמר הנביא ע'ה' סביאות מי יבין אס כן
כבאר דעתנו כמה סוכרו מהתרת התליכה בנהרות ו
מביא על זה מהתרת התלמוד על זה במים
המלוחים וכוכור מה שידענו מאסורו בקצור מבלתי
סנדקק כמה שכל מכתבתו הנכבדת ואומ' שהוא הביא
הקדמות והוליד מהם שהוא מותר וזכר שהקדמות האחת
תחומין דרכן היא והשנית היא ספיקא דרכן לקולא ו
נאמר שהקדמות האחת כפסדת והוא אמרו תחומין כ
דרכן וממנה ככנס הטעות והוא שלא נחלקו חכמים
בתחומין אס הם דאורייתא או דרכן ואעפ' שאמרו הכי
לפים אמה היכא כתיבן בתורה שבו אים תחתיו או ארבי'
אמות אל יבא אים מתקומו או לפים אמה ואמר רב חסד'
למדנו מקום ממקום ומקום מביסה וביסה מגבול וגבול ו
תחון תחון ומחון ומחון לעירי כי ההלכה פסקה
תחומין דרכן מלו התחומין ואמנם סכים עשר מיל כ
כנגד מחנה ישראל הכל מסכימין עם מדאורייתא והוא א
אמרים כסוף פרק מבני לוקין על ערובי תחומין דבר
תורה ורייק רב אפי' הנהו כתר' אל יבא אים מתקומו
ואל יבא קריבין ובהכי פלקא שמעתא ואיך יאמרו על ח
חכמי התלמוד שהיחמו מאמר הפס ית' אל יבא אים ו
מתקומו ומה שההירה תורה בביאור כלל תעסה איך
יוכל אדם לומר שהוא דרכן וזה כבר ביארו התלמוד
הירוש' ר' יוחנן אמ' קומי ר' הייא ורבא בסס ר' שמעון בר' ו
יוסי' בן לקוניא לוקין על ערובי תחומין בשבת דבר תור'
אמ' לו ר' הייא והלא אין בשבת לא אסור סקילה וכרת וכו'
אמ' ר' יוסי קומיה כדאמ' ר' הוסי' הניעה סוף תחום שבת
סאיכן מחוורין דבר תורה ר' יוחנן בעא לפים אמה אינו
מחוויר ארבעת לפים אמה מחוויר שוא ר' שמעון בן בסס'
בסס ר' אחא אין לך מחוויר בכלן לא תחום סכים עשר מיל
כנגד מחנה ישראל ועם ביאור התלמוד כל זה הוצרכנו
לפרס מה סוכרוהו בעלי הפירושים ובעל ההלכות סכלן
הסכימו שתחומין דאורייתא יב' מיל ופחות מ' ב' מיל ד
דרכן ועל זה באמר התלמוד תחומין דרכן והראיה

החומות היא סכאמר בתורה אל יבא אים מתקומו ואל
סערו חכמים מתקומו ולא הריחו כשיעור ולא ביארו ס
מתקומו הוא מחנה ישראל ומה שהוא כשיעורו היה לו
לחכי' ראה מפסט הפסוק ויס לו לפרס מה שהוא פחות
מה השיעור אס כן בתבאר לנו עתה סים סם תחומין ו
דאורייתא מפסט התורה ומדברי החכמי' וחזרה ההקדמה
האחת מהיות דרכן להיותם דאורייתא וההקדמה השנית
מספיקא דרכן לספיקא דאורייתא ולחומר' אס כן
בתבאר לנו עתה מכל זה מכתרות שהולכות בהן הספינות
ונזאר של קורות והם ספק אס הם למטה מעשרה אס לאו
ססם ספיקא דאורייתא ולחומר' והבאזנים ז' הנראתם
מזויות באסור התליכה בהם וכבר סאלו חכמי מערב
לרבי ז' וזלנו מן החכמים המפורסמי' בהכמת התלמוד
וכהוראה וביארו אסורו וזלנו מן הדרך סוכרו ו
מה סוכרו הוא זה כלסנס אחר הקדמות אחרות והוא א
אמנם מפליגין עביינו פקס יבדלו ויתרחקו מן הארץ ו
ומן החוף רחוק כדל אס כן לא הותר אלא מה שהוא על זה
הדרך ואמנם הנהרות אין בהם הפלגה לל הפלגה מן ה
הארץ הנה ידעת שלא כמזא הי'ר בהלכה בספינה ו
בנהרות לא בדברי חכמים ולא בגהוג אצל ההמון ואמר
באחרונה סים פן הפלגים שבתבארו אצל החכמים גם כן
סכאמצע הים סטח המים כינו וכן קרקעית הים הרכה
וסהמוקרים בהקם אומרים זה ואם היתה הספינה ו
באמצעית הים במקום שהמים רכים אין עם אסור תחומין
ואם היא הולכת במים מעטים כמו הנהרות יס תחומין
ומדבריו יוכן שההליכה בנהרות כסביל סהם קרובים מן
הארץ והלכין מן היבשה כחוש שמה ילך פחות מעשרה ו
נאכחו יס לנו די כמה סוכרוהו מאלה העביינים ולא ה
הכיאונו זה לא להודיע הסכמות החכמים כדל וזלנו על
אסור זה ומה סוכרו בהבלחתו במכתות יספיק לנו ס
פראוי לעיין מה סוכרו בתלמוד פרק מה סכתנו וזלנו
הסתכלות חזק וסלום ו
תשובת הרב הגדול ה'ס' פג' ז' על זאת
התשובה של ראם הישיבה
ז' הסתכלנו כמה סוכרו הגאון הגדול רב סמואל הלוי
ראם הישיבה של גולה ס' כ' כ' כ' כ' כ' כ' כ' כ' כ' כ'
פרמתי להראותה אלינו וראינו סלין ראוי שלא להטיב על
פריקי זה הדבר ואמנם מה שהקד' מן ההתכללות מסיב
עלינו והארכתו במוסר ובסכחו יגמלנו הפס טובות על
כל זה וירבה בחסידים וכבעלי מוסר כמותו והו הראוי
לבעלי המעלות הגדולות בחכמה וברת ואין ספק אצלי
סכמה לו יכו' סאכחנו כרוב בני אדם סיקפה להם
כסיסודי אדם דבריהם או יסיב עליהם דבר וכבר הצלנו
הפס מזה ובורא עולם יודע כי אפי' הטיב עלינו הקטן
שבתלמידיו או חכר או מתקומם היינו סמחים בזה אס
הסיב תשובה אמיתית וכסמח כמה סיעוררנו עליו כמה
סכתעלם ממנו ואס אנחנו רואים כן סיה המסיב טועה
לא כסכא אנתו ולא נרמיקהו חלילה וחס ולא כתפוס עלינו

היותו חסיד עלינו כמה שלא נתיסב בתשובתו עלינו לפי
שהארס מאמת רעת מיוחדת או מבטלה כפי מה שיראה
לו כעיונו בין היה אותו עיון אמת או שקר הלא תראה
שכל החכמים ז"ל בכל עיוניהם התלמודיים היו מקשיבים
בקוסיות אינן אמיתיות על דברים אמיתיים ואין בזה
חסרון בחוק מי פיסח בלתי הסתכלות שלם וכן זה הגאון
ואצט"ס שסמו אלכלו גרול ומעלתו כשאה ומדרגתו
בבחימת התלמוד כפי מה שנתפרסם עליו והוא בלא ס
ספק וכן ויוסב כיסיכה ואצט"ס לא כתפוס עליו כמה ע
סכרחה לו ממאמריו כי אין זה כסביל קצור סכלו ולא
לרחוק זכרנו לא כסכי מעט הסתכלותו לרכריכו והיותו
מעייין בה אבב טעמא בתחלת העיון וארע לו כסביל זה
מה שאני מבאר סכרמה לו דכר בדכר אחר הטם יתמיד
עזו ססתר הקדמותינו והיו אכלו ראה על אמתת בטול
מה שהצענו כפי מחשבתנו וההקדמה שאח' טעעינו בה
עד סתכנל עלינו באמרו שביאות מי יכין היא אמרנו כ
בזאת התשובה תחומין דרבנן מאמר סתם ומן הירוע הוא
כי התחומין מהם דרבנן ומהם דאורייתא כלי ספק ובאר
לנו אותן הספקות כלן שלא ידענום או שירענום ושכחנו
בעת תשובתו ולא היה ראוי לראותו להאריך בהשתקת
לשון התלמוד לפי שכוונא בזה יאמר רבותא למקרי פסוקי
זוה מקום תימה ואריך לא יהיה תימה וחכורינו כבר ה
הגיעו לאלה הארבים כבכל ושמענו שבהם פסקים דוכי
היטיבות ואין ראוי לתפוס על זה שיש אדם אחד שחושב
שטעענו במקבת מקומות ויש אחר מבקש להראות שאין
צריכין להם ונאמר לא יספיק לו זה לא טאומ' שהם מויקיס
ב"כ ואין ראוי לעשות כן לא לאחר עיון חוק ושיאמת
בס כן הברת הלפונות שהפסידים המעתיקים וכל שכן
מה שכתב מן הטופס והיה לזה הגאון יתמיד הטם ימיו
שיעתיק כחבור פרק כז מהלכות שבת וידע אם זה ה
החדום שזכרו מהיות תחומין דאורייתא או דרבנן ידוע
אכלנו או אינו ידוע ונאחר סיתבאר לו שכבר ביארנו
זה ביאור שלם היה לו למזור ולסכת' במאמריו זה בזאת
התשובה או שיאמר שמן הסקר הוא שיסתגר דבריו זה
את זה וישעין בו כראוי עד סיתבאר לו אמתת מה שאמרנו
ושאין בו סתירת זה את זה או ס'ספיק לו לומר בתשובתו
אלינו זה הפך מה שביארנו במקום פלוני וזהו יותר
שלם בתשובה ולא היה צריך לאותה הארכה המדומה
שהוא כל הנריענו מה שלא היינו יודעים והיותו כפלא
מה שיש באותה התשובה העתה הפעו השם יתמיד עזו מצוה
אותנו שאין ראוי להוציא הכתוב מפסוטו והוא אל יבא
איש ממקומו ובאן חלקנו אנחנו על זה והלא אמרנו בספ'
המבות במצות ב'א' ושלט מאות ממנות לא תעשה ש
שאמרו אל יבא אים ממקומו הוא אזהרה על ההליכ' בטבת
והכאנו ראה מדבריהם לוקין על ערובי תחומין דכר
תורה והסכמנו באותו החבור שלא נזכור בו כי אם מצות
דאוריית' וזה החבור ב'כ' מצוי אכלם כבכל ולא בארתי סס
הספרט סים בין אלפים אמת וכין יכ' מיל לפי שאין כונת

אותו הספר לרעת תלמוד המצות לא ידעת עבייביסם
בלכר ואמנם כחכור ביארנו זה כפי כונת וס'ר אם כן
צריך שיסתכל הגאון הגדול ש'צ' מה שאמרנו בתשובתנו
המוקדמת הוא וכל תלמיד שבעולם וכל שיש לו מעט כ
ידעה וידע אם כסתר הקדמותינו אם לא
וזת שאכחנו אמרנו דכר זה ולסון טעלה המוספק בה
שאלת התלמוד אם אסור תחומין למעלה מעשרה או
אין אסור תחומין למעלה מעשרה כיכסה כמו סנתבאר
סס לסונו ונאמרנו ג' כ'קורס זה סההליכה במים כ
המועטים כמו זה רוב' לו' למטה מעשרה יתלה בזה אסור
תחומין ואחר אלה המאמרים אמרנו שאם יהיה לנו ספק
אם המים הם למטה מעשר' או למעלה מעשרה יהיה מותר
בסביל ספק דרבנן וזה כלו מכוואר והוא שאסור ההליכה
במים הפחותים מעשרה הוא אסור תחומין דרבנן ולא
דאורייתא ויהיה לו להסתכל דקרוק לסונו באמרנו ויתלה
בזה אסור תחומין והתלות הדבר אינו עצם הדבר ובארנו
בבאר סהשאלה אם אסור תחומין למעלה מעשרה או
למטה מעשרה אמנם היא כיכסה כמו סנתבאר בתלמוד ו
ואתם בני אדם כלכם החכמים מכם או שאינם חכמים
איך יתכן להיות תחומין דאוריית' על פני מים שלא תדרוך
בו כף רגל והוא כרמלית והם הנקרות כלם והמים בין
היו מועטים כין היו רבים הם כרמלית והטלטול בהם
אפי' כלאף מיל אמנם הוא אסור מדרבנן וכל שכן שזה לא
יעלה בדעת דרכי רב רחד יומא שיהיה בהליכה במים
אסור תחומין דאורייתא ממחנה ישראל שהוא רשות הרבים
והלא ידע שאסור הטלטול שיש בו חיוב סקילה אמרו בו
המעביר ארבע אמות ברשות הרבים מקורה פטור לפי
שאינו רומח לרגלי הדבר כן כלי ספק המהלך יב' מיל על
פני המים המועטים פטור לפי שאינו רומח למחנה ישר'
וכבר בארנו מה שחייב בזה מן הגנות שיהיה המעביר
על פני המים אסור מדרבנן והמהלך לוקח מן התורה
זכורא עולם עד עלינו שמעולם לא חשבנו שיתעלם זת'
מעייני תלמיד חכם שיהיה צריך להאריך בו זה האורך
הגרול וכל שכן כשאה שישל השוא כרי לידע האסור כ
והמותר ואין כונת השוא לבכל הרשויות ולא דקדוקיהם
אכל מה שמיוחד בכונתו ואנחנו הערכנו על מקום ה
הראיה על זה והוא היות כל הדבר כלו בתחומין דרבנן
ואיך לא הסתכל ב'כ' ברברינו שלא זכרנו בזאת התשובה
שעור תחומין ואינו מקום זכרנו
אפים אמה ולא אפים מיל ולא רמזנו לשיעור כלל סקנתו
מן התורה וקנתו מדרבנן ו ולא הסגחנו בכמות ההס'
אלא באיכותו אם הוא יבסה כרי שיהיה בו אסור על ת
תורה ודאי למטה מעשרה או דכר אם הוא למטה מעשרה
ויהיה בו אסור מספק או שיהיה ים ויהיה מותר לכתחלה
למעלה מעשרה ואסור מדרבנן למטה מעשרה והוא ר
מאמריו בו יתלה אסור תחומין והנה התבאר שההליכה
על פני המים ז"ל למעלה מעשרה מותר לכתחלה לא יתלה
בו אסור כלל ו נסההליכה על פני המים פחותים מעשרה

אמר מדבריהם ויתלה בו אומר תחומין ויהא מדבריהם
לפי שאין עם אומר תחומין דאורייתא .
התשובה אשר השיב הר"ם במ"ל :

נשלמה

עוד זאת שאלה שאלה אל הרב הגדול המובהק
הר"ם במ"ל על דבר קריאת
התורה בכל יום של ספר אם אין ספר תורה מהו שיקראו
בחומשים כצבור ויברכו לפניו ולאחריו או ימנעו מן
הקריאה כל עקר וכן בספר תורה שאינו עשוי כהלכתו או
בספרי של קלף שהם ודאי פסולים אם מותר לכרך הקורא
בהן או אסור לכרך :

התשובה

השיב להם מותר לכרך ואין הכרחה
על הקריאה בספר כמו הכרחה שעל
ביטול לולב או ישיבת סוכה שאם היתה פסולה או לולב
פסול במצאת הכרחה לבטלה שהמצוה היא בטילת לולב
או ישיבת הסוכה שעליה הוא מכרך ואם הם פסולים לא
עשה מצוה וכאן בקריאת התורה היא המצוה בין שקרא
בספר פסול ואפילו קרא על פה יעצמה של קריאה היא
המצוה שעליה מכרכין הלא תראה שהקורא בשחר קורא
שיתפלל משנת או תלמוד או הלכה או מדרש מכרך ולאחר
כך קרא או דורש תהא למדת שההגיה בתורה היא המצוה
שעליה מכרכין וזהו ההפך שלא הרביעו בו חכמי
המורה ואמרו שהמכרך בתורה בספר פסול הרי זו כרחה
לבטלה וראויה לדבריהם מה שאמרו ז"ל אין קורין בחומשין
בצבור מפני כבוד הצבור וכי יש פסולות בעולם כמו
פסולות חומש אפילו היה ספר תורה חסר אות אחת פ
פסול וכל סכן חומש ולמה נכתבו הטעם מפני כבוד הצבור
והיה להם ליתן טעם מפני שהוא פסול ונמצאת כרחה
לבטלה וואם תאמר שהקריאה זו בלא כרחה למה כאסרת
וכי יש בעולם מי שעלה בדעתו לאחר קריאה שחייבין
עליה לקרותה בצבור שהן סכנה או שלשה או כיוצא בהן
הוא שאין קורין בחומשין מפני כבוד צבור לא מפני ש
שהכרחה לבטלה ועל זו סמכו כל אנשי המערב והיו
קורין בספר קלף ונזרי בלא עבוד כלל ומכרכין לפניו
ולאחריו בפני באובי העולם כגון רבינו יוסף הלוי ור'
יחזקאל הלוי וכיוצא בהן ומעולם לא נשמע בזה פוצה פה ו
נחשבף לפי שכלם בעלי בינה וחכמתם מיושב ומכוונת
ודעו שאין הכרחה תלויה בספר אם כשר הוא אם פסול
כיון שביארגו ואעפ"כ ראוי לכל צבור להיות להם ספר
תורה כשר ככל הלכותו וכו' ראוי לקרוא לכתחלה בצבור
ואם אי אפשר להם קורין אפילו בפסול ומכרכין מן הטעם
שאמרו וכן הורה רבי' חנוך הספרדי :

וזאת התשובה

השיבו גדולי כרובנה ע"ה
על זאת השאלה .
וזהו לטובם .
ועל קריאת החומשים ששאלת לנו
כך דעתנו נוטה . אמת הוא שאמרו רבותינו אין קורין
בחומשין בצבור מפני כבוד הצבור וכן הלכה : אך זה
השיב אל דעתך וכי ספר תורה שאינו קורין בו ושאלנו

עומדין מפניו מעובד הוא כהלכה למטה חסידי דמליח
וקפיה ועפיץ ומפני מה אנו מכרכין עליו וקורין בו
לא אנו סומכין על דברי האנשים ז"ל שאמרו שאין בידנו
מי שיודע לעכר העורות כהלכה למטה חסידי ורוב ספרי
תורה שלנו עשויין מלאה העורות שאין עבודין כהלכתן
ומוטב שתעקר מצות העבוד ממקומה ולא נתבטל מ
מקריאת התורה כמו שהתירו בספרי דאמרתא דסרי
לטלולין וצרי למקרי ביה משום עת לעשות וכמו שהתירו
גם כן בכתובת האברות והתלמוד דס הכי כתי בהותן
ספרים שהם מקומות רחוקים שאין להם ספר תורה מוטב
שיקראו בחומשין הכל בקריאת ספר תורה כשלמה או ש
סכנה ויכרך כל אחד בתקנו שלא יבטל מקריאת התורה
ועוד ראיה ממה שאמרו ז"ל אין גוללין ספר תורה
בצבור מפני כבוד צבור היבא דמתרמי דוכתא דלית להו
לא חד ספרא גוללין בצבור ולא חיישינן לכבוד הצבור
כדי שלא יבטלו מן קריאת הפרשה ומפני כבודך ולמען
יאמינו כי מאכלנו כשלא זה כתבנו לידך וחתמנו מקצתנו
בהו' טודרום בר'משה אברהם בר'יחזקאל
משה בר'יוסף . משלם בר'נתן . מאיר בר'יעקב
משה בר'טודרוס . ת

עוד זאת שאלה

שאלה אל הגאון הר"ם במ"ל
ולכהר עינין בטיבותיה .
מה פירוש כל היוצא במלחמת בית דוד נט כריתות כותב
לאשתו שנאמר ואת ערובתם תקח והא הא קרא במלחמ'
שאלו כתיב ולא ידענא להאי בתלוייה ועוד מאי שנא
מלחמת בית דוד משאר מלחמות לא שפיקי כינהו ספק
אתו ספק לא אתו ואכן אטובותיה דמר סומכין וכחבל
ענותנותיה אתלינן באורכות שתין קמיה דספרא דבת
כתר התורה גולת המנונה יאכל מרוח קדשו עלינו ויורנו
באורחות תורתו התמימה .

התשובה

זה שאמרו למלחמת בית דוד וכן כל כיוצא
בה כלומר מלחמה שהיא על פי בית דין
סמנאזו בעלי המלחמה דריקים שהרי הם עוסקים במצוה
ולפיכך מדקרקין על עצמן וכותבין נט להוציא אותן
המלחמות של חבר הקוסרים שכולם תשעים גמורים היו
כגון אנשי הצבא של ירבעם ואחאב וחכריהם . עם רשעי'
ירקב : אבל מלחמת בית דוד וכיוצא בה כל אנשי הצבא
בחוקת דריקים הן ואין אדם דריק חסור לעשות מכשול
לאחרים לא כהיו לא כמותו וכו' דריקים לכרחה ולך
יהיב סולטן ויקר ומלכו וירכבא . משה בר'מיימון
עוד שאלה אחרת שאלה לגאון ז"ל על דין
האשה שהיא תחת בעלה

ומחמת לטוב לנרעה משום מה יוצאה . מורדת מיקריא
או עוברת דת יסהרי היא בפירוש אומרת לו אינה יכולה
לטובל . וכרבתא לשאלו דבר זה מפני סנותכין בבאן
בכתובות וקבלה עליה פלגית לטובל כל עת שתנטרך
לדבריה י"ה הרב תנא בלא כתובה כדין התורה . ודעת

תלמידך משה שמעון מורדת יוצאה דהא אריא רבינו ע
 עלה דמילתא ולא מקדיח עוברת על דת לא אם כן שמעון
 דדה כדקא מסרם לת כדוכתא ו יורכו רבינו בזה
 וגם חספא חלמדי תינוקות שמכיחין מלאכת פמים והולכי
 להעיד עדות אף בכספיים לא בחנסי האין מלאכתם רמיה
 וגם עדותן איני יודע מה היא סהרי מסנה שלימה היא כ
 בכבורות הטוטל שכרו לרון דינו בטלי להעיד עדותו בטל
 ואשפ' דאיכ' דמפטי ליה וחוקמי לה כשהיה יודע לו עדו'
 ואיכא דדחיק ומעייגל במלא בקופא דמחטא ו ואמר שכר
 בטלא היא דסקלי ואכן לא סכירא לן כל מלמד
 תינוקות שבדאי שכימי מלאכת סכידן ואולי ומסהרי ו
 מחכוער הדבר כעייני סאנו פי ארונכו להסיר
 המכסלות מלפנינו

תשובה
 הדבר ברור שאסור ליקח שכר על עצמה
 של עדות אבל סופר שהוא ער טלוקח
 השכר על כתיבת הספר כוטל שכר לא על העדות ואילו
 מלמדי תינוקא' כשלא הימים כמה בטלות מבטלי מלאכתן
 בכל יום כדברים בטלים ויתמיד הם עוברים והלאה שלא
 יבטלו מלאכתן לא להעיד בלבד בחנם ומה שאמרת
 על דין האשה וראי שהעוברת על דת היא שהטעיית ארס
 בעלה ושמסתגו דהו והוא אינו יודע' וכן אשה שאומרת
 לבעל איני טובלת והרי איני לבינד והיא אינה בזמנת מ
 מלשמש מטתה גם זו הארורה עוברת על דת כמוהו ו
 וסנייהם עברו על דת מסת' אבל אם אמרה איני
 טובלת כדי שלא תשמישי וכמנעה מן הטבילה מפני דבר
 שהוראי שהיא מורדת לא עוברת על דת' ולא הנסים
 שכותבין להן תנאי זה בכתובתן אינן כמבער מן הטבילה
 דרך מרד לא דרך מיכות' ואינן רוצות לבער עצמן כ
 בטבילה כמים קרים' לא רוחצות עצמן במרחץ וטובעות
 בעליהן כשהינן וכמה פעמים שאלו אותי אלו שמהכימות
 עם בעליהן שלא תטבלו כמה סנים' וכשתבוא קטטה
 ביניהן ירצה לגרם יאמר לה השכעי לי טבולת לכוונתך'
 והיא אומרת אתה הרסיתני לשמך כלל טבילה'
 שאן הדייני' על דין זה שכל לפניהם כוונת זה' ישאל אפי'
 הודה הוא מחרימין אותו וקונסין אותו כמו הכתובה'
 לא שתטול זאת הזונה כתובה דלאו עכברא גבב לא הורא
 גבב' ואם יבפור ויאמר סקר טוענת מחרימין סתם כ
 שבכיו על מי שבעל בלא טבילה מדעתו ועונה אמן'
 ואחר כך תבא היא בלא כתובה' וכתב משה רבי
 מימון ז"ל

עוד שאלה
 מסאנו לנאון ז"ל' אשה שנשארת
 לראוכן וספה עמה כמה שנים ומית
 ולא ילדה ועוד נשאט לשמיעין וספה עמה כמה שנים ומת
 גם הוא ולא ילדה לו והחזקה עקרה' אם עבר סרים ארס
 ונשאט מחרימין סת' דין להוציאה מתחת ידיו או לא'
 וקאי דקיימא לן הלכה כר' עקיבא דאמר סרים ארס

תשובה

תימה גדול תמתי על זאת ה
 השאלה ששאל החכם הגדול ה
 הדיין הנכבד המהיר שמהו בורו וזה הוא
 מקום התימה ו מה הועיל היות זאת האשה נשאט
 לראסון ולא היו לו בנים' כן לשוכי וכי כל עקרה ואילוניית
 מותרת להבעל בעילת זנות' ומי הוא שחולק מן החכמים
 ז'ל בסרים ארס שבעילתו בעילת זנות' וכי על מקרה
 מלא יחלוק ארס לא יבא פבוע דכא וגו' אלא אם סרים ארס
 מותר בגיורת ומסוחררת או אינו מותר' למאן דאמ' קהל
 גרים איקרי קהל אסור בגיורת' ולמאן דאמ' לא מיקרי כ
 קהל מותר בגיורת' ולדברי סבל מעשה דכן מגוסרת
 מיבמו את אשתו אין בו קושיא כלל' מה נפסדך אם גיורת
 כשא כן מגוסרת הרי היא מתייבמת לדברי הכל' ואם כן
 מגוסרת עבר וכשא כת' ישראל הרי אשתו מתייבמת לחיפ
 סאינו סרים סתרי טענת שלימה סכינו ו' יט אסורות

ים אסורות לבעליהן ומותרות ליבמיהן ישראל כנסא מ
מותרת ויס לו אח ממזר וכו'. ואין דבר זה ספק ולא מ
מקום קשיא ומאחר שהבעלת חסרים אדם בעילת זנות
היאך לא יהיו בית דין מזהירין להוציאה כמו סחור מפור
בכריתא ואם בעלו קבו ואסור לקיימן משום שבאמר לא
יבא פנוע רבא וגו'. ולא שיכס הרברים אצל חלו הסוגי'
להדרת הרב המובהק שנזרעו חורו אלא אותה הקושיא ט
סהקטו במרא אליבא דר' עקיבא ואותן הפירווקין כ
שפירקו הקושיא הכהו אמוראי ולפיכך ראיתי לפרט כל א
אותה ההלכה כדי שיתבארו כל הענינים. וזה פירוטה
כיון שסנינו אמר ד' עקיבא אני אפרט סרים אדם
חולץ וחולצין לאסתנו שהיתה לו שעת הכושר אקשינן עליה
דר' עקיבא הכי. מיכרי שמעינן ליה לר' עקיבא דאמר
חייבי לאוין כחייבי כריתות דמי. וכסס טאם עבר
אדם וכסא אחותו או אחותאמו וכיוצא בהם אין אותה
הערה זקוקה ליכס כלל כך זה סרים אדם שעבר וכסא
אשה הנחיל והיא אסורה עליו בלאו אינה בת חליצה ויבוס
לר' עקיבא ואין עליה זיקא כלל. והיאך אמר ד' עקיבא
שהיא זריכה זו אסת סרים אדם. ופריק ר' אחי אליבא ו
דר' עקיבא ואמר אדם סרים אדם גיורת כסא שהיא מותרת
לו ואין כניסואיה אסור לאו כלל ולפיכך היא זקוקה ליכס
ומפני זה אמר ד' עקיבא שהיא חולצת. ושליכן ליה
אי הכי יבומי כמי תתייבס כלומר מאחר שאין בניסואי ס
סרים זה שמת אסור למה אמר רבי עקיבא חולצין את ח
אסתו יבומי כמי תתייבס. והאדרבה אין הכי ואורי שאל
רבי יהושע שמעתי שהסרים חולצין וחולצין לאסתו אמר
איהו כמי חולצין. ואמרין דיקא כמי דקתני העיד רבי
יהושע בן כתיבא על בן מבוסת וגו'. שמש מינה שאסת
סרים אדם בת חליצה ויבוס היא אפילו לרבי עקיבא
ואי איפשר להעמיד דין זה אליבא דר' עקיבא אלא כנסא
גיורת שאין עם איסור כלל. וכא רבא והקשה קושיא
על פירוק זה ואמר היאך תוכל להעמיד זה שאמרנו כ
בסרים אדם שחולצין וחולצין לאסתו כנסא גיורת. והשיב
רבא מזו הכריתא רביא פנוע רבא וכוונת ספכה סרים
אדם וכו' עד ואסור לקיימן משום שבאמר לא יבא פנוע ד
רבא אמא בקהל עסקינן שהם בלאו היאך תהיה אסת סרים
אדם זקוקה ליבוס איבא דר' עקיבא שחייבי לאוין אצלו ד
כחייבי כריתות. לא אמר רבא פירוק קושיא זו אליבא
דר' עקיבא כך הוא שפלה לו אסת אחיו הכסר והוא כסר
שהרי היא זקוקה לו לייבוס ואחר כך כפצע וכעשה סרים
אדם ולפיכך חולצין ולא מייבס לר' עקיבא. וכא אביי
והקשה לרבא בפירוק זה ואמר ונתני אסור פגיעה ונרחק
עשה דייבוס מי לא תכן דכן במילא אמר וכו'. פירו' כיון
דאיסורי לאוין לרבי עקיבא באיטורי כריתות מה הועיל
שבפלה לו והוא כסר שבעשה סרים וכאמר ליבמתו בלאו
הכי תפטור מן החליצה ומן הייבוס אליבא דכולהו תבאוי

ועמדה הקושיא אליבא דרבי עקיבא היאך יוצא סרים כ
אדם חולץ ואם ייבס יוצא דלא אעפ' טיבמה זו בלאו על י
יבמה זקוקה ליבוס היא. ולא כך שמענו לר' עקיבא אלא ח
חייבין כריתות. וכא רב יוסף ופריק האי קושיא אליבא ד
דרבי עקיבא ואמר האי תבא דר' עקיבא היא דאמר בספק
החולצין דחייבי לאוין דסאר שהיא אנוסת חביו ומותרת
היא ממזר מחייבי לאוין גרידתא אינו כחייבי כריתות עד
סתהא אסתו פטורה מן החליצה ומן הייבוס. לא זקוקה
ליבוס היא אפילו לרבי עקיבא הילכך לדרבי הכל סרים
אדם חולצין וחולצין לאסתו ומיכמין לאסתו לא סכא כסא ב
גיורת ולא סכא כסא בת ישראל. וכן סרים אדם כל' דהב'
אינו מיבס אסת אחיו אסת חביו אסת חביו אסת חביו אסת חביו
וכן זה בן מבוסת שכתובתה אסתו בין שהיתה גיורת בין
שהיתה ישראלית ועבר וכסאה קרי זו התייבמה ליבמה. ה
הכסר לרבי הכל. ואם היה יבמה סרים אדם ועבר ובעל
זקנה ויבא כבט כסאר חייבי לאוין. וזאת האשה האמנה
חייבי בית דין להוציאה מתחת יד הסרים בעל כרחן. כ
כסאר הנושאי נשים בעפירה לא סכא היתה האשה מאסורי
לאוין דאורייתא או מאיסורי דרבי סופרים. מפריסין אותן
בית דין ואסור להתעלם מהם אפילו טעה אחת. ואם אין
כח בכית דין להוציא אותה מפני יד הגוים התקיפה מ
מחרימין את שניהם כרכים באיום גרול וכן מפשים אצלנו
ככל יום וככל מקום. והקבה יסיד חס לך האבן מכסרינו
וירים המכסולות מלפנינו אמן. והא ית' יודע כי מוטב
חיבתך כתבתי טורים לו ואפי חולה וטורד ביום ובלילה
סהרי אין לי פבאי ואמרתי טמא יחסרו אותי בגנות הדוח
ולפיכך הטירחתי עצמי לכתוב ומן השמים ירחם.
ושלום הדרת אופי ומיודעי ירכה ויגדל הוא הדרת כבוד
גדולת קדושת מרכא ורכא דאטולי ס' להדין המהיר
המורה דת ודין המזהיר אור המבינים הכהיר כחפנדך ו
וכחפן אחיך השט והשמחה בהגלחתך. על על זמעלת
תורתך. משה כר' מימון זצל.

תשובת שאלה

מארץ ישראל מן גר צדק ע
סהשיב הבאון רבינו משה זל
אח' משה בר מימון מכני גלות ירוסלם אשר בספרד זלחת
הגיעו לינו שאות מרכא ורכא עובדיה המשכיל המכין
גר הצדק ישלם לו פעלו ותתי משכורתו שלימה מעם
אחי ישראל אשר בא לחסות תחת כנפיו. סאל על
עסקי הברכות והתפללות כינד לבין עמך או אסת תתפלל
בכבוד היסלך לומר לאיניו ואלתי אבותינו. ואמר קדסנו
במזותינו וזכורנו ואמר הכדילנו. ואמר בחר בכו וסהמלית
את אבותינו. וסהוכא אתכו מארץ מצרים. וסעשה נסים
לאבותינו. וכל כיוצא באלו הענינים.
ישלך לומר הכל בתקנו ואל תסנה דבר אלא כמו
סיתפלל ויברך כל אורח מישראל כך ראוי לך לכרך ח

יחודה בר עצמו כפיא תקורא מאי טעמיה כי אב המון ב
 גוים נתתיך לשעבר היה אב לאדם מכאן והילך אב לכל
 הכריות ר' יהושע בן לוי אומר הלכה כרבי יהודה ואתא
 עובדא קמיה דרבי אבהו וחזרו כרבי יהודה
 הכה וכתב ר' לך טיש לך לאמר אשר נסכס מ' לאבותינו
 וסאברהם אב לך ולנו ולכל הצדיקים לל ת בדרכיו ו
 והוא לשאר הברכות והתפלות שלא תסכה כלום ו
 וכתב חספה בר' מימון זל

עיר שאלה

מן בר דק לבאון על הכל ב
 בירי סמים מוזמיראת סמים ו
 על מה שאמרת הקה כי כל מ
 מעשה כבי האדם אינם בבורה
 מלפני הכורא יתעלה הוא האמת שאין בה דומי ולפיכך
 כותבין לו שכר אם הלך בדרך הטובה ונפרעין ממנו אם
 הלך בדרך רעה וכל מעשה בני האדם בכלל יראת
 שמים הם וסוף כל דבר ודבר ממעשה בני האדם בא לדי
 מונה או לידי עבירה וזהו מה שאמרו רבותינו זל הכל
 בידי סמים כמוהגו של עולם ומטענו כגון מיכי אילנות ו
 וחיות ונפשות ומדעות ונגבלים ומלאכים הכל בידי סמים
 וכבר הרחבנו בפירוש מטבת מסכת אבות ענין זה
 והבאנו ראיות וכן בתחלת הספור הגדול אשר חרבו ככל
 המצות וכל המניח דברים שביארנו ססס כנויים על
 יסורי עולם והולך ומחפס בהגדה מן הסגדות או במדרס
 מן המדרסים או בדברי אחד מן הגאונים זכרם לברכה
 עד שימצא מלה אחת ישיב כה על דברינו שהם דברי דעת
 ותבונה אינו אלא מאמר עצמו לדעת ודי לו מה טעמה ל
 לכפשו וזהו אמר לך רבך וכתו של פלוני לפלוני וממון
 של פלוני לפלוני אם בורה טוה בכל היא זאת והדברים
 כפטוטס למח באמר בתורה טן ימות במלחמה ואים אחר
 יקחה ואים אחר יחללו וכיים כעולם כעל דעה י
 יסתפק לו דבר זה אחר מה סכתוב בתורה אלא כך ראוי
 למי שהוא מכין ולכו ככון למול רך האמת סיסים ענין זה
 המפורס בתורה עקר ויסוד שלא יהרוס ככין ויתר התקופ
 אשר לא תמוט וכפימצא פסוק מדברי הכביאים אן
 דבר מדברי רבותינו זל חולק על עקר זה וסותר ענין זה
 ידרוש ויבקש בעין לכו עד סיכין דברי הנביא או החכם
 אם יבאו דבריהם מכוונים כענין המפורס בתורה הרי מח
 טוב ואם לאו יאמר דברי הנביא הזה או דברי חכם זה ט
 איני יודע אותם ודברים סגבו הם ואינם על פטוטיהם
 וזה שאמר החכם בתו של פלוני לפלוני רך
 סכר או רך פורענות הוא זה שאם זה האים או זאת
 האסה עשו מונה סראוי ליתן סכרת בקן זיווג יפה ומטבת
 הקדוש כרוך הוא מזונן זה ליה
 וכן אם ראוי ליפרע מהם כזיווג סיהיה כו ה

השובה

לכרך ולהתפלל בין שהתפלל יחידי בין שהיתה סליח ע
 זכור ועיקר הדבר שאברהם אבינו הוא שלימד כל העם
 והאכילם וזרעם דת האמת וייחורו של הקכה וכיעט כ
 בע'ו והיה עבודתה והכנים כבי רבי תחת ככפי הסכיל
 ולמדם והורס ונות ככיו וכבי ביתו אחריו לשמור רך ו
 כמו סכתו בתורה כי ידעתי למען אשר יבנה את ככיו ו
 ואת ביתו אחריו וסמרו רך ונ'ו לסי כל מי סכתבייר
 עד סוף כל הדורות וכל המייחד סמו של הקה כמו סהא
 פתוח בתורה הלמידין של אברהם אבינו ע'ה וכני
 ביתקם כלם והוא החזיר אותם למוטב כסם שהחזיר כ
 אנטיציה כפז וכלמורו כך החזיר כל העתיד להתבייר
 בזואנו טבוח את ככיו ואת ביתו אחריו כמצא אברהם
 אבינו ע'ה הוא אב לזרעו הכסרים החולכים בדרכיו ואב
 לתלמידיו והם כל בר שיתבייר לפיכך יט לך לומר אלהינו
 ואלהי אבותינו שאברהם ע'ה הוא אביך ו יום לך לומר
 שהנחלת את אבותינו מלאברהם בתנה הארץ סכאחר לו
 קום התהלך בארץ לארכה ולרחכה כי לך אפתנה אכל
 סהוצאבתו מוצרים או טעשית כסיום לאבותינו אם רצית
 לסכות ולומר שהוצאת את ישראל ממצרים וטעשית כסיום
 לישראל אמור ואם לא סכית אין ככך הפסד כלום מאחר
 סככסם ע'ה ככפי הסכי וכלוית לוי אין כאן הפרס כיניכ
 וכיכך וכל הנסים טעעסו באלו כעשו לנו ולך חרי הוא
 ביטעי ואל יאמ' בן הככר הכלוה א' לאמר הכרל יכרלני
 ויעל עמו וכ'ו אין סוס הפרט כיככו וכיכך לכל דבר
 ונראי יט לך לכרך אשר ככר ככו ואשר כתן לנו אשר ת
 סכח לנו ואשר הכרילנו סככר ככר כך הכורא והכרילך
 מן האומות וכתן לך התורה שהתורה לנו ולגרים כתנה
 סכאמר הקהל חקה אחת לכם ולגר הגר חקק עולם ל
 לדוונתים ככס כגר יהיה לפני ע'ה תורה אחת ומטפט א
 אחד יהיה לכם ולגר הגר אתכם ודע כי אבותינו
 סינאו מוצרים רוכס עובדי עבודה זרה היו במצרים כ
 כמערכו בגוים וילמדו ממעשיהם עד ססלת הקכה מסה ר
 דבינו רכן של כל הכביאי והכרילנו מן העמים וסככיסנו
 תחת ככפי הסכינה לנו ולכל הגרים וסם לכלכו חקה אחת
 ואל היא יחוסך קל בעיכך אם אבחנו מתיחסים לאברהם
 יכחק ויעקב אתה מתייחס למי שאמר והיה העולם וכן
 חמורט כיםעיה זה יאמ' ל'הי אבי זהה יקרא בסם יעקב וגו'
 וכל מה שאמרנו לך כענין הכרבר'לא תסנה ככר ראייה
 לזס ממסכת בכורים תמן תכין הגר מכיח ואיני קורא
 שאינו יכול לומר אשר נסכס מ' לאבותינו לתת לנו
 וכסוהוא מתפלל בבית הכנסת אומר אלהי אבותינו
 וכסוהוא מתפלל כיון לכין עצמו אומר אלהי אבותינו וכסוהוא
 וזהו ססס מסנה והיא לר תאיר ואינה הלכה אלא כמו ס
 פוקטתם כירושלמי תן אמרינן קבי כסם רבי

היהיה בו קטטה ומלחמה תמיד מוזנוגן וזה כענין
שאמרו רבותינו ז"ל אפי' ממזר אחד בסוף העולם וממזרת
אחת בסוף העולם הקדוש כבוד הוא מכיין ומוזנוגן זה לזה
ואין הדבר הזה שיהיה לכל אלא לאלו שנתחייבו או ש
סזכו כמו שירש בעיני השם יתעלה וכל אן הדברים
הם כנתיים על מה שפירסנו בפירוש מסכת אבות כמו ט
סהבכת וחסם גדול אתה ולב מכין ים לך סהבכת
הדברים וירעת דרך הישרה וכתב משה בר מימון ז"ל
עוד שאלה לו מן הבאן ז"ל על אן הישמעלים
סאמרת שאינם עובדי עבודה זרה
ואמר לך רבך שהם עובדי עבודה זרה והאבנים סמטליכי
כתרופן הן למרקולים והסיכ לך שלא כהונן עד
שנתענכט ל לבך ונכלמת וקרא עליך ענה כסיל כאלתו

תשובה

על אלו הישמעאלים אינם עובדי עבודה
זרה כלל וכבר נכרתה מפייהם ומלכס והם מיוחדים
לאל יתברך יחוד כראוי יחוד שאין בו דופי ולא חפני
שהם מסקרים ומכזבים ואומרים שאנו אומרים שיש לאל
יתברך כזב גם אנחנו עליהם וכאמ' שהם עובדי ע'ז'
שהתורה העידה עליהם אשר פיהם דבר סוף וימינם וגו'
וקיא העידה עלינו שארית ישרא לא ישעו עולה ולא
ידברו כזב לא ימצא בפייהם לשון תרמית ואם יאמר
אדם שהכית שהם מקלסין אותנו בית עבודה זרה הוא'
ועבודה זרה צפונה כתוכו שהיו עובדי אותה אבותיהם
מה בכך אלו המשתחווים כנגדו היום אם לבס לשמים
וכבר פירשו רבותינו ז"ל כסנהדרין שהם השתחוה אדם ל
לכית עבודה זרה והוא סבור שהוא בית הכנסת הרי
לכו מסור לשמים וכן אלו הישמעלים היום כלם טוף
ונטים ככרתה עבודה זרה מפייהם וטענתם וטענותם כ
בדברים אחרים היא שאי איסור לאומרו ככתב מפני פ
פוסעי ורשעי ישראל אבל בייחוד הטם אין להם
טעות כלל ובאמת שהיה לישמעלים מקודם באותם
המקומות שלשה מיני עבודה זרה פעור ומרקולים וכמוס
והם עצמם מודים בדברים אלו היום וקוראים להם שמות
בלטו' צרכי פעור עבודתו סיפעור עצמו לפניו או סיכיה
ראשו ויבכיה ערותו למולו כמו שאלו הישמעלים משתחווים
היום בתפלות ומרקולים עבודתו רבנימת האבנים
וכמוס עבודתו כפריעת הראש ושלא ילבס בגד תפור
ודברים כלם מפורטים וידועים אצלם מקודם שתעמוד ד
דת הישמעלים אבל הישמעלים היום אומרי' זה סכפרע
ראשינו ושלא כלכס בגד תפור בתרופות הוא כדי סככע
לפני האל יתעלה ולזכור היאך יעמוד אדם מקברו וזה
סכסליך האבני' כפני הסטן אנו מוסליכי אותן כדי לערכו
ואחרים מפקחיהם אומרים ונתכין טעם בלמים
היו סם ואנו רובמים במקום הנלמים וכלומר שאין אנו מ

מאמיני' כבלמי' שהיו סם ודרך כויון להם אנו רובמי' אותם
ואחרי' אמרו מכהב הוא כללו של דבר אעפ' שעקר הדברי'
וסודם לע'ז' אין אדם בעולם מסליך אותם האבנים ולא
משתחוה לאותו המקום ולא עושה דבר מכל הדברים לסם
עבודה זרה לא כפני ולא כלכו אלא לבס מסור לשמים
ואשר הסיכך רבך שלא כהונן והעניכך והכלימך וקראך
כסיל עבירה גדולה כידו וחטא גדול חטא וקדוב בעיני
ססונג הוא וראוי לו לבקם מחילה אעפ' שאתה תלמידו ו
ואח' כיצום ויצעק ויתפלל ויכנע אולי יתכפר לו וימחול
לו הא' ית' וכי סכור היה זה ולא ידע סכסלטים וססה ו
מקומות הזוהרים התורה על הגר ואיה דבר וגר לא תוכה'
והיא אוכאת דברים לא אמר הוא האמת והיית אתה מ
התועה היה לו להסכיר לך פכים ולרבר לך רכות כל סכך
סאמרת אמת והוא התוע' ועוד שזה דורס אחר הישמעלים
אם הם עובדי ע'ז' אם לאו היה לו לחוש לעצמו על הכעס
סכעס עד סהכלים גר דקס סלח כדני' וכבר אמרו רז"ל
פל הכועס יהיה כעיניך כעובד ע'ז' דע שחוכה שחייבתנו
התורה על הגרים גדולה היא על האב ועל האם כצטוינו
ככבוד ומורא ועל הנביאים לסמוע להם ואיפס' סיכבר
אדם ויירא וישמע תמי' שאינו אוהבו ועל הגרים כוכו
כאהבה רבה המסורה ללכ ואהבתם את הגר כמו סנונו
לאהוב את סמו סכאמר ואהבת את' ל' לתיך והקפת'
ככבודו אוהב את הגר סכאמר ואוהב גר לתת לו לחם
ושמלה וזה סקרא לך כסיל תימה גדול הוא אדם שהכית
אביו ואמו ומקום מולדתו ומלכות עמו וירס הנטויה ו
יחכין בעין לבו וכא ונרכס באומה זו שהיא היום למתעב
גוי עבד מוסלים בו וזכיר וידע סרתם דת אמת ודק ו
והכין דרכי ישראל וידע שכל התקות גנובות מרתם זה'
מוסיף זה גורע זה מטנה וזה מכזב ומחפה על' דברים
אשר לא כן זה הורס יסודות וזה מדבר תהפוכות והכיר
הכל ורדף אחרי' ועבר כדרך הקדס וככנס תחת כפני
הסכינה ונתאבק בעפר רגלי משה רבינו ע'ה ורבן של כל
הנביאים וחפץ במנותיו ונכחו לבו לקרבה לאור כאור
החיים ולעלות למעלת המלכים ולסמוח ולהתענג כ
בשמחת הצדיקים והסליך פעולם הוא מלכו ולא פנת
אל דתבים וסטי כזכ' מי שזו מעלתו כסיל יקרא חליה
לך לא כסיל קרא' ס' סמך אלא מסכיל ופקח ומכין והולך
ככוחות תלמידו של אברהם אבינו שהכית
אבותיו ומולדתו ונטה אחרי' ומי סכירך את אברהם ר
רבך ונתן לו סכרו בעולם הזה ובעולם הכא הוא יברך א
אותך ויתן לך סכרך כראוי בעולם הזה ולעולם הכא ו
יאריך ימיך עד שתורה במספטי' לכל עדתו ויזכת
אותך לראות ככל הנחמות העתידות לישראל
והיה הטוב אשר ייטיב' עמנו והטכנו לך כיו'א
דבר טוב על ישראל משה כרכי מימון ז"ל

שאלה שאלנו לבאון זכלי התחיייה כפיטוט ידיים ורגלים אם מורים בה בדוקים אם לא יורנו רבינו ושכרו כפול מן השמים

תשובה אין מודין בה לפי שאינה כתורה ע שככתכ לפיכך אם טעו בית דין וחורו מהשתתחה לעבודה זרה בלא פיטוט ידיים ורגלים כטור י הרי אלו חייבין בקרבן שנגתן לפי פיטוטו בדבר שאין הדוקים מורים בו ו משה ברמימון זל

שאלה אם מעלין לכהונה על פי עד אחד וכו' **אחרת** אם מעלין לכהונה על פי עד אחד וכו'

תשובה ושאלתם מה הם המינחסים דעו שכל הכהנים סכומן הזה בחוקה הם כהנים ואינם מיוחסים והמיוחסים סיעידו עליו סני עדים שהוא בנו של פלוני הכהן ושהוא כסר וכן סני עדים על אביו שהוא בן פלוני הכהן ושהוא כסר וכן על אבי אביו הכל כעדים עד אים שאיננו צרי' כריקה בגון שהעידו סני עדים שאביו של זה או של זה ראינוהו משמש על גבי המזבח או ראינוהו כסנהדרין גדולה לפי שאין בודקין מן המזבח ולמעלה ולא מסנהדרין ולמעלה שכית דין הגדול היו בודקין עליהם ואחר כך ממינס אותם כסנהדרין או מניחים אותם לעבוד במקדש וכזה היו ס הסנהדרין עוסקין תמיד בבדיקת הכהנים כמו שנתברר בסוף מסכת טה' אפילו בא כהן מיוחס ואמר כני הוא זה וכהן הוא אין מעלין אותו על פי לינחסין עד סיהיו סס עדים שהוא בנו ושהוא כסר שמה בן ברושה הוא לפוס האי אמרינן סכהן מיוחס שנסא אשה כשרה כפנינו ויבא הוא ואשתו ובא הוא ואשתו ובנים כרוכין אחריה ואמר אשה סיבאת עמי הרי היא זו ואלו בניה אינה צריך להביא דאיה לא על האשה ולא על הבנים ואם מתה צריך להביא ראיה על אדם שהיא כשרה סהרי תוחוק כפנינו באשה כשרה ואחר כך יתיו כניה כרוכין אחריה מיוחסים וכל הראיות האו בסני עדים ו והפרס סכין המיוחס וחקתן המוחוק הוא שהמיוחס משמש במקדש ואוב' בקדשי מקדשים ובקדשי הנבול שהם מן התורה ואלו הכהנים סאינס מיוחסים אלא מוחזקים בלכד אינס אוכלים לא כחלה ובתרומה כזמן שהם מדברי סופרים כמו שנתברר בגמ' ימות ו ואינס אוכלים כחלה דאורייתא ולא בתרומה דאורייתא ואין צריך לומר שאין אוכלים בקדשי מקדש וכל סכן סאינס עובדין סאמר ויאמר התרשתא להם אמר לא יאכלו מקדשי הקדשים וצריך אשה לידע שאפילו בימי עזרא ע' לא היתה החלה ולא התרומה מדברי תורה ואפילו בארץ ישראל סכא' כי תבואו ביארר פולכם ולא ביאת מקנתכם וכימי עזרא ע' ביאת מקנת

היתה ולפיכך היו הכהנים סכהן כהנים המתיחסים ולא כמצאו אוכלים בתרומה כחלה בימי עזרא ע' ו מספר ברמימון הסמרדי זכל' שאלה אחרת מענין הקראים איך יתנהגו עמהם כמילת כניהם וכסאלת שלומם וללכת בבתייהם ומענין ייכס וכסאר עניינם ו תשובה אמנם אחי הככבר ותיקר ושורס הסכל ומדע העיקר בינותי מתוקף שלתנו כי נשא ורמה מעלתו ולדבר לאינו ולמצוותיו הוא חרד ולעומק הלכות יראה בקס לירד ולפי מה סארינו מן הסמים אשיב לפני הדרת ת גדולתו ואומר כי אלה הקראים סכוכים פה בנואמון וכארץ מצרים וכדמסק וכסאר מקומות ארץ ישמעאל ע וזולתם ראויים הם לחלקם מחלקי הכבוד להתקרב אלכל כמעשה יוסר ולהתנהג עמהם כמדת הענוה וכדרך ע האמת והשלום כל זמן שנס הם ינהגו עמנו כמתימות ס רסידו מהם עקשות פה ולזות ספטים מלרבר תועה על חבתי הרבנים שכדור וכל סכן כסימרו לסונס מלהלעיב ומתהלוצן כדברי זול' הקרטים התנאים חכמי המשנה והתלמוד סכדבריהם וכמנהגים הקבועים לנו מפייהם ומפי משה מפי הגבורה אנו הולכים וכזאת יכון לנו לכבדם וללכת לפאול כשלומם אפילו בבתייהם ולמול את בניהם ואפילו בסכת ולקבור מיתיהם ולנחם אכליהם כ וראה לדבר הא רתכן בגיטין פרק הניזקין כסופו מחויקין ידי **בס** כשביעית אכל לא על ידי ישר' וסאלי כשלומם מפני דרכי שלום ואיתמר עלה בגמרא רב הדרא מקדים לסו שלמא רב נחמן בר יבחק הוא אמר להו שלום עליך מרי כי תיבי דלא ליכפול ליה שלמא דלא כפלינן שלמא **בס** ותיבא לא ילך אדם בביתו של **בס** ביום הוצאתו ליתן לו שלום ואם מצאו בשוק ביום הוצאתו לו שלום כשפיר דפה וככבר ראם שמע מינה דסלא ביום הוצאתו מותר ללכת בביתו לפאול כשלומו ומעשים רבים כתלמוד יוכיחו כגמרא מעשה רבא כהדי ביה סיסך וכו' כדאיתא במסכת עו כפרק ראשון ואם **בס** כן קל וחומר כמי סכופר בכל חוקי ומורה כאל אחר יתברך סמו סמותר לנו לפאול כשלומם ואפילו בבתייהם אך אם ת מחללים בגלוי ראם מועדי **בס** המקודשים כימים הקבועים לנו אסוד לכר ישראל לכקדש ליום הקבוע להם כמה סכדאנו מלכס ואם כפס אדם יאמר האי דר' טרפון דאיתיה במסכ' סכת כפרק כל כתבי הקדש ירתכן ר' טרפון אמר אקפח אני את בני שאם יבואו לידי פירוט ספרי **בס** אני ו אסרוף אותם ואת אזכרותיהם שאפילו דרך רודף אחריו להורגו ורץ נחם אחריו לכשכו ואל יכנס בבתייהם אפילו בשעת הסכנה כל סכן ללכת לפאול להם לסלום סלא כ בשעת הסכנה האי לא קסיא תידי דהכחו מילי דכ' סרפון **בס** דכפרי כעיקר כהנו ודמו להכחו דדרסי כהו חכמים הרחק מעליה

מורה
בס
בס
בס

יהונתן

הרחק מעליה דרכך ואל תקרב אל פתח ביתה ואל תעברך
 חתונה ודמיין לחכמו דאיתמר עליהו ואל תעברך
 ואל תעברך ולא מעלין אבל הני דהכא כל
 אימת דלא סקרי בחיפוטתא לא חסבינן להו כותיהו
 ופלאיכ' להו יקרה ותהלינן לכתייהו כסכתא כל סכן בחולא
 היכא דבויר' להו בוירתא דידן ועביר' להו מילה ופריעת
 דדילמא כפיק מיכיהו זרעא מעליא וחדרי בתוכה
 והכי אשכחנן ליה לרבי' האיי גאון ז' כל ד'אמר הכי ולעין
 מילה מעולם לא נכמעו רבותינו עליהם הטלום מלמול את
 בנייהם של קראים כסכת כי אפטר שיחזרו אל המוטכ
 ואין תפסידין עליהם ודברים הללו באלו ע
 סבכל וככי'ונא כהס שמלין כדת חכמים וכאנהבותיתח
 ובמהל הממונה בבית דין ומתכנסין לכתיהן תלמידי
 חכמים ומתפללין כמנהג שלנו ואין מטבין מזהם כלום אל
 דברי ר' יהודה ורבינו האיי גאון ז' כל' ותביא מפרנסין
 עניי גנים עם עניי ישראל מפני דרכי שלום ומבקרין חולי
 גנים עם חולי ישראל וקוברין מתי גנים עם מתי ישראל
 מפני דרכי שלום כל סכן אלו סהם מתולעת יעקבי
 ויינס למי טבלי אין בו צד איסור סהרי יין כותים היה ס
 בחזקת היתר עד שמצאו דמות יונה בהר גריזים פי'רום
 לאותם שהיו טוככים כהר גריזים ואעפ' דמיעוטא הוו
 באיסור דין כדק' קבלו עליהו למיחס למיעוט' וחסו לדברי
 ר' מאיר דחיים למיעוט' וזו'ו על יינס ועל מחיטתם בזר
 רבן במל' כ'ו טל ר' יהודה חסיא ואעב' דלא קבילו ת
 עלייהו כדריהו דר' מאיר ודרכנן כדריהו אתו ד'אמי
 ור' אסי ועסאום כגויס בגורין דלא סני לישראל מיניהו
 בביטול רשות לחודיה אלא עד שיסכור ממנו מן הכותי
 כגוי בעלמא אבל הקראים אין כיינס טום איסור ואעב'
 דלית להו ולפני עור לא נתן מכסול מהמני אחמרא כל
 סכן היכא האכהו עתו מיכיה דשרי ליה לבר ישראל מינן
 למיטת' עינית' דנתן ככרה סוף פדק דס הכדה זה הכלל
 כל דבר שחשודים בו אין כ'אמני עליו פי'רוסו על
 הכותיים שלא חכני ישראל המה הא אם לא היו חשודין
 כאמנין ואפילו על תין ומדאמרינן כגמר' עלה דהא
 מתכתיין זה הכלל לאיתונוי מאי לאיתונוי תחומין ויין כסך
 ביון דחסידי עלייהו לא מהמני הא לאו הוו חסידי הוו כ
 מהמני כדאמרינן ברישא דהא מתניתין וי
 כאמנים לומר לא ק' רבנו עס הנפלים או לא קברנו
 ואוקמינן דקאי כהן דידהו תמן בההוא אחרת דקאמרי' לא
 קברנו וקאי' תרומה בידיה וקא' אכיל מיכיה קוסטא
 קאמר דליכא טום טומאה ואף על גב דלית להו
 ולפני עור לא נתן מכסול ויין דקאי תמן אכלו מותר
 לאכול מחיטתו ואף על גב דהא כרי'תא מקמי' דלבו'ו
 עלייהו להו כגויס בגורין אחמרא אית לן למיטת' מיכיה
 דכל סכן הוא דהני קראים דאיתנהו הכא בחמרא דדידהו

סרי כל סכן הכא דספו אינהו מיכיה דהא כדילי אינהו
 ממכע בני נטפי מזדרי ואי מסום אחתהא דאית ל'ו דלא
 טבלין כלל ואפילו גבי דתן איכא למיחס למגען ולא חזי לן
 לחד מינן לשרי ליה למסתי מההוא חמרא דנגען היה ע
 ויב'זו אחתהא ואי איכהו לא קסדי למגען של אותן מ
 האמהות דלא טבלי להו כלל וקימא לן דלא מיקרו
 כסמא דיהודים עד רטבלין איכהו כמי מרי'זו ולא מהימני
 למי'ו

שאלה אחרת

יורנו רבינו בית חמדרש
 עומד לדרוס בית הכנסת
 כשמתפללין בו מחזירין כניהם לדרוס דהיינו לארץ ק
 ישראל נמצאו אחוריהן לצפון דהיינו לבית הכנסת ו זה
 הדבר אם הוא מותר או לא ו אם הוא זה הדבר מותר
 הקוראים לאותם המתפללים רשעים מה רינס וסאר
 חזרות שאינם בית חמדרש שעומדות לדרוס בית הכנסת
 כשמתקבצין סס קהל במילה או כהתוכה כדבר מנהג יש
 להם להתפלל או לא ואם יש הפרס בין יחיד לציבור
 או לא ו ילמדנו רבינו וסכרו ככול מן הסמים ו

תשובה

כל החזרות הסמוכות לבית הכנסת
 סכמאז הכותל כינס וכין בית ה
 הכנסת מותר להתפלל באותן החזרות בין יחיד בין צבור
 בין סיהיו פני המתפלל מכוונות כנגד כותל בית הכנסת
 בין סיהיה כותל בית הכנסת כנגד אחוריו ולא חלק ח
 ארס כוז מעולם ולא עלה על לכ חכס שסמענו סומעו
 סיס כוז סום אסור בעולם דמ'מרא דרכ טובא אינה אלא
 בבית הכנסת שעומד לרחכה ופניו מכל סכבינו כמנא
 העומד אחורי בית הכנסת תזה ומתפלל ואחוריו לבית ו
 הכנסת מזולז לבית הכנסת וסרי הוא כ'אותם סאמר בהס
 נאחוריהם אל היכל ה' סקרי בית הכנסת עומד כאמצע
 כמגדל וכל בית הכנסת מקדש הוא אבל העומד בתוך
 ביתו ומתפלל כנגד ארץ ישראל כראוי נאחוריו אל כותל
 ביתו שהוא כותל בית הכנסת אין כוז זלזול ולא יראת
 כמי שמחזיר פניו מכנגד היכל טאין הדבר כיכר נראיה
 לדבר המעשה שהביא על דתין מימדא דההוא כברא דהוא
 קא מנלי וכ' חלק וזו חייטא לשון אחר טייעא חזייה וכ'
 וכי בתוך ביתו היה עומד אלא כריך היה בתוך הרחוב
 ולפני'ך כשעבר הערבי כדרך נראה אותו שהחזיר פניו
 כנגד ארץ ישראל וכמצאו אחוריו לבית הכנסת הרב
 כוז דבר פשוט וידוע לכל ככל מקום החזרות סמוכות
 לבתי כנסיות והעס מתפללין סס לכל רוח שתיהה כנגד
 ארץ ישראל וכל מי שחלק על זה מן התלמידי ראו'ו להודיעו
 והאמיר סביארנו ואם עמד בעמלוקתו ראו'ו לסתקו
 בכזיפה ואם קרא בשם רשעים לאותם המתפללי' בכתיס
 וזקף וחס'ו דהוא יסא כד'יק'א וס'ו וס'ו וס'ו וס'ו

רוב העם סכל המחרים על דבר מדברי הרשות כגון
 חרם זה יתחייבו הכל לקבל חרם זה אין הדבר כך שאין
 החרם אלא לסגן אריות וארור בו לא בו טבועה בו כידוי
 בו. כמאז זה העובר על חרם שהחרימו בו. והוא לא
 קבל על עצמו חרם טבועה אינו חייב כלל. שאין בעולם
 מי שעלה על דעתו שזה יסבב וזה יאסר. אבל כידוי
 יתחייב אם היה אותו דבר שהחרימו עושהו דבר שהעושה
 אותו חייב כדוי. אבל על דברי הרשות שאין בהם סוס ע
 מצוה אסור לאדם להחרים על אחרים שיבטאו או שלא י
 יבטאו. אבל לעצמו ולכל מי שירצה ילו רשות להחרים.
 וכל אלו שסבבבו או שהתפישו עמון במרם זה יאסר להם
 לשמוע רשות אדם לא יהיו במקום שיאמרו בו מרשות מ
 פלוני בין חי בין מת ולא יכתבו ולא יחתמו בסטר שכתבו
 בו מרשות פלוני. ואם הזכירו סם ראש הגולה או ראש
 הישיבה או סם סר מהם או סם כל מי שירצה ולא יאמרו
 מרשות אלא יסבבו אותו ויקלסו אותו וירחמו על אבותיו
 דיתפללו עליו בבית הכנסת הרי זה מותר והוא שלא יהיו
 כופין את העם ואומרים שאין אדם עושה כך וכך. אלא
 אין אדם נושא אשה או כותב סטר עד שיהיה בו סם פלוני
 או עד שיבקשו עליו רחמים סבבו ענין הרשות שסבבבו
 עליה. ולענין זה קוראין כל העם רשות. וכבר דרש הלך
 אחר לסגן בני אדם. וכל אלו הדברים על פי סאלתכם
 שאחרתם שהיה החרם שלא ישמעו רשות אדם בעולם.
 אבל אם היתה הטבועה כמו ססאלו ממני מקנתכם וכתבו
 בוסח החרם ואמרו סכך החרימו על מי שיחזור מהיום
 והוא והלחה ישמע לאדם רשות כסוכה ולא כטבה ולא
 דבר ולא תסמיה לא עלי ספר תורה ולא פי כתאב ולא
 עלי פי מן הברכות עד א'ת'ק'פ'א'ט'ט'ה. זהו הנוסח ססאלו
 לי. ואם כן הוא החרם וכנוסח הוא היה אסור
 לכל מי שקבלו או התפישו עצמו בו לשמוע זכירת סם ר
 ראש גולה או ראש ישיבה או ראש מן הראשים לא כרכים
 ולא על ספר תורה דרך כבוד והרור לאותו הנכבד הנזכ'
 כדרך שמזכירין סם ראשי הגליות וראשי ישיבות וסאח ו
 השרים והגאונים במועדות או בשכתות או בעת קבוץ
 דברים. ואף לפי מהם זה סכתבו אם אירע דבר לזה הסר
 הנכבד ר' צדוק ס' ל'הזכיר שמו וסם אבותיו כע כגון
 שיסא אשה או יולד לו כן זכר או יעלה לקרוא בתורה מ
 מזכירין אותו ומקלסין אותו כראוי לכבודו ומזכירין
 אותו בכל מיני כנויים שירצה וסם אבותיו הקדושים ז'ל'
 ואומרין כן פלוני הבאין ראש ישיבת ארץ הנזכ' וכו' ו
 ואין בזה סוס אסור על כל הנסכעין ששמעו הדברים אלו.
 וכן אם נתן דבר לזדקה וכרכוהו כרכים כדרך שמכרכי
 כל מתקרב מזכירין שמו בכל כנויו וסם אבותיו בכל ע
 כנויותיהו ואין בזה חשש איסור אבל אם לא יארע סם דבר
 אלא יזכירו שמו וסם אבותיו כרכים בטבועות או במועדי
 יבקשו עליהם רחמים כדרך שהיו עושין מקודם לראשי

אלו אם קרא ליחיד ירד עמו לחיו ואם לרבים קרא כך
 או לאחר מתלמידי חכמים הרי אותו הקורא בו כדוי
 ואין כרכים אלו ספק ולא הכרע דעת אחרת.

משה בר' מימון ז'ל'

תשובת שאלה ססאלו לרבינו משה ז'ל'.

והסאלה ססאלתם על ענין
 אותה החרם שהחרימו מקבתם על הרשות. כוסח
 דכריכם כסאלת כך היה. אחרתם שהחרים היה
 שלא ישמעו לאדם טבעולם לא לראש הגולה ולא
 לראש הישיבה. כל מי שהיה עומד בבית הכנסת
 בשעת החרם וענה אמן כתחייב בטבועה. ומי שלא ענה
 פטור מכלום ואינו כריך לסמוס אלוכיו ולא לעצום עיניו
 כמו שאמרתם אף על פי שהוא עומד בצד המחרים אפילו
 היה אוחז ספר תורה כסעת החרם אם לא הוציא סכועה
 מפינו ולא ענה אמן פטור מכלום. קל וחומר למי
 סל א היה בבית הכנסת. וכל אלו שלא ענו אמן או שלא
 היו סם כסעת החרם אם קבלו עליהם אחר כך כגון ע
 שאחרו לאחר מן הנסכעין גם אלו כמורך. או הרי קבלנו
 על עצמנו מה שקבלתם וכל כיוצא בעניינים אלו אינם
 פטורין סהמתפיש בטבועה חייב הוא ולפיכך כל ס
 שהתפיש עצמו בו וכל שקבל עליו חרם שהחרימו רבים
 כסעת סמועתי או ענה אמן אם כתחרט ורצה להתיר
 סכועתו יתיר לו החכם. אבל כריך להיות הדבר כרכים
 סכל דבר סכוכין כריך מנין אחר להתיירו. אבל
 ודאי אותם שלא שמעו או ססמעו החרם ולא קבלוהו ולא
 התפישו עצמן אינן חייבין מכלום. ואם רצו להכניס
 עצמן ברשות כל מי שירצו הרי זה מותר להם מוסם ע
 סכועה. אבל אסור להם מענין אחר מוסם
 לא תעשו אגודות אגודות. אלא כך חייבים כל
 בית ישראל הכניס אים כסם יעקב המחזיקים בדת מוסם
 רבינו עליו השלום להיות כל עדה וקהל מישראל אגודה
 אחת ולא תהיה כיניהם מחלוקת כסום דבר בעולם ו
 זאתם חכמים וכבוכים ויודעים מהו עונש המחלוקת
 וכמה רעות גורמת ואם היו אלו הנסכעין מיבטאו ו
 תחוסו למיעוט בטלו כמיעוטן ויעמדו כסכועתן
 וגלוי הוא סכל מי שלא ענה אמן ולא התפיש עצמו אבל
 כיהב איסור כל אלו הסנים ולא שמע רשות מפני טעלה
 על לבו שהוא חייב אם שמע רשות מעת שהחרימו הרי ז
 זה מותר לו להכניס עצמו ברשות כל מי שירצה אחר כ
 סיודיעוהו שהוא מותר מפני שלא נסכב ולא התפיש
 כסכועה. וזה שאמרתם שהרבה חכמים גם הנשיא ראש
 גליות ז'ל' הורו סזה החרם בטל מעיקרו ואינו קיים איני
 יודע מאי זה טעם אמרו דבר זה שמא לא אמרו אלא על
 אותם האנשים שלא קבלו עליהם וכן הדבר טזה סידמו

בליות או לשאר הסרים הרי אותם הנשבעים שלא יסמנו
לא כשכח ולא זכר ולא תשמייה אסור להם למועז. הרי
הרואנו בדבר זה יותר מדאי עד שלא כסאר דבר לשאול
עליו פעם אחרת בענין זה. וכבר השכנו על ענין זה
על הסאלה שכאת ממקבתם על זה. והקבה יטע ביכס
אהבה ואחנה שלום וריעות ויסיד את לב האבן מבשרינו
יתן לנו לב בסר עד שדע האמת וכרדפה לעבוד את א
כמניה עלינו וכן יהי רצון. משה בר מימון זל .
שאלה מהגאון ה'ס' כמזל. כסיאכל ידק כלילי
הפסח ומכרך בורא פרי האדמה אם יכרך ב
בסוף אחריו או לא יכרך עד סיגמור ההגם ויכרך על
המרור באחרונה .

תשובה יכרך אחריו מפני שההגדה מפסקת וכסיאכל
המרור יכרך תחילה ואחר כך יחזור ויכרך
אחריו לבסוף. משה בר מימון זל .

שאלה אחרת מהגאון זל . קדידה של רייסא
טמטהין אותה על גבי כירה
בשנת למחר כסמורדי' את הקדידה מעל הכירה מכניס
בה עץ הפרור ומניסין בה תרבה ומערכין אותה ומכין
אותה בעץ הפרור עם נרדי הקדידה או בתוך הקערה ר
עד שמתערב הכסר והריפות והמי' ונסימך ותעשה כולם
בוף אחד ופעמים מסירין מים מעל פניה . ואחר כך
מערכין אותה . ופעמים מוסיפין לה מים חמים לפי מה
שהיא צריכה כל אלו המעשים אסור או מותר .

תשובה ודאי שכל זה מותר הוא שהרי בפירו'
תכיבא השום והבוסר והמלילות סרקן
מכעור יום ר' יסמעאל אומר יגמור מפתחסף . ר' עקיבא
אומר לא יגמור . ואוקימנא דבמחוסרי' שחיקה פלוני ר
ואפסיקא הלכה למעשה בר' יסמעאל וקל וחומר הדברים
אם מלילות שהם מחוסרין שחיקא מותר לגמור שחיקתן
בשבת . הריפות שכבר נסחקו ונתבסלו כל צרכן ואינו
מחוסרין אלא עירוב בלבד לא כל סכן . ואין לנו איסור
בזה הענין אלא מחוסר דיכה בלבד . כמו שנתברר שם
בצריך דיכה כוליה עלמא לא פליגי דאסיר .

ואין הריפות מחוסרין דיכה שכבר רכזו אותן במדוכה כל
צרכן ונתבסלו כל צרכן . ואינן מחוסרין לא מעט שחיקה
ועירוב ונתיבת מים חמין לתוך הקדידה מותר ולפי' מותר
לעשות כל אלו המעשים אחר סמורדי' הקדידה מעל
הכירה שאין כאן אלא שחיקה ובתיסה בלבד .
משה בר מימון זל .

שאלה ששאלו ל'מ' במזל . מי פסכע שלא יפרוס
ליס מפני כבוד אב ואם ולאחר בן קנטי הזמן
גרס לו ונשבע לפרוס ואם לא יפרוס יתחייב לתר
חמשה דיגרים לעניים מה דינו ואי זה דבר יכול מלפוטרו
התפשט בסכנות או שהרי הוא מתחרט בסתיחן וסכנותו
פניה כך תיקה או לארץ ישראל או לפיתון .

צדק לנו . **תשובה** **תשובה** **תשובה**
ואם הוא מויד ויודע שזו סכונת
שוא וכשכע חייב חלקות כין פירס לים כין לא פירס . ואם
לא ידע פטור . ומאחר שנתחרט יש לו להסאל על איזו
מסתי הסכונות סירבה . ואם ירצה להתיר מסתי הסכונות
ויתחרט על סתיחן יתיר ותהיה הרשות בידו כין לפרוס
ביס כין שלא לפרוס . ולא יהיה סס עונס . משה בר
מימון זל . **שאלה אחרת** על דין אשה שנתחייבה
בעלה בארץ אחרת והיא

תוכעת כתובתה בבית דין . תכח בית דין יפה להגבות
לה כתובתה מכסי בעלה אם לא . כי אמ' אחד מן הסופטי'
יש בח בבית דין להגבותה כתובתה ואינו אלא המתמיה'
סתי כותב להו לכשתבטא לאחר תגו לה כל מה שכתב'
ליכי והיא אינה יכולה להכסא כל זמן שהיא בחיי בעלה
אם לא יגרסנה וכתובתה לא נתנה לגבות מחיים .

תשובה דרך הדין סלא ליטול כתובתה עד סיגרסנה
או עד טימות עדיין היא אשת איס . אבל
באוני מורה ומערב כולם הירו שתטול כתובתה אם רצתה
וכן מעשים ככל יום לפינו בדבר זה . ודבר קנס הוא
לדבר זה לזה הרשע וסמכו על זה שאערו ד'זל הסקר בית
דין הסקר ומדרך זו באו להוראה זו וכך הורו וכן אכנ
עושים תמיד סכל מי שספקאד אם כפלה לו ירוסה ע
תנתן לכניו הספרים ואם אין לו כניס בישראל תנתן ע
ליגרס אחד הראוי לירס כאלו אם לא היה זה הרשע מצוי
בעולם . וטעמם גם כזה הדין הסקר בית דין הסקר .
וגם אכי אמרתי בדין זה שתטול בלא שכונע כלל הואיל
ומסנס הסקר אכי כותן לה כתובתה וכזה ראוי לדון .
משה בר מימון הדין זל .

שאלה אחרת ראובן היה נוסא ונותן בחוץ
ויצא ליטא וליתן במנהגו ב
ככפרים של עכו וכו' אצל יהודי אחד והסקיר כליו סה'
ולקח מהם מקנת והלך למכור בעיר אחרת המתין יום פ
יומים ושלטה ימים ולא בא אז תביא שאר כליו לאשתו
ו שאלה עליו אמר הלך ולא חזר . לימים עברו יהודים ל'
מפני עכו ורךסס אמרה להם בגויה אחת ואין אתם תולכי'
אמרו לה לכפר פלוני אמרה להם לא תזונו מכאן לכו ב
וחזרו לבתיכם שמה יארע לכם מה שאירע ליהודי אחד .
שאלה מה אירע לו אמרה יצא מעיר פלכית ללכת אל עיר
פלכית יצאו אחריו והדגהו . שאלה מאין תדעי זה
האים אמרה הוא היה מודעתיו כשהיה בעכו ועושה'
מלאכותינו וספרה להם דמותו וכשבאו העדים השומעים
אל בית דין סכעכו הסיחו האשה על פיהם ויש אכלינו מי
שמחזה בדבר ויביא ראיות והם יביעו אל סער דינו סל
אדוכנו יורנו ויקבל סכרו מן הסס יתברך .

תשובה זאת האשה מותרת היא להכסא סזו הגויה
מטיחה היא לפי עומה ואף על פי סחורו וסלא

הקדושים בכל המצות מברך עליהן עובר לעשייתן ויחר
 כך מברך טבע ברכות על כוס אחר או על אותה הכוס
 ומפני זה היו גדולי החכמים בעריכו מברכין תחלה על
 כוס אחר ברכת אירוסין וטועם כרי שלא תהא ברכה
 לבטלה ונותן הקידושין מיד ומביאין כוס אחר ומברך
 טבע ברכות וזה שראינו במזנים שמאדם וז"ל מברך
 ברכת אירוסין וכיסואין על כוס אחר וראי טעות הוא
 מהם וברכה לבטלה היא שהם מברכים על המצוה אחר
 עשייתה ואין ראוי לעשות כן ולא לכתוב במנהג זה וכלת
 בלא ברכה אסורא לבטלה מברכין וזה שאמרו בברכה
 לחזק הדבר בלבד ומי שנשא ולא בירך חוזר ומברך טבע
 ברכות אפילו לאחר זמן הרבה

תשובת שאלה על ענין כספים אין להם סמיכה
 לא בקרקע דבר ברור הוא שהם
 אין להם סמיכה לא בקרקע והם עשאו עס סלו ולא טמון
 אותם ואכרו או נכנכו חייב לשלם סתרי טבע בשלו ובשל
 אחרים שלא שומר כדרך הסוחרים שדרך סמירת כספיה
 בקרקע כמו שאמר שמואל ואין לו ראיה בכתובתו עם טמו
 דאמרינן ליה בשלך אתה דטאי ואי אתה דטאי בשלך
 אחרים וזה שהוכחתי ראיה מהסוחר גברא דאסקידו ד
 גביה זוי ואלמתיכהו לאימיה ואמרתם הנה לא הבריכו
 אותה דהא תמן אמרינן כימא לה לאימיה אמאי לא
 קברתינהו אמרה לא אמלי דלאו דידיה הוא דאי אמר לי
 דפקרון כינהו תהא קברנה פמעת מיביה סאלו ידעת
 בהם שהם פקרון היתה חייבת לשלם מפני שלא קברת
 אותם ודבר ברור הוא וכך אנו דנין תמיד ככל עת ודין
 זה שהפוטע בשלו וכשל חברו ולא שמר כדרך הסוחרין
 חייב לשלם ודברי הירושלמי שהביא בעל ההלכות א כס
 סותרים דברי שמואל ואינן אמורין במסקיד מעות כלכר
 לא בכל פקרון הן אמורים בין מעות בין שאר דגרים
 וטעם יתירתא אתא לאשמעינן והוא הטעם ששאלתם
 עליו שהם נתנם עם סלו ולא טמון אש חייב לשלם וכך
 כוסה הדברים של ירושלמי אמרתי שומר חנם חייב
 שכועה בזמן דליכא עדים אבל איכא עדים דלא כסע בת
 פטור אף מטכועה ואי איכא עדים דכסע חייב לשלם כ
 כדתבן במקום שבה ליתן את סלו אש ראוי לשמירה פטור
 ואם לאו חייב והו מסה הירושלמי ונא להשמיענו
 שאעפ"ש שהגבס במקום שבה ליתן סלו אש אינו ראוי ע
 לשמירה חייב ושמירת כל מין ומין ממייני הפקדון ש
 שמירתו לפי מה שהוא יש דברים ששמירתן להניח בבית
 בגון חבילי קט ועצים ויש דברים שדרך
 שמירתן להניחן בחצר בגון העול והמוחרים וכיוצא בהן
 ויש דברים שדרך שמירתן במגדל או בתיבה ונועל בגון
 חלי כסף וזהו ויש דברים שדרך שמירתן בנייה והן ע
 המעות ואם הניח דבר מהם במקום שאין שמירתו ככך
 ואעפ"ש סבתו במקום שבה ליתן את סלו חייב לשלם כמו
 שפירשנו בירושלמי משה כרבי מיימון ז"ל

וסאו אותה כמעשה דנוער עיר התמרים ו ואעפ"סלא
 הזכרים סמו ולא ידעה אותה כסמו כמעשה בניירן כ
 ואטופיא וכל לא הרברים חוזרין לעקר אחד והוא שאין
 מוקדקין בערות אשה עבוכה וכל המחמיר ודורש
 וחוקר ברכים לו לא יפה הוא עוסה ואין רעת חכמים
 כוחה הימנו שיעקר תקנתם בעפנה הקלו מסוס עבוכה
 דאתתא משה כר' מיימון ז"ל

שאלה עוד כשאל מלפני אדונינו באדונינו על דין
 יעקב סתיה לו בת והסיאה ולא היה כיביהם
 שלום ונרשה ולא זכר הכעל בעת הגירושין סוס דבר
 שכעולס וכעת סתיה רוצה לתכשא עמד הכעל ואמר
 איני לא ברשתיה אלא על מנת שלא תכשא לפלוני זה אמרו
 לו ערי הגט ועדי מסירה לא שמענו מפיך דבר זה לעולם
 ולא זכרת סוס מנת לעולם ילמדנו רבינו היאך יהיה
 המכת ואי אסתחות לפני רבינו כי איני יכול לומר דברי
 סכה כי כל תוסכחות אשר יאמרו כבוד אדונינו יותר מ
 מהם כפלי כפלים אבל אין לנו אלא שכבש מלפני אהינו
 ית ויתכשא שתביע מלכותך כחלך המטיח

תשובה אין בדברי הכעל כלל הואיל ונט יוצא
 מתחת ידה לאו כל כמיכה לשכוייה תכאה
 כנט ער סתיה עם עדים ותכשא לכתחלה לזה והוא שלא
 יהיה עם חסר אבל אם חס ואלום נטען עליה אעפ"סאין
 עם עדים ראוי לכל בית דין הגון שלא ישאו אשה למי ה
 סכחש עליה והיא תחת בעלה וחרובה שלא תכשא
 גרושתו לפלוני יכתוב בט סלם בלא טוס תכאי אותה בירה
 בפני עידי מסירה ויאמר לה קודם שתביע בט לידה ה
 בפניהם הרי זה ביטויך על מנת שלא תכשאי לפלוני וכתב
 משה כר' מיימון ז"ל

תשובת שאלה על ענין שח מברך כ' לא שח מברך
 אחת ואמרתם אמאי מברך אחת
 והם סכי מצות אעפ"ס שתי מצות הן ואינן מעכבות זו את
 זו הואיל וענין שתי המצות ענין אחד הוא מברך אחת ס
 שענין שתיהן בזכרון טכאמלמען תזכור את יום נאדתך
 וכתבי למען תהיה תורת יא כפיך ואינן דומין לברכות
 של כיסואין טכל אחת מהם על ענין כפני עבמו ומי
 חסר אחת משכע ברכות מברך אותה כשזכר ואין להסד
 סדר ומי שאין לו יין מברך ברכת אירוסין וברכת כיסואין
 על הסכר וכן מעשים בכל יום אבל על הפת לא שמע כך
 אדם מעולם ואין לדבר זה דרך מה מקום לפת ככאן
 ואין לנו ברכה מן הברכות שסודרין אותה על הפת חוץ
 מקידום היום כלכר לפי שהקידום הוא במקום העודה
 ובשעת סעודה אבל ההכללה או שאר הברכות אין סודרי
 אותן על הפת ואלו שמברכין ברכת אירוסין על כוס כ
 אחר וברכת כיסואין על כוס אחר סני כהלכה עשו וכך
 היו עושין תמיד בעריכו כמערכ ואם ברכו סתיהן על
 כוס אחר אין ככך כלום ואכל וראוי לכרך ברכת ו
 אירוסין בתחלה ואחר כך כותל לחסה או לשלוחה ע

תשובת שאלה

על ענין כל שאינו עולה
בסולחן מלכים וכו' תרי
ליטכי כיכחו חרף היא זאת
שהוא חי וכו' ועל האכל כמות
מותרין אם בשל אותן הגוי שהרי נאכלין כמות שהן ח
חיין ו אכל הירקות שאין דרכן להאכל חיין אר
סלקן הגוי אשורין משה בר מימון זל'

תשובת שאלה

על ענין שלמה שהטילו לכיס כל
דקטי לכו בשלה זו פשוט הוא ואין
לשאול ואתם הצעתם עצמכם דקדקתם ויבה הא בתבאי
לפי המעות תבאי מחן דבר שמייה וכי לו היה שם תבאי
איכא מחן דסליק אדעתא שהתבאי אינו מועיל כממון
וחלו התבה על כעל המאיתם סתיה רביע השכר והשלמה
חלקים לכעל איכא מחן דאמ' שאינן חולקין כמה שהתבאי
ביניהן והאי תימרא אינו גרין לאומרו כלל ואין הדברי
אומרוין לא בשתם שאמ' שמואל חולקין בשוה והקטינו
עליו מן המסכה שאמרה שלמה שהטילו לכיס שתי
חולקין לפי מעות ותרין רב נחמן שאם נשאו וכתבו
במעות ובסתנה עין הממון חולקין בשוה ואם היו המעו'
עצמן קיימין ופיחשו או הותרו מחמת טבעא חולקין לפי
מעות ואין כאן תבאי כלל אכל תיה כיניהם תבאי חולקין
כמו שהתבאי כיניהן וכבר ברור הוא עד מאד יוזה שאמרת
לא שייכין בבזרא כמו שדרכו לשאול ולמ' הכי שמואל מאי
טעמא וכו' לאו בכל מקום אומרוין הכי לא במקום ששני
תבאיין או שני אומרוין אומרוין ענין אחר ודכין דין אחר
זה נותן טעם לדבר כך וכך זה נותן טעם לדבר כך וכך
זה נותן טעם לדבריו כך וכך שואלין בבזרא ואומרוין ע
הנחיל ודברי סביהם שונים ושני הטעמים לדרך אחר מרא'
מפני מה זה מביא ראיה מטעם כך וכך ולא הביא ראיה
מטעם זה ומה הפריים כיניהם ואין כאן מקום לדרך
זו: משה בר מימון **תשובת שאלה** על ענין המעשר
בזמן הזה עיקר הדבר
בארן ישראל להפקיע מן המעשרות או אין לו ודבר
זה מחלוקת ר' מאיר וחכמים וכובר נתבאר בגיטין ס
בבבלי ובבמה מקומות מן הירושלמי שאעפ' שיש קנין
לגוי בארץ ישראל להפקיע מן המעשרות מן התורה
הרי היא חייבת מעשרות מרכרי סופרים כמבא דין
המעשרות בזמן הזה כך הוא מי שהיה לו קרקע בארץ
ישראל חייב בה בתרומות ומעשרות מרכריהם מפני
שהיא לקוחה מן הגוי ונותן מעשר ראשון ללוי כר' עקיבא
וכן הלוקח פירות מן הגוי מחוכרין בארץ ישראל חייב
בתרומות ומעשרות מרכריהם ונותן לכעליהן הכהנים
והלויים ומי שאין לו קרקע ולקח פירות בארץ ישראל אם
מרחו הגוי ונגמרה מלאכתם כיד הגוי פטורין שנאמר
ראשית דבכך ולא דגן גוים ואם מרחן ישראל כרשות הגוי
הרי זה מפריש מהם תרומה גדולה כלכר ונותנה לכהן
ומפריש מעשר ראשון והרי הוא לכעלים דאמ' ליה ללוי
קא אתיבא מחמת גברא דלא מציית לאיסתעבי כהדיא לפי

סאין כאכילת המעשר איסור כמו שיש בתרומה מעשר
ראשון אעפ' שהוא חלק הלויים אינו אסור לזרים לא חול
הוא ויאינו מפריש מסירות לא תרומות מעשר שנאמ' כי
תקחו מאת בני ישראל את המעשר טובלים שאתה לוקח
מישראל אתה מפריש ממנו תרומת מעשר ונותנה לכהן
וכל הדברים האלו מפרישין בבזרא דכבודות פרק ראשון
ומפריש מסירות לו מעשר שכי ופודהו ודין כל מעשר
שכי בזמן הזה בין מעשר ממפריש מן הקרקע שלו הכל
מחללו לכתחלה עד שיה פרוטה ומותר וכו' וכן סבית ע
המקדש קיים אין מחללין אותו לכתחלה לא בשיווי כמו
פנתברר בערכין פרק אחרון וכן תרומה גדולה בזמן
הזה הנחיל והוא מרכריהם מפריש כל שהוא ואין לה
טיעור כשמואל דאמר אפילו חטה אחת פטור את הכרי
ומייכין כביעור בזמן הזה וזה כלל גדול יהיה בדרך שכל
המזוות כוהנות בכל מקום ובכל זמן חוץ ממזות שכתפרי
בתן שאינן כוהנות לא בארץ או אינן כוהנות לא בפני
הכית והביעור אינו תלוי בפני הכית לא כוהב בכל מ
מקום שהמעשרות כוהגוים וכהדיא תנן בסוף סקלים
מעשר דגן כוהב בפני הכית וסלא בפני הכית משה בר'
מימון זל'

תשובת שאלה

על ענין מאמתי מוכין לסטרות
וכו' התחילו ישראל למנות
סמיטין ויובלות מסכת חמש עשרה שנה אחר שכבשו
לארץ לפי ששבע ששכבו ושבע שחלקו לא מנו מפני
שאין כל אחד ואחד מכיר חלקו ועיקר דבר זה בסברי
ונגדרה הלכה זו בבמה מקומות בתלמוד והיו מוכין
והולכין עד שחרב הכית כראשונה ושנה שחרב בה
סתחלתה מתפריי שאחר החרבן היא כי באב חרב היא
היתה מונחאי שביעית והיא סבת שם ושלמים ביובל של
שבעה עשר לפי שהחשכון מוציא שמונו בארץ ששה עשר
יובלות שלמים וכיובל של שבעה עשר חרבי ואם תוסיף
על המכין שמונו שבע שנים שכבשו ושבע שחלקו כמבא
טעמו בארץ שבעה עשר יובלים גמורים ארבע מאות
וארבעים משעת כביסתן לארץ עד כנין הכית ות' אפ' אמר
הכית הראשון וכיון שחרב הכית וגלו בטל המכין וכשעלה
עזרא ע'ה כסבייה התחילו למנות מסעה שעלה וקידם
בה את הארץ קדושה סבייה והיא היתה השנה השביעית
מכנין בית שכי וממנה התחילו למנות סמיטין ויובלות
סמכין ראשון בטל משכטלה הארץ ואעפ' סלא תיה יובל
בימי עזרא ע'ה' אינו יובלות כרי לקדש סמיטים שאין סבת
היובל עלה למכין שכי שבוש איבא דחכמים וכן הלכה לו
הם הדברים המתבארים מן התלמוד וכל לו הדברים הם
בבמ' ערכים פר' ששי ולפי חשבון זה כמבא הכית כראשון
ובסבייה חרב כמונחאי שביעית והיא השנה שתחילתה מ
מתפריי שאחר החרבן ודרך החשבון על מכין זה לידע
סבת השמיטה הוא סתוסף על מכין סטרות שלמים וארבע
לפי שבסבת אחד וארבעים לחרבן התחילו לסטרות כמו
פנתברר בתחלת עז' ותשליך הכל כ'ה' והשאר פחות מכ'

החליכהו סכנה טבעה ותרע בכמה שנים מן הסכונע
 אתה עומד ולפי הסכון זו תהיה סנה זו סהיא סכת שם
 נסמוכים וארבע מאות לסטרות פטית בסכונע והיא סכת
 עשרים כיוכל אבל מצאנו תשובה לבאון רבינו האי ז"ל
 עבייכה שמכין ראשון לא בטל וטעליו אנו סומכים אבל
 לא מכו ויכלות משחרב הכית בראשונ' לא סמיטיס בלכד
 ואמר באותה התשובה שהסכון הזה ירוסה הוא כידיהם
 נפטיא סדורה כפי הכל וכך נמצא כתוב בתשובו סקורס
 רבי' האי באון ז"ל מכמה שנים כרכרי הבאון ולפי
 חסכון זה נמצא הכית חרב באחרונה כמונאי סביעית
 כמו שאמרנו ותהיה סנה סהיא ארבע מאות וסמיכים וסם
 לסטרות סנת סמיטה ונהיבא ראה מהאי דאמריכל בתהלת
 עז' האי מאן רבעי למדע כמה סני כסכונע וכנ' דשמעת
 מינה דלא מינין יוכל לא סכעה סכעה בלכד מונה ולא
 הסניח על אר הדכרים סתפרטו במ' ערכים כלל כלו
 אינס כתוכים ויהדכרים מראים דהאי ממרא דבאון ח
 נחוסכבא דיליה זוויל אליבא דמאן דאמ' עורא עה לא כיכס
 לא זכר בעלמא עכד וקרושה דאסוכה קרשה לסעתא
 וקרשה לעתיד לכוא וזוויל ממרא קמא דאמריבן והוא
 דסליק אליבא דשמעתא חב' ערכים אליבא דמאן דאמר
 עורא ע' הקרס וקרשה דאסוכה קרש' לפעת' ולא קרשה
 לעתיד לכוא יודבר זה נחלקו בו התנאים והאמוראין
 כמו סכתברר בבב' שנועות פרק טני וכמה מקומות
 בתלמוד אולא שמעתא כמאן דח' לא קידש' וכמה ע
 פירושים יש לנו בדכרים אלו בחבורים שמכרנו ועדיין
 הדבר אנלנו ספק כמטמא יחוספי' אנו לדכרי הבאון ז"ל
 סאמ' סהסכון זה ירוסה כידיהם עד סיתברר לנו יפה יפה
 היחך הם הדכרים ויסתלק ספק זה ואטלח ואודיע אתכם
 בעת' ית' מטה כרכי מימון ז"ל תשובת שאה
 על עכין מוניא סס רע לא יחזיר מסוס
 לקלנלא וכנ' והקטיטס איך יכול לק' קל מסהגיג בט
 לידה ואפילו בא הכעל וערער אינו כלום זה סאין
 ברעור סכעל מועיל הוא סאזמ' לא גרשתי ונט מוניף הוא
 אין שומעין לו ואכל המגרם את אסתו משנס סס רע ולאחר
 סגרשה כתברר סהיא כשרה וצנועה הדכרים ת
 מוכיחין שאר היה יורע סהיא כסירה לא היה מגרסה י ואס
 יאמר לו הייתי יורע לא הייתי מגרם בטל הבט דאיבוליי
 מילתא בעלמא יפסל הבט כדאמריבן אי מודעא הבט ו
 צדמתכה בלויי מילתא בעלמא היה כלומו' מסכודע לנו
 דעתו סל מגרם סלח במר וגירם איכס חגורסתו ולפי
 שאפסר לקלקלה התקינו סיהו חומרין לזה סמוניא סס רע
 סאין אתה יכול לסחזירה לעולם כרי ס'במור ויגרם ולא
 יתלה הגירוש' ולא יהיה יכול לומ' לו הייתי יורע לא הייתי
 מגרם סהרי אמרים לו אס תרצה לא תגרם ואס תגרם ז
 משנס סס רע אין אתה יכול לסחזיר ומטה כר' מימון ז"ל
תשובת שאה על עכין אמר ר' יוחנן בשלמה מקומות
 סנה לנו ר' יהודה אסור לו לאדם סיהבה
 מן ממון חכירו וכנ' והקטיטס מה עכין איסורא אכל תמונא

ועוד תדר בחצר חכירו סלח מדעתו אין צריך להעלות
 לו סכר רעו כי ר' יהודה מריך האיסור תקסה על דין
 הממון לפי סאמ' תכח קמא סתקבתי בעל העליה ס'כנה
 את הכית וירור בתוכו ואמ' לו ר' יהודה לא תקבתי כלום
 היחך זה יכול לדור בבית חכירו בלא סכר שמעיבן מיכית
 סל ר' יהודה אסור לו לדור בלא סכר וזה גולגולת יס סכר
 יוסמע מינה סאסור לו ליתנות עד סיתן סכר וכן ס
 שמעיבן מן הנותן את הצמד וכנ' וכן הסודע את חוכו
 וזה סהקטיטס מן הדור בחצר מאי קוטיא יס כאן ממימרא
 דבמרא מקסיבן על ר' יהודה אכן לא אמריבן לא ר' יהודה
 הוא סאמ' אסור לו לאדם סיהבה מן ממון חכירו והאי
 ממרא דהדר בחצר חכירו ללא אליבא דר' יהודה היא
 מטה כרכי מימון ז"ל תשובת שאה על עכין
 ראוכן ספקיר אכל שמעון ושמעון אכל
 ראוכן אחר זמן ספע אחר מהס' אין דכין בהן דין סמור לי
 ואסמור לך ואין זו סמירה כבעלים עד סיאמר לו בסעה
 סהפקיר סמור לי היום ואבי אסמור לק' למחר סכמצא כמי
 ספסלו לסמור לו בסעה סהפקיר אנלו וכמו ספסל את סמר'
 וכעליה עמה בעעה אחת ומטה כרכי מימון ז"ל
תשובת שאה על עכין למנה סכונת תקן או כוכת
 תקן ואמרתס והלא המסנה לסכינו
 רעו כי בכוסח המסנה אין ליפסל איך היא וכי המסנה ס
 ספר העורא היא סאין כה אות חסירה או אות יתירה ו
 נמיכן אנו יודעים איך כתב רבינו הקדוש במסנה כיוזכת
 או הכוזכת תלא מן הזקקים ולא מן הספרי' ובכמה מקומות
 אמריבן כעכין זה כדאמריבן קבוטר מאכדין או קפוטר
 מעכירין ומקומות תרבה כזה ומטה כרכי מימון ז"ל
תשובת שאה על עכין סהיא בצורתא הלכה כרב
 כחמן דאמ' דיבא הוא דהררי אפרני א
 למרייהו וזה סאמ' רמיבר סמוגל אס כן נמצאת מכסילן
 לעתיד לכא וכנ' אין חולק עליו כרי סתאמר וקבלה מיכיה
 או לא קבלה מיכיה לא כד אמ' לו אס תודיע להן דבר זה
 יבואו ויתבעו ונמצאת מכסיל לנו לעתיד לכוא סאס
 יבואו למכור בכבורת אחרע אינס מוצאין מי סיקקה מהס
 סהכבורת סכיא ככהרדע' ולפיכך אין ראוי להודיע דין
 זה לככי כהרדע' על דרך זה הוא דאמר ליה רמיה בר
 סמואל וכנ' מטה כר מימון ז"ל
תשובת שאה על עכין זה סאמרתי סמי סכתב
 לאשתו באמנות אין מועיל אכל
 הלקוחות לא אכל הינרשים דין אמת הוא סאין זה
 מאמינה לא על ירי עצמו אבל להספיד ממון אחרים אינו
 יכול היחך זה מאמין לה להספיד ממון אחרים ומסכה
 צרוכה כירינו מככסים מועבכרי' לא תכרע לא בסכונע
 וכי מפבי סהטמינה אינו עשוי להתפיסה כדרי ואיכס
 עשוייה למחול והיחך תגורף ויאכר הלוקח מעותיו בלא
 סכונע לא לעולם לא תטרוף עד סתכע סלא פרעח
 כלום ולא מחלה והא רתקן ולא ליורשי ולא לכאים כ
 כרסותי הוא סלח יבואו סכאים כרסותו להסכיעס על מה

סתמסה שיאמרו לה השבעי ואחר כך תטלי כתבכתך
שהיא אומרת כבר האמין אותי בעלי ואין לכם אלא
הנשאר אחרי וכלא סבועה וכלב כשתכזב היא להוציא
מיד הלוקח ולהסדיר מחומו תאמר לו כבר האמין אותי
בעלי לקחת ממנו בלא סבועה אין ראוי לשמוע דבר זה
כל סכן לרון בו ומה שאמרתי דין אמת הוא בתורה
וכהלכה שאין הבאמנות מועלת לא ליוצאין שאינם ל
מפסידים כלום והוא רצה ליתן מחומו לה ולהאמינה אבל
לוקח סנתן את מעותיו לא מסלקין אותו ככריי מסה
כרבי מיימון זכר דריק לברכה
תשובת שאלה על ענין גט שככתבה כמי הסם
כסוף סטה והסם עצמו כראש
סטה כמו שכתבתם שהיה כול כסוף הסטה וחסן כראש
הסטה גט כזה כשר הוא שהסם הוא חסן וכול כמו כנוי
וכסר. מסה כרבי מיימון זכ"ל
תשובת שאלה על ענין מי סמת והניח אסתו
מעוברת וכלי אין היתומים כ
יכולים להשכיעה על מה סמנה להם אביהם ואפילו זה
בעדים ואח"כ לט לו אכל פלוני כך וכך טענת סמא היא
אכלם ואעפ"י שהיא טענת ודאי מאביהם ואינם יכולים
להשכיעו עד שיאמרו כריא לנו טיט לאבא כך וכך בידך
כגון סנתן לו אביהם בפניהם ואחר כך משכיעין את כ
הנתבע סבועת היסת וזו היא סבועת היסת זהו סדר
הסבועות שמשכיעין כ"ד' כחון הזה כפי מה ססדיר אותם
הגאון רבי נתן בעל ספר הערוך כמלת הסת. כסוף ה
הלכה קמא רבכא מניעא הסתא נמי כחיביה סבועת
מדרב כחון דהגן כפרק סבועת הדיינין מנה יס לי בידך
אין לך כירי כלום פטור ואח"כ כחון משכיעין אותו ס
סבועת היסת מדרכנו פירש בגון אחר מלת הסת לסון
ככרות שהיטו כטיית ככרות שהכבירו עליו להשכיע ו
ופירש עוד ואח"כ מה בין סבועת ראורייתא לסבועת דרכ
ואי זו היא סבועת סבועת ראורייתא. סבועת הסומרים
ואכו וכעדות עד אחר ובהוראה כמקצת הטענה. וסבוע'
היטו אנו מחייבין על טענת חון ואעפ"י שאין כאחת מכל
כדרכ כחון והיכא דמחייב סבועת ראורייתא כותבין ו
כירו ספר תורה כשעה כשכבע ראורייתא לאכקוטי חפנא
כיריה ואמרינן נמי סבועת עם הארץ מעומד וסבועת
תלמיד חכם מיוסב וסבועת כספר תורה תלמיד חכמים
לכתחלה וכן המנהג עדין בתלמידי חכמים כשמשכיעין
אותו חולץ תפילין סלו ואוחזן בידו תחת ספר תורה ו
ומביאין מטה סנושאין עליה מתיס ומביחין אותה באמצע
ונכודות כפוחין שמכביעין אותן או סמתירין אותן כשעת
הסבועת כרי סנבא הרוח מהן בקול הכרה מריתת ע
וכירות דולקין שמכבין כשעת הסבועת ואחר מקלה מ
מפוזר וסקין מוטלין באמצע ועומד סליח בית דין כפני
הכשכע וסודר הטענות והכספירה ואח"כ כשכע אתה ס
פלוגי בן פלוגי אס יס עליך לפלוגי זה מכל הטענה הזאת
סטון עליך כסמתא דיטראל ליהוי ההוא גברא כחרס

כ"ד' העלין ונסרס כ"ד' התחמון וכל דברי הלא הכתובי
כספר התורה הזה כולם יחולו על ראשו וכדלמא איכרין
ומוסף ככיוצא בזה כפי כוחו ותיקעי' בסופר עם האלה
והוא עוכה חון ומקבל על עצמו כי על דעת בית דין
הוא כשכע ולא על דעתו ועל דברים סכלב בית דין
ולא על דברים סכלבכו ואעפ"י שאנו אומרים לענין ס
סבועת הדיינים היכי משכבינן ליה אמ' רב יהודה כ
כסבועת האמורה בתורה ואסכבינן כ"ל ארי הסמים
ולארי הארץ הא אקסינן כמאן כ"ד' חנינא כר אירי דאמר
עד דאיכא סס המיוחד ופרקינן אפילו תימא רבנן כ
לכקוטיה חפנא כיריה וגם מאה כתי' לן כי יחטא אים
לרעהו וכפא כו אה וזאת היא סבועת דאורייתא. אך
ס. ועת היסת סדורה היא כך ודבר זה פירשו רבינו
יוסף הלוי זכ"ל פירוש מכוואר כפירוש סבועות סלו כ
כהלכות פקקונו ולית בה ספק כלל וכל מאן דלא
דאין הכי לא סס לקיימיה. ודין ראוי להשביח על דברי
מי מחייב סבועת היסת על דברי אביהם ומעשים בפנינו
ככל יוס' ואנחנו רכים כרין זה כחרס סתם כלכר. ו
והלאמה כשפאת אין משכיעין אותה כמו שאמר רב הונא
י מסה כרבי מיימון זכ"ל
תשובת שאלה על ענין חייב איני לך הנה כסטר
וכו' זה שכתב להכירו חייב
אני לך מנה ונתן הסטר כיד חכרו כפני עדים כ
כתחייב ויט לעדים לכתיוב כפנינו מסר פלוני סטר זה
לפלוגי ואח"כ חייב אני לך מנה ואין בריך להמלך כו ו
סהרי על מעשה שהיה מעידים וכבר איסקא הלכתא
סאינו בריך לומ' אתם עדי' מסה כרבי מיימון זכ"ל
שאלה ילמדנו רבינו מאמתית תתחייב הערלה סלמרת
תורה סלם סכים יהיה לכם ערלים או מסעת כ
כטיעת האיכלות או מסעת הוצאת הפרי
תשובה מסעת כטיעה חונין דתניא בהפרא דברי
רב מאמתית הוא מוכה מסעת כטיעה ואיכא
סלם סכים מיוס ליוס. לא ראס הסנה לערלה אחר כתפרי
וסלטים יוס כסנה חסוכים סנה וצריך ארבעה עשר יוס
לקליטה קורס הסלטים לפיכך כל הכוטע אינן כחמשה ו
עשר באב סמנא קורס לתפרי בארבעים וארבעה יוס
או קורס לכן עלתה לו סנה למנין ערלה כמו שכתבאר
בראש הסנה פרק ראשון. ואסור לחכול מפירות סל ערלה
עד חמשה עשר כשכט מפנה רביעית שהיא ראס הסנה
לאילן ואעפ"י סכגמרו הסלם סכים באחד כתפרי כדאמרינ'
ופירות כטיעה זו אסורין עד חמשה עשר כשכט ע
אס לערלה ערלה ואס לרבעי רבעי. מסה כרבי מיימון זכ"ל
שאלה תלא כוזא כסיכתא שהיא אסור אס כלמוד ממנו
לכל דבר שאין תולין כסכת כגון המכנסת וכן כ
כל כיוצא בהן יורכו ארוכנו ו
תשובה אין פירוש הדבר כמו שעתה על דעתכם ס
סאסור לתלות הכוזא כסיכתא עד סתסאל
ותלמד ממנו לדברים אחרים ונהה אנחנו מפרטים

מפרטים כל אותה ה'ה'כ'ה וממילא תבוא התשובה ותדע
 סמותר לתלות הכוז והמנפת וכיוצא בהן י תכן וחכמי
 אומרים אין תולין אף המסמרת ביום טוב ואין כותבין
 לתלויה בשבת . ואמרינן בגמרא אכעיא להו תלה מאי
 פירושו מי שתלה המסמרת מהו אמר רב יוסף תלה חייב
 הטאת דקא סבר רב יוסף שזה שתלה עשה אהל קבועה
 והרי היא תולדה בידו ולפיכך חייב חטאת . והקשה עליו
 אביי ואמר אלא מעתה תלה כוזא כסיכתא הכי נמי ד
 דמיחייב . כלומר שאם תאמר שזה שאסרו חכמים לתלות
 המסמרת מפני שהוא אהל קבוע ולפיכך חייב חטאת .
 מאי טעם המסמרת אפילו הכוזא והמנפת או אסיסר
 וכיוצא בהן כיתר אלא אמר אביי מדרכבן כדי שלא יעשה
 כדרך שהוא עושה בחול . פירו' אמר אביי אין הטעם
 באיסור תליית המסמרת מפני שהוא עושה אהל אלא
 אסור תלייתה מדרכבן שלא יעשה כדרך שהוא עושה ב
 בחול . והנה למדת שהאיסור מדרכבן היא תליית
 המסמרת לפי שזו המסמרת עושה מלאכה וחייב סקילה ל
 לפיכך אסרו תלייתה . ודכותה אמרינן שלא יעשה כדרך
 שהוא עושה בחול . אבל תליית הכוזא והמנפת וכיוצא
 בהן מותר לפי שאין עושין בהן מלאכה מחייבין עליה ס
 סקילה . ולא אמרינן כפי הכי שלא יעשה כדרך שהוא ע
 עושה בחול אם כן לא יאכל כדרך שהוא אוכל בחול
 ולא יאב כדרך שמוכר בחול וזה דבר ברור הוא למכין ס
 שאין אתה מוכר לעולם דברים שאסרו חכמים מעום שלא
 יעשה כדרך שהוא עושה בחול לא דברים שאסרו סירבילו
 למלאכה . כגון מי שנטכרה לו חכית של יין לא יסבב ביי
 ולא יטפח כשמין שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול .
 שאם תתיר לו שמה יבא לירי סחיטה . כתפודו לו פירות
 כחברו לא יתן לתוך הסל . או לתוך הקופה שלא יעשה
 כדרך שהוא עושה בחול שאם תתיר לו שמה יבא לירי
 עימור וכן בתליית המסמרת שמה יבא לשמר אבל תליית
 הכוז והמסמרת וכיוצא בהן מותר ולא אסרוהו חכמים
 שאין סם דבר לחוס שמה יעשה וכו' . משה בר' מימון ז"ל
תשובת שאה
 על ענין שאמרת שלא מחבנו
 ד' יהודה ול' שמעון שחלקו
 במקלכל אלא בחובל ומכעיר . דבר ברור הוא שהחובל
 והמכעיר מקלקלין הן ולפיכך הן פטורי' . דהכי אמרינן
 בגמרא חובל ומכעיר אינה מסנה . כלומר זאת המסנה
 שחייבה החובל והמכעיר אינה מסנה מסומכין עליה לפי
 שהן מקלקלין ופטורי' . ואם תמצא לומר מסנה ויהיו ח
 חייבין אין לך דרך שיהא החובל חייב אלא חבל כדי
 ליקח דם לכלבו . וכן המעביר כדי ליקח האפר שמצא
 שלא חבל והמעביר דרך הסחיטה כדי שיהא מקלקל . ו
 הנה למדת שהחובל והמכעיר דרך הסחיטה מקלקלין הן
 ועיקר מחלוקת ר' יהודה ול' שמעון אינה מוכייה אנלינו
 בכלהתלמוד ולא בתוספתא ולא כסיפרא ולא בספרי . ו
 נבדאים לי הרברים שמחלוקתם בדבר זה באותן הכירות
 שלא ככתבו כגון מתניתא דבר קשרא ול' הושיעא פ

וחכיריהם . וכבר נשאלה שאלת לרבינו תנאי באון
 ז"ל על עקר מחלוקתם ואמר שאינה ידועה וכך כתב
 רבינו נסים ז"ל בכתב המפתח . אבל ודאי הרי כתבר
 לך מהן חולקין ר' יהודה ול' שמעון במקלכל . דל' יהודה
 פטור בחובל דרך קלקול ול' שמעון מחייב . משה בר' כ"כ
 מימון ז"ל שאה חיס האלהים אתה' ודברו בפ"ך
 אמת יבא דכרך אלינו ויורנו . הא בריתא
 דאגרידא במרק' קמא דמסכ' כרה . כסה ככר של תרומה
 סכתונה על גבי הדרך והדרך נטמא בתוך תחתיה ח
 אף על פי שאם כפלה חי' ח'פסר לה ליטול
 אלא אם כן נבעה כרף . ופא ונאצא במקום אחר טהורה
 שאנו אמרינן אדם טהור ככנס לשם ונטלה עד שיאמר ב
 ברור לו שלא ככנס אדם לשם . אמר אלעאי לא נכרבת
 לא למקום מדרון . הכי ח'יתא בגמרא דגרה . וקשיא
 מאי טעם בריתא דסבר מכרייתא דקורדוס דאגרידא
 נמי בפירקא קמא דפסחים דתניא קידום שאבר בבית
 הכית טמא שאבי אומ' אדם טמא ככנס לשם ונטלו .
 רבן שמעון בן במלילא אומר הכית טהור וכו' . אמאי ב
 בקורדוס תלינן אבמרא באדם טמא וממאי אינן מחסיקא
 לכולהו טהרות דאיכא בביתא . יבגי ככר דתרומה
 תלינן באדם טהור ואמר טהור ארדבא בככר של תרומה
 איכא למיתלו בתרי ריעותי באדם טמא ככנס לשם
 ולקחה מעל הדרך וזכיחה במקום שמצאת סס' או שמה
 כפלה תליה ונבעה כרף הכתון תחת הדרך ונטמאת כל
 סכן דאוקמא ר' אלעאי במקום מדרון . ואף על גב
 דסבי להלן שבי מרף דטומאה דרבנן אכתי קומיא בדוכתי
 קיימא . מופת דורינו ופלטו ילמדנו הנפלט מעין סכלינו
 וסכרו כפול מן השמים .
תשובה הרבר ידוע שמי שהכניס ביתו פתוח וכו'
 ומצאו פתוח שהוא כמי טהור ואם מצאו
 סגור חסס דבר כל סכנית טמא שהגבס' או החוכס'
 או הנבאין סככסו בבית טמא הוא' וכל הל' הרברים מ
 משניות ערוכות הן לפי סכל או רשעים הם ופחותים מכל
 עמי הארץ שהם כולם בחוקת טומאה ונגדיהם מדרם
 . לפיכך אם הכניס ככר של תרומה על גבי הדרך וכו' ומצאו
 במקום אחר אין אמרי' כפל ונטמא לא אדם ככנס לבית
 ופיכהו ממקום למקום ונתנו האדם בחוקת כשרות
 וטהור היה שהרי לא לקח מן הכית כלום . אבל הקורדוס
 שאבר ואצה אותו תבא אדם גכס ככנס ונכבו הואיל
 ונחזיק הנכנס בגביכה יטמא כל הכית . וכן אם הכניס
 קורדוס בזוית זו ומצאו בזוית אחרת . כאמר אדם ככנס
 בבית זה ונטל הקורדוס ועשה בו דרכיו והחזירו לזוית
 אחרת גם זה רשע . שכל שוא שלא מדעת בזלן הוא ע
 ולפיכך יטמא כל סכנית . ואי אתה יכול לומר כך בככר
 שאין אדם שואל ככר ומחזירו בעצמו שאין בדבר זה
 תועלת שהרי אינו כלי שיעשה בו מלאכה . ולא ככנס
 לבית זה אדם רשע כגון גכס או בזלן ומוכס ובכאי היה
 מטיל הככר והולך לו ומאחר שמצא הכית כמות שהוא

ולא האר כלום הרי כל סכו בחוקת ספרה כשהיה ונאמר
לא ככנס לכאן אלא ארס טהור כלומר חכר . משה כל
מימון זבל .

תשובת שאלה

על ענין אין ארס עושה
בעילתו בעילת זנות .
הקסת עליה הא דאמרינן פנייה רבנן לבעילתו בעילת
זנות . ועוד אמרת היכי דמי אי דאיכא איסות . אין אכז
אומרים סא לא לשם זנות כתבונן מחוקה אין ארס עושה כ
בעילתו בעילת זנות לא אומרי' כלל הבעל אינו כופל לא
לשם איסות והוא זכעל כפרינו הרי זאת כריכ'נט שאין זה
תולה בעילתו בקידושין הראשונים סמא יפסלו או ימנע
בהם טענת וכח זאת בעילתו בעיל' זנות וזה דעויה רבנן
לבעילתו בעיל' זנו' איכה קוסי' דרכ' הוא דעויה אבל הוא
לא עשא' בעילת זנות ולא כתבונן אלא לבעילת אסתו .
ולעולם כל ישראל בחוקה זאת עד שיבאר טכאף הבעל
דרך זנות . ואין אכז אומרים בו חוקה סאם כן כמנא כל
מי שאיכה עם פנויה בעדים כריכה ממנו גט וליכא מאן
דאמר דליק ארעתי למימר הכי דלא אמרינ' לעולם חוקה
ככל מקום אלא בסתם הדברים אבל בפירוטם הדבר כ
ברור . משה כרבי מימון זבל .

תשובת שאלה

על ענין אמר רבא הלכה כרבנן
סמטון כן במליחל ולא מטעמיה
וכו' . וקשה לנו האי דאמר רב כפרק הזהב שהמתנה על
מכת סאין לך עלי' אונאה ופירש ביטור האונאה תבאו קיים
ואעפ' שהיא סל תורה ואמאי אמר רב בירושת הבעל
שהיא דרבנן כיון עפטו חיווק לדברייהם כסל תורה תבאו
בטל' . ודאי סוז הקוסי' אעומק ים כה וככר תעו בה ג
ברוליס ועלה על דעתם רביון דקיימא לן סכל תבאי סל
ממון תבאו קיים כך המתנה סלא ירס את אסתו תבאו
ממון תבאו קיי' ואפי' כדאוריית' ולפי' סמת' כלאוכאה תבאו
קיים . וכן המתנה כסאר כסות ועונה קיים כך המתנה
סלא ירס את אסתו תבאו קיים . ואין הדבר כן אלא כמו
ספסק רב במערא כהדרא סתבאו בטל' . ועיקר הדבר
שהירוש' כלבר אין התבאי מועיל כה כלום ואיכה כסאר
כסות ועונה או סאר תבאי ממון . וכהדרא תנן
המחלק ככסוי על פיו וכו' אס אמר מטום ירוסה לא אמר
כלום וכן האי דתנן האומר אים פלוני ירסני לא אמ' כלום
סאכי תבאי ירוסה משאר תבאי לפי סכאמר כפרס' נחלות
והיתה לכני ישראל לחקת מטפט . התורה הקפידה על דין
לסון ירוסה סיכהוב כסרר היה . וכיון דקיימא לן שהתבאי
בירוסה סל תורה אינו מועיל וסכמים עטו חווק לדברייהם
כסל תורה . כך המתנה סלא ירס את אסתו לא אמר כלום
אלא ירס . וכן ספקו בהלכות סלנו . וכן הדין וזה ספסק
בעל ההלכות הרב רבי יצחק אלפסי זבל' שהתבאי הוא
קיים אכז סטפא אמרה . וזה סאייע דעתו מן הירושלמי
אין בו סיוע כלל . ולא סייד כהאי תבאי דאמרינן בירושל'
אילין דכתבי אי מתה כלל כני כל מה דאית לה ו
יהרר ככית כסא תבאי ממון הוא וקיי' . ודאי סזה דין ה

ככון הוא סהגרנבייא סכתנו לה אכיה או אפיה מתנה היא
ולא כתנו לה מתנה זאת לא על תבאי זתי . ולפי' כך מאן
דאמר שהמתנה על תבאי תבאו בטל לא היא . לא היא
מתנה ככונה ייעטו לפי התבאי . ועוד לא הזכיר בירושל'
סס ירוסה כלל ואין דברי הירושלמי דומין לא למי סכתן
ככסין לאחרים סלא כלסון ירוסה ודברים ברורים ססי
משה כרבי מימון זבל' .

תשובת שאלה

על ענין המקרה על תבאי וכנס סתם
וכו' . וכתבתם כסלות סלכס סיס
מי ספירס כגון סכעל וסזה וחזר ובעל' . ויס מי ספירס
כגון סכעל וחזר ובעל' . ותמתתם ואמרתם למת לא ה
העמידוה המפרסים כגון סגירס והחזיר שהרעת כוטה
לכך . וכך הוא תורף רבריכס . וכל הכי פירומי דאמרינן
לית כהו ממס ולא חונלעיוכי פהן שהס דברים סאין כהס
טעם כלל . ומועולס לא סמענוסי וראוי לתמוה מן התמיהה
שתמתס ואמרתס למת לא העמידו אסה אחת כעין סתי
כסיס כגון סגירס והחזיר . ואי איספר להעמידה ככך .
היאך עלה על דעתכס להעמידה כדבר זה אס קירס על
תבאי וגירס כסאמרתס וחזר וקרט קרוסין סכיים ומה סס
הקרוסין סכיים אס על תבאי קירס אותס ובעל סתס כ
היינו כיעין מה הועילו הקירוסין הראשוכי' וככר כתרסס
מהס ואס סתס קירס ככעס סכיים ובעל מה מקום כסאר
כאן לספק תרי קירס סתס ובעל סתס . ואס בעל אמר
הגירוסין סתס היינו קירוסין ככיהא . ואין כאן מקום
ליסאל . ודאי אין ראוי להעמידה אלא כמו ספירס בעל
ההלכות הרב רבינו יצחק אלפסי זבל' שככר פירס זאת
ההלכה בהלכות סלו פירוס מבואר ומדוקדק ומסס ת
תעמדו עליו וכל אותס הדברים אליכא דסמעתי
כיכנו . משה כרבי מימון זבל' .

שאלה

ארס שהוא רגיל ככחיסות כהמה חיה ועיקר
וסהה כמה סכיס פעס אחת ככנס וסחט
לטכחין גוים כדי למכור לישראל וכדק את הסכין קודם
סיסחוט כרת . ואחר ססחט כדק אותה ומצאה פבומה ע
ונכסלה כהמה הנחיל ומנא הסכין פבומה דחייסיכ' סמא
כעור כפגמה . יבאר לנו ארוכינו אס הסחוט חייכ כחסרון
דמי כהמה הסחוטת הנחיל ותמכר לבוים כסחות ממה
סתמכר לישראלים או דילמא כיון דרגיל הוא מווחה הוא
אינו חייב .

תשובה

חייב לסלס . משה כרבי מימון זבל' .